

EĞİTİM İZLEME RAPORU

2015-16

EĞİTİM İZLEME RAPORU

2015-16

ERG HAKKINDA

ERG, çocuğun ve toplumun gelişimi için eğitimde yapısal dönüşüme nitelikli veri, yapıcı diyalog ve eleştirel bakış yoluyla katkı yapan bağımsız ve kâr amacı gütmeyen bir girişimdir. Eğitimde karar süreçlerinin veriye dayalı olması ve paydaşların katılımıyla gerçekleşmesi, her çocuğun kaliteli eğitime erişiminin güvence altına alınması yapısal dönüşümün ana unsurlarıdır. ERG, Eğitim Gözlemevi birimi ve ATÖLYE Labs ile ortak girişimi Eğitim Laboratuvarı aracılığıyla faaliyetlerini gerçekleştirir.

2003 yılında kurulan ERG, Türkiye'nin önde gelen vakıflarının bir arada desteklediği bir girişim olmasıyla Türkiye sivil toplumu için de iyi bir örnek oluşturur. ERG, Anne Çocuk Eğitim Vakfı, Aydın Doğan Vakfı, Borusan Kocabıyık Vakfı, Elginkan Vakfı, Enerji-Su, Enka Vakfı, İDEV Ankara, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Kadir Has Vakfı, Mehmet Zorlu Vakfı, MV Holding, Sabancı Üniversitesi, The Marmara Collections, Türkiye Vodafone Vakfı, Vehbi Koç Vakfı ve Yapı Merkezi tarafından desteklenmektedir.

KURUMSAL DESTEKÇİLERİMİZ					

SUNUŞ

Eğitim Reformu Girişimi (ERG) olarak Eğitim İzleme Raporları'nın dokuzuncusunu kamuoyuyla paylaşmaktan gurur duyuyoruz.

Türkiye'de, katılımcılık, saydamlık, hesapverebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerini dikkate alan, veriye dayalı eğitim politikalarına duyulan gereksinim devam ediyor. Eğitimle ilgili pek çok kilit alanda kapsamlı veri toplanmaması veya toplansa bile kamuoyuyla açık biçimde paylaşılmaması, eğitimle ilgili kararların tüm paydaşların görüşleri alınmadan ve kamuoyunda yeterince tartışılmadan yürürlüğe konması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmaması gibi örnekler iyi yönetim bakımından kat edecek uzun bir yolumuz olduğunu gösteriyor. ERG olarak 2008'den bu yana yayımlamakta olduğumuz Eğitim İzleme Raporları yoluyla, bir yandan eğitimin son bir yılındaki gelişmeleri değerlendirirken, bir yandan da veriye dayalı ve katılımcı politika yapım kültürünün oluşmasına katkı sunmayı hedefliyoruz.

Geçmiş raporlar gibi Eğitim İzleme Raporu 2015-16 da pek çok kişi ve kurumun katkısı ve görüşü alınarak, Millî Eğitim Bakanlığı ile diğer ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından paylaşılan veriler kapsamlı olarak analiz edilerek hazırlandı. Geçmiş yıllardan farklı olarak bu yıl, ERG içinden ve dışından farklı uzmanlar tarafından eğitimin içeriği, öğrenciler ve eğitime erişim, öğrenme ortamları, öğretmenler, yönetim ve finansman başlıklarında beş ayrı arka plan raporu hazırlandı. Eğitim İzleme Raporu 2015-16 sözü edilen arka plan raporlarından yararlanılarak ve ek incelemeler yapılarak son halini aldı. Geçmiş yıllardaki raporlara göre daha kısa ve öz tutmaya gayret ettiğimiz raporda eğitim alanındaki gelişmeler yönetim ve finansman, eğitime erişim ve eğitimin niteliği ana eksenlerinde değerlendirildi.

Başta Eğitim İzleme Raporu 2015-16'nın önsözünü ve sonsözünü kaleme alan Dr. Canan Dağdeviren ve Doç. Dr. M. Murat Erdoğan ile arka plan raporlarını kaleme alan uzmanlar olmak üzere raporun ortaya çıkmasına katkı sunan herkese minnettarız. Eğitim İzleme Raporu 2015-16'nın "herkes için kaliteli eğitim" hedefimiz doğrultusunda, veriye dayalı ve katılımcı eğitim politikaları geliştirilmesinde yol gösterici olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Üstün Ergüder

Yönetim Kurulu Başkanı

Eğitim Reformu Girişimi

TEŞEKKÜRLER

Eğitim İzleme Raporu 2015-16'nın hazırlık sürecinde birçok kişi bizlere destek verdi.

- Eğitim İzleme Raporu 2015-16'ya kapsamlı arka plan raporlarıyla katkıda bulunan Fulya Koyuncu, Işıl Oral, Yasemin Taşkın Alp, Yelkin Diker Coşkun ve Yeliz Düşkün'e ve bu hazırlık sürecinin koordinasyonunu yürüten Yaprak Sarıışık'a,
- İstanbul'da düzenlenen deneyim paylaşımı toplantısına katılan Ahmet Göç, Beytullah Önce, Filiz Demir, İsa Şahin, Nazmiye Kıyak, Sinem Yurdaözer, Zeynep Derindağ ve Zeynep Toksan'a,
- Ankara'da düzenlenen danışma toplantısına katılan ve/veya görüşlerini yazılı olarak paylaşan Adem Arkadaş-Thibert, Berkin Şafak Şener, Burcu Gündüz Maşalacı, Cengiz Orta, Emre Duru, Erbay Coşkun, Erdi Yüce, Erkan Aydoğanlı, Fatih Kaynar, Feray Eldeniz, Hasan Yıldız, Hülya Yalçınkaya, M. Sadi Türelı, Makbule Zabcı, Mustafa Balcı, Nagehan Köseođlu, Osman Çelik, Osman Kaş, Sabiha Sunar, Selma Keleş, Seyfettin Toraman, Sinem Bayraktar, Uđurtan Taşkıner, Yunus Melih Özdađ, Zeynet Öztunca, Zühal Karakoç Dora, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, MEB Hayatboyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'ne,
- Raporun ön hazırlıklarına gönüllü olarak katkı sunan Pelin Karakoca'ya,

içten teşekkürlerimizi sunarız.

Ayrıca, Dr. Canan Dağdeviren ve Doç. Dr. M. Murat Erdoğan'a raporun önsözünü ve sonsözünü kaleme alarak değerli görüşlerini paylaştıkları için bir kez daha teşekkür ederiz.

GRAFİKLER VE TABLOLAR

GRAFİKLER

Grafik 1: Merkezi Yönetim Eğitim Harcamaları, 2007-2015	19
Grafik 2: Öğrenci Başına Yapılan Eğitim Harcamaları, 2008-2015	19
Grafik 3: Eğitim Sisteminde Özel Okullar, 2000-01 ve 2015-16 Yılları Arası	21
Grafik 4: Okulöncesi Eğitimde Net Okullulaşma Oranları ve Toplam Öğrenci Sayısı, 2005-06 ve 2015-16 Yılları Arası	22
Grafik 5: Okulöncesi Eğitimde Öğrencilerin Kurumlara Göre Dağılımı, 2015-16	23
Grafik 6: Ortaöğretimde Cinsiyet ve Bölgeler Ayrımında Net Okullulaşma Oranları, 2015-16	25
Grafik 7: Ortaöğretimde Öğrencilerin Program Türlerine Göre Dağılımı, 2009-10 ve 2015-16 Yılları Arası	26
Grafik 8: İlköğretimde ve Ortaöğretimde Bölgelere Göre Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2015-16	31
Grafik 9: İlköğretimde ve Ortaöğretimde Bölgelere Göre Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2015-16	33
Grafik 10: İlk Atamaların Alanlara Göre Dağılımı, Eylül 2015 ve Şubat 2016	34

TABLolar

Tablo 1: Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı Maliyet Tablosu	16
Tablo 2: MEB Bütçesinin Gelişimi, 2006-2016	17
Tablo 3: 2015 Yılı Merkezi Yönetim Eğitim Harcamaları	18
Tablo 4: Örgün Eğitimde Özel Eğitim Hizmetlerinden Yararlanan Öğrenci Sayıları, 2015-16	27
Tablo 5: Tüm Kademelerde Resmi ve Özel Öğretim Ayrımında Derslik ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2014-15 ve 2015-16	30
Tablo 6: Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı'nda İkili Eğitim	32
Tablo 7: Sözleşmeli Öğretmenlik, İlk Atamaların Alanlara Göre Dağılımı, Ekim 2016	35

KISALTMALAR

A.g.e.	Adı geçen eser
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Bkz.	Bakınız
DÖGM	Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
Eğitim-Bir-Sen	Eğitimciler Birliği Sendikası
ERG	Eğitim Reformu Girişimi
ETCEP	Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi
FATİH	Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
GEM	Geçici eğitim merkezi
GİGM	Göç İşleri Genel Müdürlüğü
GSYH	Gayri safi yurtiçi hasıla
HİA	Hanehalkı İşgücü Anketi
İKGM	İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü
KEP-2	Özellikle Kız Çocuklarının Okula Devam Oranlarının Artırılması Projesi-2
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MTEGM	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
OGM	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
ÖERHGM	Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
SGB	Strateji Geliştirme Başkanlığı
STK	Sivil toplum kuruluşu
SYDTF	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
t.y.	Tarih yok
TEGV	Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
TEOG	Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNHCR/BMMYK	<i>United Nations High Commissioner for Refugees</i> (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)
UNICEF	<i>United Nations International Children's Emergency Fund</i> (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
YÖBİS	Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi

ÖNSÖZ

Dr. Canan Dağdeviren

Harvard Üniversitesi Genç Akademi Üyesi

Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT), David H. Koch Kanser Araştırma Merkezi

ÖNSÖZ

“Anaların bugünkü evlatlarına vereceği terbiye eski devirlerdeki gibi basit değildir. Bugünün anaları için gerekli vasıfları taşıyan evlat yetiştirmek, evlatlarını bugünkü hayat için faal bir uzuv haline koymak pek çok yüksek vasıflar taşımalarına bağlıdır. Onun için kadınlarımız, hatta erkeklerimizden çok aydın, daha çok feyizli, daha fazla bilgili olmaya mecburdurlar; eğer hakikaten milletin anası olmak istiyorlarsa.” demiş Mustafa Kemal. Atatürk’ün başka bir derin söylemi ise şöyledir: “Eğer bir gün benim sözlerim bilimle ters düşerse bilimi seçin.”

Büyük bir keyifle, laboratuvarında deneyler arasında kaleme aldığım bu yazıyı, yukarıdaki iki söylemi merkez alarak tamamlamaya çalışacağım.

Canlılar doğar, gelişir ve ölürlür. Canlıların ortak özellikleri (hücresel yapı, beslenme, enerji üretimi, büyüme, hareket, boşaltım, üreme, çevresel uyarılara tepki, organizasyon, adaptasyon, protein sentezi) biyolojik farklılıklarına göre “eşit” anlamda var olduğu halde, canlıları; bilhassa da insanları eşit saymamak, söylemler ve tanımlamalar ile ayrıştırmaya çalışmak, kibirliliktir; kendini bilmezliktir; cahilliktir. Bilim, canlıyı ayırt etmeksizin herkesi çatısı altında toplayan eşsiz ve tek olgudur; o nedenledir ki sosyal hayata adapte olması sancılıdır, çoğu zaman da zaten tercih edilmeyendir. Fakat köşesinden de olsa bilimi sosyal yapısına dahil etmeyi başarabilmiş toplumlar, kısmi adaleti ve huzuru oluşturabilmiştir.

Her alanda; zamanlama, zaman kadar önemlidir. Sadece bilimle yoğrulmuş bir eğitim değil, bu eğitimin topluma sunulmuş zamanlaması da son derecede kritiktir. Bilimle bütünleşmiş bir eğitimi zamanında sindirebilmiş bir birey, istemese dahi adaletli emeği meydana getirir ve bu emek herkesin işine yarar. Kuşaklar arasında zincirleme ilerleyen bu döngü, hızla değişen ve artık sınırları kalmayan dünyanın en büyük ihtiyacıdır.

Günümüz dünyasında süregelen küresel ısınma, çevre kirliliği, şiddet-taciz-cinsiyetler arası eşitsizlik, açlık ve yoksulluk, terör, bulaşıcı hastalıklar gibi sorunlar, ancak ve ancak, mevkileri değil bilimi merkez edinmiş ve kişiye zamanında sunulmuş bir eğitim ile çözüme kavuşabilecektir.

O nedenledir ki, özellikle kadın çocukların eğitilmesi kayıtsız şartsız mecburidir. Kadınlar, ilk öğretendir; öğretmendir; kadın çocukları, erkek çocukları eğitime davet edendir. Kadınlar, kuşaklararası kaliteli geçişi sağlayanlardır; milletlerin, toplumların ve kişilerin, gelişmekte olan dünyaya uyumunu hızlandırıcılarıdır. Kadınlara, kalben, beyne ve vicdanen özgürlük tanımamış bir toplumun gelişmesi imkansızdır. Zira kadın; toplumundaki bireyleri birleştiren, dünyanın geleceğine ciddi anlamda yön verendir.

Eğitimin yanı sıra, her bir bireyde köklenmesi gereken bir diğer unsur da vizyondur. Geleceğe dair resmi çizmekte zorlanan ve/veya çizemeyen kişi, isterse en mükemmel okullarda en deneyimli eğitimcilerden eğitim alsın, uzun vadeli başarıyı yakalaması mümkün değildir. Mantıklı ve gerçekçi bir vizyon; fırsatları, kaynakları ve istekleri birleştirerek plan yapmamızı, zaman kazanmamızı ve akabinde de gelişen teknoloji ile “küçülen” dünyayı genişletmemizi sağlar.

Son zamanlarda, özellikle kadın çocukların STEM (*Science, Technology, Engineering and Math* – Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) alanında vizyon kazanmalarını sağlayan programların oluşturulması çok sevindirici, umut verici. Bu alanlara, sanatın da (*Science, Technology, Engineering, Art and Math* – STEAM) dahil edilmesini gerekli buluyorum ve destekliyorum. Disiplinlerarası çalışmalara sanat ile dokunmanın yaratıcılığına inanıyorum.

Bilim deryasında ufak bir damla olmanın huzurunu yakalayabilmiş, eğitim hayatının büyük kısmını Türkiye’de tamamlamış kadın bir araştırmacı olarak, memleket dahilinde daha gidecek çok yolumuz olduğunu düşünüyorum. En başta sorunlarımızı belirlemenin, veri toplamanın, bu verileri arşivlemenin ve bulgular ışığında çözümler üretmenin şart olduğunu biliyorum. Bu anlamda, Eğitim Reformu Girişimi’nin (ERG) çalışmalarını ve yayımlanan *Eğitim İzleme Raporları*’nı önemsiyorum, emeği geçen herkese bu satırlar vasıtasıyla gönülden teşekkür ediyorum.

Malzeme bilimci ve fizikçi olarak, dünyada her canlıya yetecek kadar kaynağın olduğunu biliyorum. Hayal kuran, soru soran, okuyan, literatürü tarayan, plan yapan, deneyen, insan ayırt etmeyen çocuklar yetiştirmedikçe bu kaynakların sorunsuzca ihtiyacı olana ulaşması mümkün değildir (bakınız: günümüz dünyası).

Bundan dolayıdır ki kadınların eğitim alması demek, kadının var olduğu ülkenin kurtulması, komşu ülkelerin kurtulması ve dolayısıyla tüm dünyanın kurtulması anlamına gelir. Bu anlamda, toplumdaki her bireyin kendi dahilinde bir şeyler yapabileceğine inanıyorum. Farkındalık yaratmak, genç bireylere sınırlar çizmekten ziyade yeni ufuklar açmak, diyalog halinde olmak, cesaretlendirmek, “Ben de yapabilirim.” fikrini kalplerde ve beyinlerde yankılandırmak atılabilecek küçük “dev” adımlardır.

Bilimin ve eğitimin politikası olmaz fakat stratejisi yapılır, yapılmalıdır. Bilimi odak almış bir eğitim, ancak ve ancak, özgür ve adil bir ortamda bireyler üzerinde etkisini gösterebilir. Sorularını sormayan, etrafında olup bitenleri eleştiremeyen, diyaloga alınmayan, bilirkişiler tarafından denetlenmeyen bir ortamda bulunan bireyler, ne öğrenebilir ne de öğrendiklerini uygulayabilir. Geleceği yapılandırmak, hızla gelişen dünyayı takip etmek ve kendi toplumsal yapımıza uygun hale getirmek, özellikle genç nüfusu adaletli, bilimsel bir eğitimle tanıştırmakla mümkündür. Aksi halde, yenilikten, gelişmekten ve ilerlemekten söz etmek mantıksız/vizyonsuz hayalden öte bir şey değildir.

Yazılacak/tartışılacak çok şey var fakat bilimin neden eğitimimizin kökü olması gerektiğini, bilimle yaşayan biri olarak kısaca yazarak yazımı sonlandırmalıyım.

En başta bilim, hayattaki en hakiki mürşittir. Doğrudur, sebeplere dayanır. Objektiftir, kişilere, mevkilere göre saf değiştirmez. Adildir, herkes için aynı sonucu verir. Saftır. Nankörlük nedir bilmez, çalışıkça daha da çok verir, daha çok öğretir. Özgürdür. Dengelidir, her olgusunun bir sebebi vardır. Ve tabii ki sonsuzdur.

Bilinmeyenin özgürce araştırılabildiği, bilinenin özgürce öğretilbildiği/öğrenilebildiği, güzel mavi günlerde buluşmak üzere...

Dr. Canan Dağdeviren

Harvard Üniversitesi Genç Akademi Üyesi

Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT), David H. Koch Kanser Araştırma Merkezi

EĞİTİM İZLEME RAPORU
2015-16

EĞİTİM İZLEME RAPORU

2015-16

2015-16 eğitim-öğretim yılında yaşanan başlıca gelişmeler *Eğitim İzleme Raporu 2015-16*'da yönetim ve finansman, eğitime erişim ve eğitimin niteliği ana eksenlerinde değerlendiriliyor. Raporla ele alınan konular arasında yeni üst politika belgelerinde eğitim; eğitim harcamaları; özel öğretim kurumları; eğitime erişim; okulöncesi eğitim politikaları; öğrencilerin ortaöğretimde program türlerine göre dağılımı; özel gereksinimli ve Suriyeli mülteci çocukların eğitimi; öğretmen atamaları; aday öğretmenlik uygulaması ve eğitimin niteliğine ve içeriğine ilişkin çeşitli gelişmeler öne çıkıyor.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) eğitim politikalarına ilişkin genel bakış açısını, önceliklerini ve hedeflerini içeren en önemli belge olan Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı 2015'in Eylül ayında yayımlanmıştır. Özellikle dezavantajlı gruplara ve iyi yönetim ilkelerine yapılan vurgular önemlidir. Bununla birlikte, izleme ve değerlendirme yaklaşımının ve buna kaynak oluşturan performans göstergelerinin geliştirilmesine gereksinim vardır.

Plan, 2010-2014 yıllarını kapsayan bir önceki stratejik plana göre daha kısa ve öz tutulmuş ve üç ana eksen etrafında kurgulanmıştır: erişim, kalite ve kurumsal kapasite. Plan, önceki plana göre daha bütüncül bir yaklaşıma sahiptir. Stratejik planda üç stratejik amaca ve toplam yedi stratejik hedefe yer verilmiştir (Tablo 1).

Eğitim politikası yapım süreçlerinde iyi yönetim ilkelerinin benimsenmesi önemli bir gereksinimdir. Stratejik plandaki 3.3 no'lu stratejik hedef bu bakımdan dikkat çekicidir. Söz konusu hedef çoğulculuk, katılımcılık, saydamlık ve hesapverebilirlik gibi iyi yönetim ilkelerini öne çıkarması bakımından oldukça ümit vericidir. Özellikle veri ve bilgi üretimini ve bunların kamuoyuyla paylaşılmasını içeren stratejiler önemlidir. Öte yandan, geçtiğimiz eğitim-öğretim yılında bu alanda stratejik planla uyumlu bir gelişme yaşanmamıştır. Geçmiş *Eğitim İzleme Raporları*'nda devamsızlık, okulu terk, açıköğretim, ikili eğitim vb. konularda verilerin paylaşımıyla ilgili ele alınan sorunlar bu yıl da sürmektedir. Ayrıca, 3.3 no'lu stratejik hedefe karşılık gelen performans göstergelerine de gereksinim vardır.

İzleme ve değerlendirmenin sağlıklı yapılabilmesi için stratejik planda yer alan performans göstergelerinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Örneğin, stratejilerde dezavantajlı grupların eğitime erişimi önceliklendirilmiştir; ancak bu konuda izleme ve değerlendirme yapmayı sağlayacak göstergeler eksiktir. Benzer bir durum, eğitsel, kişisel ve mesleki rehberlikle ilgili stratejiler için de geçerlidir. Stratejilerin bir bölümüne

TABLO 1: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI 2015-2019 STRATEJİK PLANI MALİYET TABLOSU

	Maliyet (Milyar TL)	Oran (%)
Stratejik Amaç 1: Bütün bireylerin eğitim ve öğretime adil şartlar altında erişmesini sağlamak.	89,0	23,4
1.1. Plan dönemi sonuna kadar dezavantajlı gruplar başta olmak üzere, eğitim ve öğretimin her tür ve kademesinde katılım ve tamamlama oranlarını artırmak.	89,0	23,4
Stratejik Amaç 2: Bütün bireylere çağın gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışın kazandırılması ile girişimci, yenilikçi, yaratıcı, dil becerileri yüksek, iletişime ve öğrenmeye açık, özgüven ve sorumluluk sahibi, sağlıklı ve mutlu bireylerin yetişmesine imkan sağlamak.	102,5	26,9
2.1. Bütün bireylerin bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimlerine yönelik faaliyetlere katılım oranını ve öğrencilerin akademik başarı düzeylerini artırmak.	72,6	19,1
2.2. Hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde, işgücü piyasasının talep ettiği beceriler ile uyumlu bireyler yetiştirilerek istihdam edilebilirliği artırmak.	9,1	2,4
2.3. Eğitimde yenilikçi yaklaşımlar kullanılarak bireylerin yabancı dil yeterliliğini ve uluslararası öğrenci-öğretmen hareketliliğini artırmak.	20,8	5,5
Stratejik Amaç 3: Beşeri, mali, fiziki ve teknolojik yapı ile yönetim ve organizasyon yapısını iyileştirilerek eğitime erişimi ve eğitimde kaliteyi artıracak etkin ve verimli işleyen bir kurumsal yapıyı tesis etmek.	175,9	46,1
3.1. Bakanlık hizmetlerinin etkin sunumunu sağlamak üzere insan kaynaklarının yapısını ve niteliğini geliştirmek.	44,1	11,6
3.2. Plan dönemi sonuna kadar, belirlenen kurum standartlarına uygun eğitim ortamlarını tesis etmek, etkin ve verimli bir mali yönetim yapısını oluşturmak.	73,4	19,3
3.3. Plan dönemi sonuna kadar etkin bir izleme ve değerlendirme sistemiyle desteklenen, bürokrasinin azaltıldığı, çoğulcu, katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim ve organizasyon yapısını oluşturmak.	58,3	15,3
Genel yönetim gideri	13,9	3,6
Genel toplam	381,2	100,0

Kaynak: MEB SGB, 2015.

karşılık gelen performans göstergesi bulunmaması izleme sürecini olumsuz etkileyebilecek niteliktedir. Planda tariflendiği üzere, izleme ve değerlendirmenin temel olarak performans göstergeleri üzerinden yapılacak olması, göstergesi bulunmayan hedeflerin/stratejilerin düzenli olarak izlenmemesine ve sonuçlarının değerlendirilememesine yol açabilir.

Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan hedef ve stratejilerin tamamı belirli bir maliyeti beraberinde getirmektedir. Planın maliyetlendirmeye ilgili bölümünde, hedeflere ulaşılması için önümüzdeki beş yıl içerisinde tahmini 381,2 milyar TL'ye gereksinim duyulduğu belirtilmektedir. Maliyet dağılımına amaç temelinde bakıldığında harcamaların büyük bölümünün (%46,1) kurumsal kapasiteyi geliştirmeye ayrıldığı görülür. Maliyetler daha ayrıntılı olarak, hedefler temelinde incelendiğinde ise en yüksek payın (%23,4) eğitime katılım ve devam oranlarının artırılması hedefine ayrıldığı görülür. Planda maliyetlendirmenin stratejik hedef düzeyinde de belirtilmiş olması yararlıdır; ancak stratejiler temelinde ayrıntılı bir maliyet tablosu sunulmamıştır.

MEB bütçesi son yıllarda artma eğilimindedir. MEB bütçesinin gayri safi yurtiçi hasılaya (GSYH) ve merkezi yönetim bütçesine oranı da artmaktadır.

TABLO 2: MEB BÜTÇESİNİN GELİŞİMİ, 2006-2016

Yıl	GSYH (TL)	Merkezi yönetim bütçesi (TL)	MEB bütçesi (TL)	MEB bütçesinin GSYH'ye oranı (%)	MEB bütçesinin merkezi yönetim bütçesine oranı (%)
2006	758.390.785.210	174.958.100.699	16.568.145.500	2,18	9,47
2007	843.178.421.420	204.988.545.572	21.355.634.000	2,53	10,42
2008	950.534.250.715	222.553.216.800	22.915.565.000	2,41	10,30
2009	952.558.578.826	262.217.866.000	27.446.778.095	2,88	10,47
2010	1.098.799.348.446	286.981.303.810	28.237.412.000	2,57	9,84
2011	1.297.713.210.117	312.572.607.330	34.112.163.000	2,63	10,91
2012	1.416.798.489.819	350.898.317.817	39.169.379.190	2,76	11,16
2013	1.567.289.237.901	404.045.669.000	47.496.378.650	3,03	11,76
2014	1.747.362.376.487	434.995.765.000	55.704.817.610	3,19	12,81
2015	1.963.000.000.000	472.943.000.000	62.000.248.000	3,16	13,11
2016	2.207.000.000.000	570.507.000.000	76.354.306.000	3,46	13,38

Kaynak: MEB, 2016.

MEB bütçesinin harcama türlerine göre dağılımına bakıldığında, harcamaların büyük bölümünün personel giderlerine ve sosyal güvenlik kurumuna yapılan ödemelere ayrıldığı (2014 ve 2015'te %79, 2016 ödeneğinde %80), yatırımlara ayrılan payın ise (2014 ve 2015'te %9, 2016 ödeneğinde %8) sınırlı kaldığı görülmektedir. 2015 yılında tüm merkezi yönetim bütçesi (472,9 milyar TL) içinde yatırımlara ayrılan pay (40,5 milyar TL) yaklaşık %8,6'dır; merkezi yönetim bütçesi içinde MEB yatırımlarına ayrılan pay ise (6,3 milyar TL) %1,3'e denk gelmektedir. MEB yatırımlarına ayrılan pay, merkezi yönetim yatırımlarının da %15,5'ini oluşturmaktadır. Stratejik planda yer alan "belirlenen kurum standartlarına uygun eğitim ortamlarını tesis etmek" gibi adımlar, MEB yatırımlarına ayrılan bütçenin büyümesini gerektirmektedir. Kalkınma Bakanlığı tarafından yayımlanan *Orta Vadeli Program (2017-2019)*'da yer alan ikili öğretimin sonlanması hedefi de önümüzdeki yıllarda yatırım bütçesinde ciddi bir artışı gerektirmektedir.

2015 yılında gerçekleşen merkezi yönetim bütçe giderlerinin yaklaşık %17,2'si eğitim hizmetlerine aittir ve merkezi yönetim kaynaklarıyla yapılan eğitim harcamaları 2010'dan bu yana her yıl ortalama %7,4 artmaktadır.

2013 yılına ait verilere göre, Türkiye'de kamu kaynaklarıyla eğitim kurumlarına (ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimi kapsayacak biçimde) yapılan harcamaların GSYH'ye oranı (%4,3) OECD ortalamasına (%4,5) yakındır.¹ OECD raporuna göre, 2008'den 2013'e dek Türkiye ilköğretim ve ortaöğretimde öğrenci başına düşen harcama miktarını da artırmıştır; ancak öğrenci başına harcama konusunda Türkiye hala OECD ülkeleri arasında son sıralardadır. En güncel karşılaştırmalı verilerin bulunduğu 2013 yılında

1 OECD, 2016a.

ilköğretimde öğrenci başına kamu harcaması Türkiye’de 2.894 dolar, OECD ortalamasında 8.477 dolardır; ortaöğretimde öğrenci başına kamu harcaması Türkiye’de 3.590 dolar, OECD ortalamasında 9.811 dolardır.²

Merkezi yönetim eğitim harcamaları, okulöncesinden yükseköğretime dek kamunun harcama yaptığı tüm kademeleri kapsamaktadır. 2015 yılında merkezi yönetim eğitim harcamaları içerisinde okulöncesi eğitime %1,1; ilköğretim hizmetlerine %35,4; genel ortaöğretime %8,7; mesleki ve teknik ortaöğretime (imam-hatip liseleri dahil) %14,2; yükseköğretime %23,7 pay ayrılmıştır. Merkezi yönetim harcamalarının en fazla artış gösterdiği kademe mesleki ve teknik ortaöğretimdir. *Orta Vadeli Program (2017-2019)*’da yer alan okulöncesi eğitimin kademeli olarak zorunlu eğitim kapsamına alınması hedefinin gerçekleşmesi için bu kademede yapılan harcamaların artmasına gereksinim vardır. Özellikle sosyoekonomik olarak dezavantajlı durumdaki ailelerin çocuklarının okulöncesi eğitime erişimi için, velilerden katkı payı alınmasına son verilmesi gerekir. Bununla birlikte, *Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı*’nda okulöncesi eğitimde okullulaşma oranının 2019 yılına dek %70’e çıkarılması amaçlanmıştır. Plandaki stratejilerin ve hedeflerin *Orta Vadeli Program* ile uyumlu duruma getirilmesi önemlidir. Ayrıca, plana göre “okulöncesi eğitimde ailelere düşen maliyeti azaltacak düzenlemeler yapılacaktır.” Bu strateji, yoksul ailelerden gelen çocukların okulöncesi eğitime erişimi bakımından olumludur. Ancak *2016 Yılı Performans Programı* incelendiğinde, bu strateji için yapılacak harcamaların sınırlı olduğu görülür. Programa göre, okulöncesi eğitimden yararlanabilmesi için maddi olarak desteklenen çocuk sayısı 849’dan 3.000’e yükseltilecek; maddi destek, ücretsiz kitap ve destek personeli için yapılan harcamalar yaklaşık 3,2 milyon TL olacaktır.³

TABLO 3: 2015 YILI MERKEZİ YÖNETİM EĞİTİM HARCAMALARI

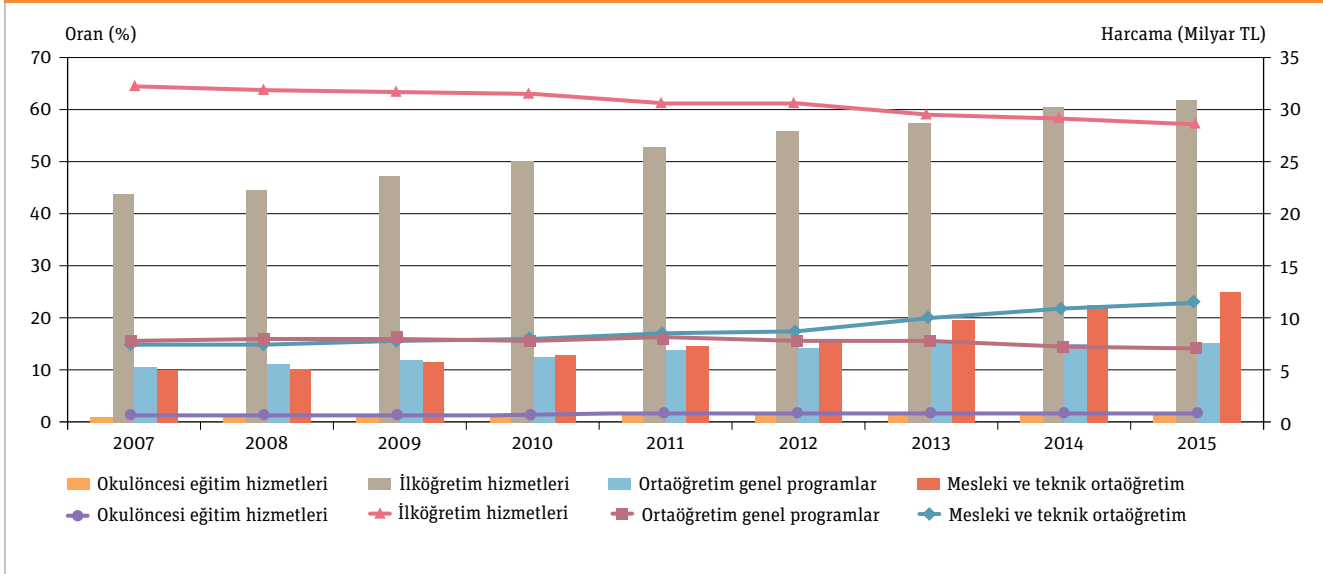
		Harcama (Bin TL)	Oran (%)
Okulöncesi ve ilköğretim hizmetleri	Okulöncesi eğitim hizmetleri	931.599	1,1
	İlköğretim hizmetleri	30.691.073	35,4
Ortaöğretim hizmetleri	Ortaöğretim genel programlar	7.561.309	8,7
	Mesleki ve teknik ortaöğretim	12.367.728	14,2
	Sınıflandırmaya girmeyen ortaöğretim hizmetleri	19.447	0,0
Yükseköğretim hizmetleri	Üniversiteler ve yükseköğretim hizmeti veren kurumlar	19.440.050	22,4
	Doktora eğitimi veren yükseköğretim hizmetleri	1.160.284	1,3
Diğer	Seviyeye göre sınıflandırılmayan eğitim hizmetleri	2.408.980	2,8
	Eğitime yardımcı hizmetleri	6.296.186	7,3
	Eğitime ilişkin araştırma ve geliştirme hizmetleri	919.200	1,1
	Sınıflandırmaya girmeyen eğitim hizmetleri	5.014.300	5,8
Toplam		86.810.156	100,0

Kaynak: Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (t.y.) verileri kullanılarak ERG tarafından hesaplanmıştır.

² OECD, 2016b.

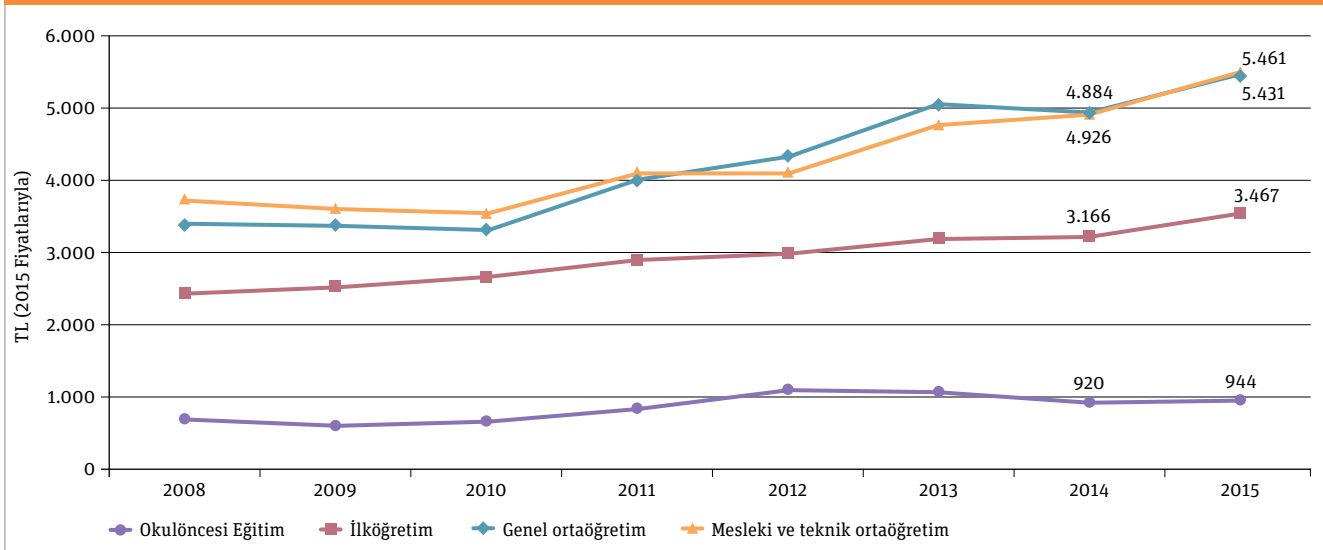
³ MEB SGB, 2016.

GRAFİK 1: MERKEZİ YÖNETİM EĞİTİM HARCAMALARI, 2007-2015 (2015 FİYATLARIYLA)

Kaynak: Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (t.y.) verileri kullanılarak ERG tarafından hesaplanmıştır.

Öğrenci başına yapılan eğitim harcamaları 2015 yılında bir önceki yıla göre, mesleki ve teknik ortaöğretimde %11,8, genel ortaöğretimde %10,3, ilköğretimde %9,5, okulöncesi eğitimde %2,6 artmıştır (Grafik 2).

GRAFİK 2: ÖĞRENCİ BAŞINA YAPILAN EĞİTİM HARCAMALARI, 2008-2015 (2015 FİYATLARIYLA)⁴

Kaynak: Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (t.y.), MEB (2008), MEB (2009), MEB (2010), MEB (2011), MEB (2012), MEB (2013), MEB (2014), MEB (2015) ve MEB (2016) verileri kullanılarak ERG tarafından hesaplanmıştır.

4 Merkezi yönetim ve yerel yönetim kaynaklarıyla yapılan eğitim harcamalarını kapsamaktadır. Hesaplama temel alınan öğrenci sayıları özel okullarda, açıköğretimde ve özel eğitimde okuyan öğrencileri kapsamamaktadır.

Karşılaştırmalı veriler, Türkiye’de eğitim harcamalarında devletin payının OECD ortalamasına göre düşük olduğunu göstermektedir. Eğitim harcamalarında devletin payı OECD ortalamasında %91, Türkiye’de %87’dir.⁵

TÜİK tarafından yayımlanan veriler Türkiye’de hanehalklarının eğitim harcamalarında artış olduğunu göstermektedir; 2014 yılında Türkiye’de hanehalkları örgün eğitim için 25 milyar TL harcamıştır.⁶ Öte yandan Türkiye, OECD ülkeleri arasında gelir adaletsizliğinin en yüksek olduğu ülkelerdendir. TÜİK’in yayımladığı hanehalkı bütçe araştırması verileriyle yapılan bir analiz, eğitime yapılan harcamaların %65’ini en zengin %20’lik kesimin gerçekleştirdiğini göstermektedir.⁷

Hanehalkları tarafından yapılan eğitim harcamalarının büyük bölümü özel okullara yapılan harcamalardır. Son yıllarda eğitim sisteminde özel okulların payı hızla artmaktadır.

Bu artış, üst politika belgelerinde dayanak bulmaktadır. Eğitimde özel sektörün payının artması hedefi hem *Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı*’nda, hem de *65. Hükümet Programı*’nda vurgulanmaktadır. Eğitimde özel sektörün payının artması için atılan somut adımların başında 2014-15 eğitim-öğretim yılında başlatılan eğitim ve öğretim desteği uygulaması gelmektedir. Devlet bütçesinden 2015-16 eğitim-öğretim yılı için tahmini 777 milyon TL destek uygulamasına aktarılmıştır. Ülke genelinde 6.486 özel okul destekten yararlanmışır.⁸ Destek tutarları, ortalama özel okul ücretlerinin çok altındadır. Mayıs 2016 itibarıyla Türkiye genelinde ortalama özel okul ücretleri ilköğretimde 15.195 TL, ortaöğretimde 10.129 TL’dir.⁹ Bu nedenle destek, halihazırda çocuğunu özel okula gönderebilecek aileler için indirim işlevi görmektedir. Kamu kaynaklarının eğitime daha fazla harcama yapabilen üst gelir grubundaki ailelerin yararına harcanması eşitsizlikleri artıracak bir politikadır.

Eğitimde özel sektörün payının artması eğitimin niteliğini doğrudan artıran bir etmen olarak yorumlanamaz. Özellikle 2015-16 eğitim-öğretim yılında özel okulların payında yaşanan artışın büyük bölümü temel liseler nedeniyle olmuştur. Temel lise, özel okulların sahip olması gereken tüm fiziksel koşulları sağlamak zorunda olmayan, dershaneden okula dönüştürülmüş, geçici bir okul türüdür.

Aileler tarafından yapılan eğitim harcamaları devlet okulları arasında da eşitsizlikler doğurabilmektedir. Okullarda velilerin okul aile birlikleri aracılığıyla yaptıkları bağışlar, okulun temizlik ya da malzeme alımı gibi gereksinimlerini yerine getirmek için kullanılabilir. Benzer biçimde, devlet okullarının bünyesinde sunulan ücretli etkinlik ya da kurslara yapılan harcamalar da ailelerin sosyoekonomik durumuna göre farklılaşabilmektedir. Bu tür harcamalara ilişkin veri bulunmaması, devlet okulları arasındaki sosyoekonomik temelli ayrışmaları incelemeyi güçleştirmektedir.

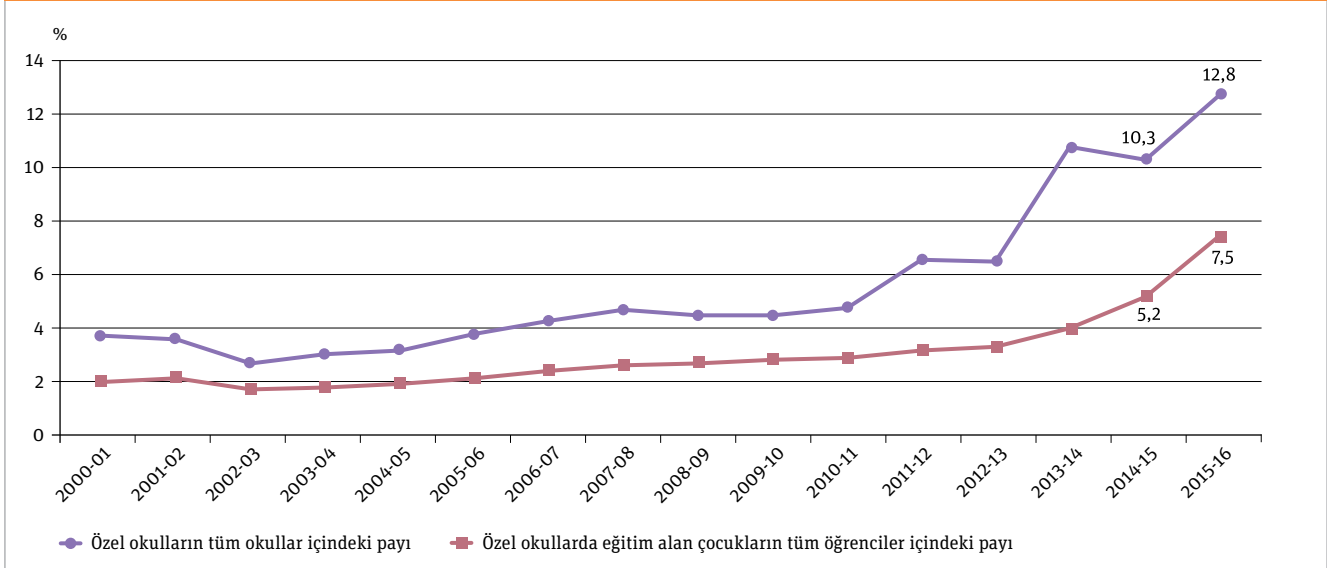
5 OECD, 2016a.

6 TÜİK, 2015.

7 Taşkın-Alp, 2016.

8 Ekim 2016’da şuradan erişildi: <http://www.meb.gov.tr/egitim-ogretim-destegi-kapsaminda-217-bin-ogrenci-ilk-tercihine-yerlesti/haber/9578/tr>

9 TÜİK (t.y.).

GRAFİK 3: EĞİTİM SİSTEMİNDE ÖZEL OKULLAR, 2000-01 VE 2015-16 YILLARI ARASI¹⁰

Kaynak: 2015-16 eğitim-öğretim yılına ait oranlar MEB (2016) kaynağındaki veriler kullanılarak hesaplanmıştır; önceki yılların verileri için ERG (2010) ve ERG (2015) kaynaklarından yararlanılmıştır.

Stratejik planda yönetim ve finansman bakımından dikkat çeken bir konu okul bazlı bütçeledir. Planda “taşra teşkilatı ile okul ve kurumlara yetki, görev ve sorumluluk devri yapılarak verimlilikleri artırılacak ve ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde okul bazlı bütçeleme sistemine geçilecektir” denilmektedir. Türkiye’de eğitim harcamalarına ayrılan kaynakların sınırlı oluşunun yanı sıra kaynakların merkezden yerele akışını sağlayan mekanizmalarda da sorunlar yaşanmaktadır.¹¹ Okul bazlı bütçeleme uygulaması yaşama geçerken, bölgelerin ve ailelerin sosyoekonomik durumuna bağlı farklılıkların dikkate alınması, okullar arasındaki eşitsizliklerin giderilmesine ve kaynakların verimli kullanımına odaklanan özel önlemler geliştirilmesi uygulamanın potansiyelini artıracaktır.

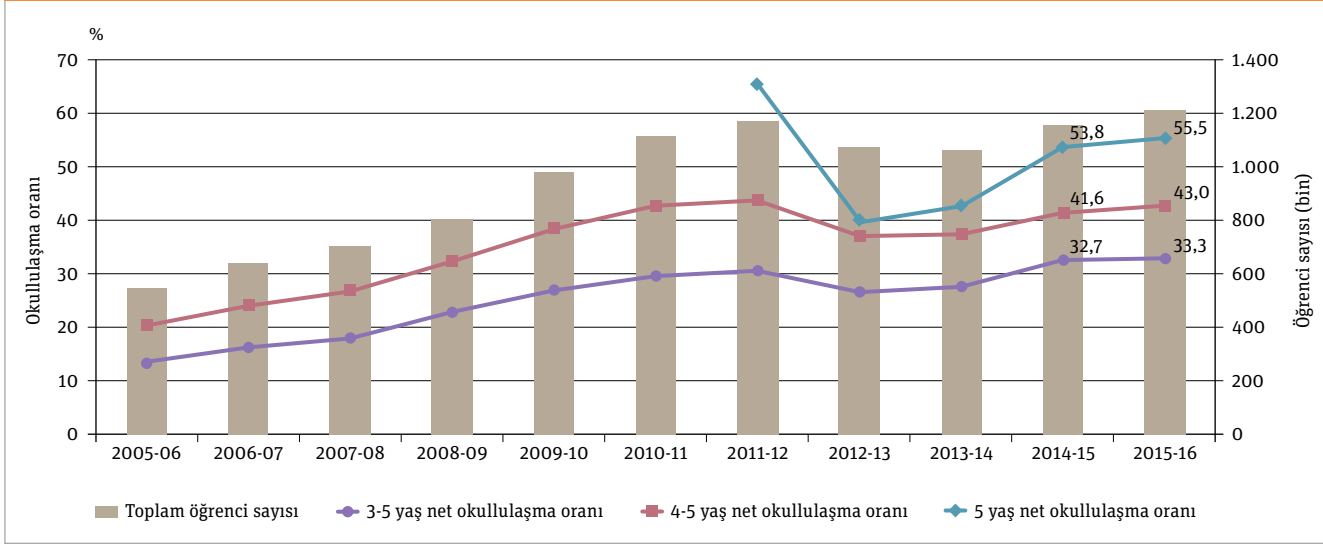
2015-16 eğitim-öğretim yılında okulöncesi eğitime erişim artmıştır. İlkokul kademesinde okullulaşma oranında 1,4 yüzde puanlık bir gerileme görülürken, ortaokulda okullulaşma oranı önceki yıl ile aynı kalmıştır. Ortaöğretimde ise net okullulaşma oranı küçük bir artışla %79,4’ten %79,8’e yükselmiştir.

10 Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kapsamıştır; açıköğretime devam eden öğrenciler kapsamamıştır. Hesaplamalarda kullanılan en güncel veriler 2015-16 eğitim-öğretim yılına aittir. Haziran 2016 sonrasında özel okul sayılarında yaşanan değişimi yansıtmamaktadır. Basında yer alan bilgilere göre bu tarihten sonra 1.029 özel okul kapatılmıştır. MEB kapatılan bütün okulları devralmış, bu okulların bir kısmının isimlerini ve türlerini değiştirerek resmi okullara dönüştürmüştür. Buna ek olarak 821 özel yurt ve 234 diğer özel öğretim kurumu kapatılmış ancak bu kurumların bir bölümü daha sonra tekrar açılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://ookgm.meb.gov.tr/www/bakan-yilmaz-basin-mensuplariyla-bir-araya-geldi/icerik/847>.

11 Köse ve Şaşmaz, 2012.

2015-16 eğitim-öğretim yılında 3-5 yaş grubunda net okullulaşma oranı %33,3'e, 4-5 yaş grubu net okullulaşma oranı ise %43'e ulaşmıştır. 5 yaş için okulöncesi eğitime katılım oranı henüz 2012-13 yılında yürürlüğe giren "4+4+4" düzenlemesinden önceki düzeye ulaşmasa da, son üç yıldır artmaktadır.¹² 2015-16 eğitim-öğretim yılında bu oran %55,5'e yükselmiştir (Grafik 4).

GRAFİK 4: OKULÖNCESİ EĞİTİMDE NET OKULLULAŞMA ORANLARI VE TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI, 2005-06 VE 2015-16 YILLARI ARASI

Kaynak: 2015-16 eğitim-öğretim yılına ait oranlar MEB (2016) kaynağından alınmıştır; önceki yılların verileri için ERG (2015) kaynağından yararlanılmıştır.

Okulöncesinde okullulaşma oranlarındaki artışa rağmen, bu oranlar hem OECD ortalamasının hem de geçtiğimiz yıllarda MEB ve diğer bakanlıklar tarafından belirlenen hedeflerin oldukça altındadır. Ayrıca, okulöncesi okullulaşma oranları yaş gruplarına ve bölgelere göre farklılıklar göstermeye devam etmektedir. Örneğin, 5 yaş net okullulaşma oranı en yüksek Edirne'dedir (%82,6). Bu oran Nevşehir'de %75,1'e, Bilecik ve Burdur'da %75'e, Ağrı'da %33,6'ya, Şırnak'ta %27,3'e düşmektedir. 3-5 yaş net okullulaşma oranının en yüksek olduğu il Giresun'dur (%50,3). Bu oran Edirne ve Tokat'ta %48,6 iken Ağrı'da %25,3, Şırnak'ta %24,6'dır.

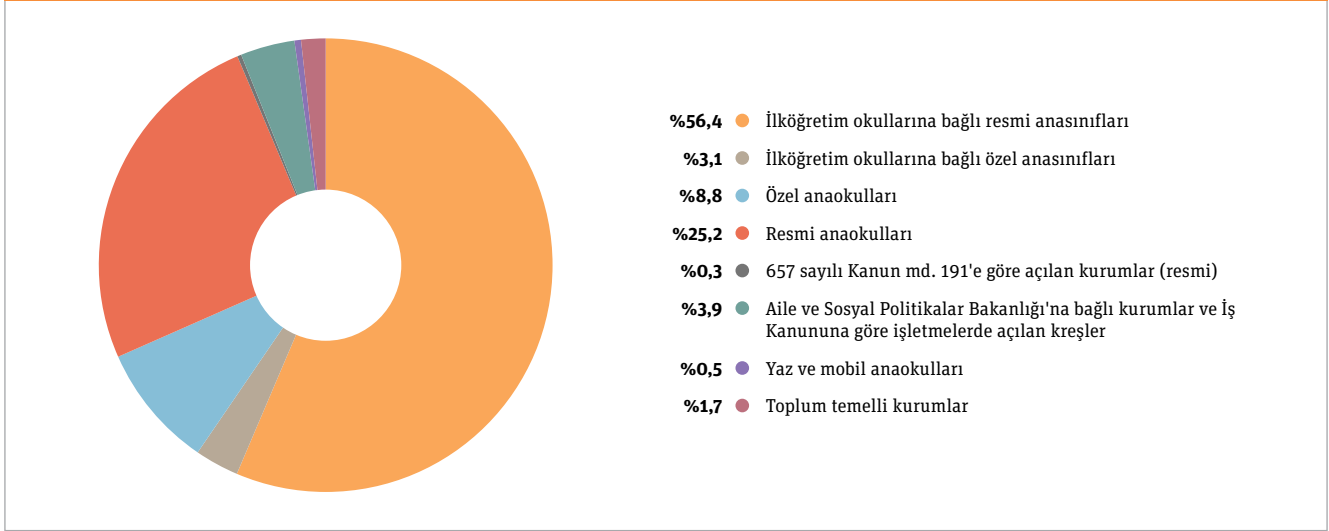
Orta Vadeli Program'da okulöncesi eğitimin kademeli olarak zorunlu hale getirilmesinin öngörülmesi, iller ve bölgeler arasında var olan eşitsizlikleri azaltmak adına çok olumlu bir gelişmedir. Bu süreçte eğitimin niteliğinden ödün verilmemesi, dezavantajlı gruplara öncelik verilmesi ve geçiş sürecinin çocuk odaklı bir yaklaşımla desteklenmesi önemlidir.

2015-16 eğitim-öğretim yılında anaokulu ve anaokullarındaki öğrenci sayıları önceki yıllara göre belirgin biçimde artarken, anasınıfı ve anasınıflarındaki öğrenci sayıları azalmıştır. Anaokuluna devam eden öğrencilerde geçen yıla kıyasla görülen %13'lük artışın büyük bir kısmı özel anaokuluna devam eden öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Özel anaokulu sayısı bir önceki yıla göre %22 oranında, özel anaokullarındaki öğrenci sayısı ise %20,3 oranında artmıştır. Buna karşın, resmi anaokulu sayısı sadece %3, resmi anaokuluna kayıtlı öğrenci sayısı ise %8,9 oranında artmıştır. Anasınıfı sayısındaki

¹² Bu artışta 2013 yazında yapılan ve 60-68 aylık çocukların okulöncesine kayıt olmalarını kolaylaştıran yönetmelik değişikliğinin rolü olabilir. Ayrıntılı değerlendirme için bkz. ERG (2015).

düşüşün temel nedeni resmi okul sayısındaki azalmadır.¹³ Anasınıfı sayısının düşmesiyle birlikte anasınıfına devam eden öğrenci sayısı da azalmıştır. Özel okulöncesi kurumlarındaki öğrenci sayısının resmi kurumlara oranla daha hızlı artmasının nedenlerinden bazıları, özel okul teşviklerinden okulöncesi eğitime devam eden 48 ay üzeri çocukların da yararlanabilmesi ve çalışan velilerin bazı resmi okullarda uygulanan yarım gün eğitim uygulaması yerine tam gün eğitim veren özel okulları tercih etmesi olabilir.¹⁴

GRAFİK 5: OKULÖNCESİ EĞİTİMDE ÖĞRENCİLERİN KURUMLARA GÖRE DAĞILIMI, 2015-16

Kaynak: MEB (2016) verileri kullanılarak ERG tarafından hesaplanmıştır.

Okulöncesi eğitime erişim ile ilgili öne çıkan başka bir konu, toplum temelli kurumlardır.

2015-16 eğitim-öğretim yılında toplum temelli kurumlarda okulöncesi eğitim alan çocukların oranı %1,7'dir. 10. Kalkınma Planı 2016 Yılı Programı'nda yer alan "Toplum Temelli Erken Çocukluk Eğitimi Merkezleri kademeli olarak yaygınlaştırılacaktır"¹⁵ ifadesinden önümüzdeki yıllarda bu oranın artacağı tahmin edilebilir. Örgün eğitim istatistiklerine ilk defa 2015-16 yılında dahil edilen bu kurumların sayısı 692 olarak belirtilmiştir. Bu kurumlar, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 yaş kurslar ile belediyelerce ve derneklerce açılan kreşleri kapsamaktadır. Buralarda sunulan hizmetlerin, MEB'in UNICEF'in teknik desteğiyle yürütmüş olduğu Okul Öncesi Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında 2013 yılında hazırlanan *Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları, Kamu Kuruluşları ve İşveren Kuruluşları için Toplum Temelli Erken Çocukluk Hizmetleri Sunumu Kılavuzu*'nda çizilen çerçeve ve vurgulanan ilkelerle ne ölçüde uyumlu olduğuna ilişkin bir değerlendirmeye gereksinim vardır. Ek olarak, özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kurslarında sunulan hizmetlerin çocuk gelişimi ve

13 Resmi okul sayısındaki düşüşün nedeni "4+4+4" düzenlemesinden sonra anasınıfı bulunduran bazı okulların artan öğrenci sayısını karşılayamadıkları için anasınıflarını ilk ve ortaokul dersliklerine çevirmesi olabilir. Ayrıntılı değerlendirme için bkz. ERG (2015).

14 Oral, 2016.

15 Kalkınma Bakanlığı, 2016a, s. 86.

çocukların din ve inanç özgürlüğü bakımından yeniden değerlendirilmesinde yarar vardır.¹⁶ Son olarak, geçtiğimiz yıl sık sık medyada yer alan “sıbyan mektepleri” hakkında da bilgi eksikliği bulunmaktadır; MEB’e bağlı olmayan bu kayıt dışı okulöncesi kurumların ne kadar yaygın olduğu ve sundukları hizmetlerin çocuklara etkisi incelenmesi gereken bir konudur.¹⁷

MEB istatistiklerine göre ilkokul düzeyinde net okullulaşma oranı 2014-15 yılında %96,3 iken 2015-16 yılında %94,9’a düşmüştür. Oğlan çocuklarda bu oran %96,0’dan %94,5’e, kız çocuklarda ise %96,6’dan %95,2’ye düşmüştür. İlkokul düzeyindeki öğrenci sayısının “4+4+4” düzenlemesinin ilk yılı olan 2012-2013 yılından beri azalmaya devam etmesinin nedenlerinden biri ailelerin çocuklarını ilkokul yerine okulöncesi eğitime göndermeyi tercih etmeleri olabilir.¹⁸

İlkokul düzeyinde öğrenci sayısı resmi okullarda azalırken, özel okullarda yükselmiştir. Özel ilkokula devam eden öğrenci sayısı bir önceki yıla oranla %14 oranında artarken, resmi ilkokullarda ise %2 oranında azalmıştır. Benzer biçimde, özel ilkokul sayısında %15’lik bir artış, resmi ilkokul sayısında ise %5’lik bir azalma kaydedilmiştir. Bu oransal değişiklikler giderek daha fazla ailenin resmi okullar yerine özel okulları tercih ettiğini göstermektedir. “4+4+4” sonrasında okula başlama yaşınının değişmesi ve özel okullar için yaratılan teşvikler bu eğilimde etkili olabilir.¹⁹

2015-16 eğitim-öğretim yılında ortaokul kademesindeki net okullulaşma oranı geçtiğimiz yıl ile aynı (%94,4) kalmıştır. Bu oran kız ve oğlan çocuklar için aynıdır. İlkokul ve ortaokul net okullulaşma oranlarında bölgeler arasında az da olsa farklılıklar görülmektedir. İl ayrımında incelendiğinde, ilkokulda net okullulaşmanın en yüksek olduğu iller Şanlıurfa (%98,4), Şırnak (%98,1) ve Van’dır (%98,1). Bu oran Gümüşhane’de %73,1, Çankırı’da %87,3 ve Tokat’ta %89,3’tür. Ortaokul kademesinde net okullulaşma oranı en yüksek Bartın’da (%99,2), en düşük Gümüşhane’dedir (%72,1).²⁰

Ortaokul düzeyinde özel kurum sayısı %40, bu kurumlardaki öğrenci sayısı %33 artmıştır. Ortaokul kademesinde dikkat çeken bir diğer durum imam-hatip ortaokulu öğrencilerinin toplam örgün ortaokul öğrencileri içindeki payının artmasıdır. MEB istatistiklerine göre, 2015-16 eğitim-öğretim yılında imam-hatip ortaokullarında okuyan öğrenciler, tüm örgün ortaokul öğrencilerinin %10,8’ini oluşturmaktadır.

2015-2016 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde net okullulaşma oranı %79,8’dir. Ortadoğu Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde okullulaşma oranları önceki yıllarda olduğu gibi diğer bölgelere göre daha düşüktür. Türkiye genelinde ortaöğretimde okullulaşma oranı kadınlar için %80,2, erkekler için için %79,4’tür. Cinsiyet ayrımında Türkiye genelinde önemli bir farklılaşma olmamasına karşın, bölgeler arasında farklar bulunmaktadır (Grafik 6). Okullulaşma oranının cinsiyete göre en çok farklılaştığı bölge Güneydoğu Anadolu’dur.

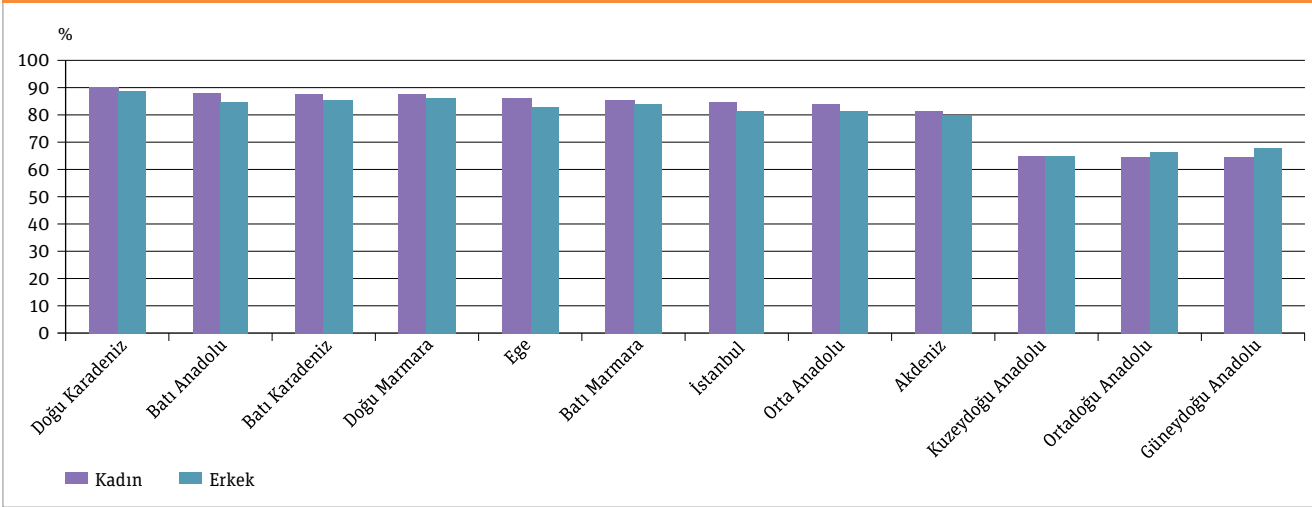
16 Prof. Dr. Sevda Bekman’ın erken çocukluk döneminde din eğitimiyle ilgili değerlendirmeleri için bkz. <http://www.diken.com.tr/erken-cocukluk-doneminde-din-egitiminde-gozardi-edilen-gercekler/>

17 Taşkın-Alp, 2016.

18 Ayrıntılı değerlendirme için bkz. ERG (2015).

19 Ayrıntılı değerlendirme için bkz. a.g.e.

20 MEB, 2016.

GRAFİK 6: ORTAÖĞRETİMDE CİNSİYET VE BÖLGELER AYRIMINDA NET OKULLULAŞMA ORANLARI, 2015-16

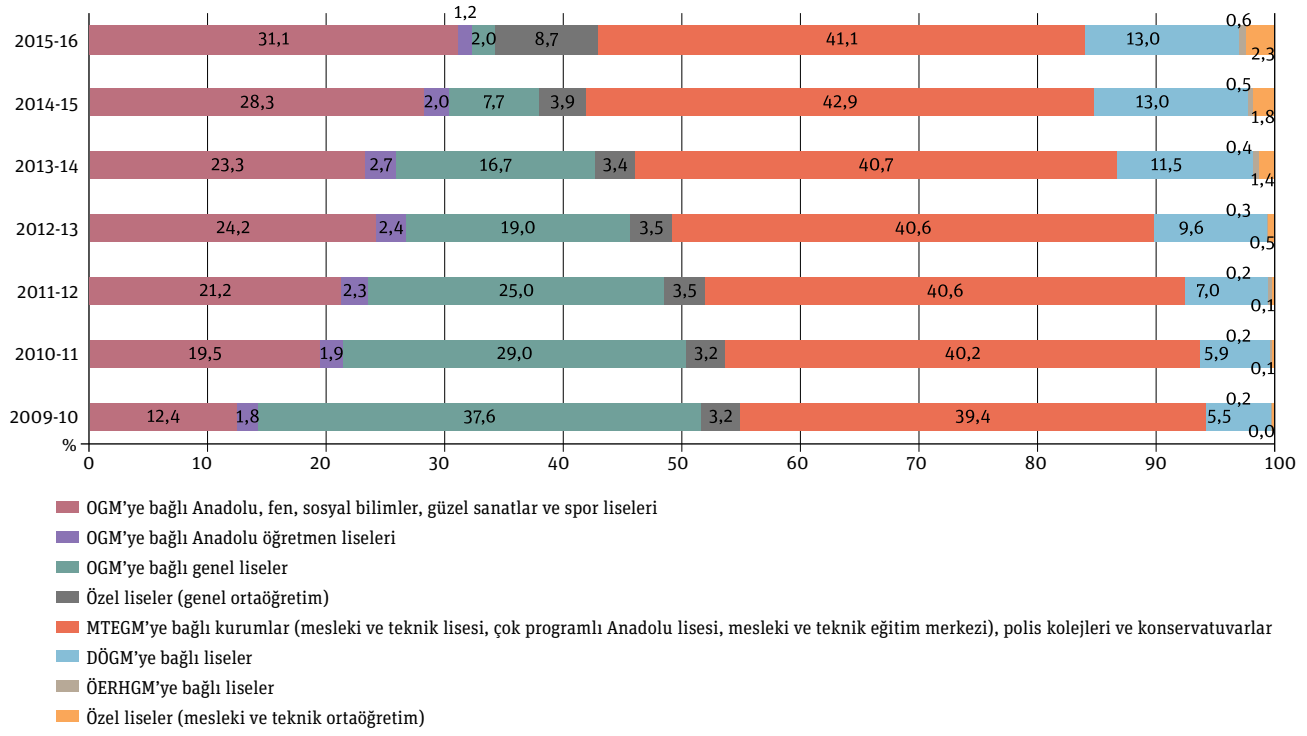
Kaynak: MEB (2016) verileri kullanılarak ERG tarafından hazırlanmıştır.

Ortaöğretimde okul sayılarındaki en belirgin değişiklik genel ortaöğretim okullarının sayısındaki artıştır. Bu okulların sayısı son bir yılda 3.954'ten 5.310'e yükselmiştir. Bu artış büyük ölçüde dershanelerin dönüşümüyle kurulan temel liselerden kaynaklanmaktadır.

MEB Özel Öğretim Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgiye göre Türkiye genelinde 1.197 temel lise bulunmaktadır; bunların büyük bölümü 2015-16 eğitim-öğretim yılında kurulmuştur.²¹ Dolayısıyla, özel liselerin tüm ortaöğretim kurumları içerisindeki payının bir sene içerisinde %3,9'dan %8,7'ye çıkmasının başlıca nedeninin temel liseler olduğu söylenebilir (Grafik 7).

Ortaöğretim öğrencilerinin farklı program türlerine göre dağılımında özel okulların payındaki artışın hızlandığı, imam-hatip liselerinin %13'lük payını koruduğu ve genel eğitim veren Anadolu liselerinin payının artmaya devam ettiği görülüyor.

GRAFİK 7: ORTAÖĞRETİMDE ÖĞRENCİLERİN PROGRAM TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI, 2009-10 VE 2015-16 YILLARI ARASI

Kaynak: 2015-16 eğitim-öğretim yılına ait oranlar MEB (2016) kaynağındaki veriler kullanılarak hesaplanmıştır; önceki yılların verileri için ERG (2015) kaynağından yararlanılmıştır.

Ortaöğretim kademesinde özel kurum ve özel kurumlara devam eden öğrenci sayıları hızla artarken, resmi kurumlarda öğrenci sayıları ya azalmaktadır ya da çok yavaş artmaktadır. Örneğin, genel ortaöğretimde özel okullara devam eden öğrenci sayısı %127 oranında artarken, resmi kurumlarda bu oran %9 oranında azalmıştır. Özel kurumlardaki bu artışın önemli bir nedeni, yukarıda da bahsedildiği gibi, dershanelerin kapanmasıyla birlikte kurulan temel lise sayılarının artmasıdır. Nisan 2016 tarihli yazılı bir soru önermesine verilen yanıtta göre, temel liseye kayıtlı öğrenci sayısı 183.090'dır.²²

Eğitime erişimi değerlendirirken okullulaşma oranları kadar okula devam verilerini de göz önünde bulundurmak gerekir. *Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı*'nda yer alan 2014 verisine göre, ortaokul ve ortaöğretimde devamsızlık oranı %35, eğitimden erken ayrılma oranı ise %38'dir.²³ 2015 yılında ortaöğretim kurumları yönetmeliğinde yapılan değişikliklerle devamsızlık süresi 45'den 30 güne inmiş, ikinci bir 30 gün devamsızlık durumunda okulla ilişkin kesilmesi ve açıköğretime devam edilmesi kuralı getirilmiştir.²⁴ Konuyla ilgili önlem alınmadığı takdirde örgün eğitim dışına çıkma oranının önümüzdeki yıllarda yükselmesi beklenebilir.²⁵ Devamsızlık konusundaki veri eksikliğiye kamuoyunun konuyla ilgili bilgilensinin önüne geçmektedir.

²² <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/7/7-1113sgc.pdf> kaynağından aktaran Oral (2016).

²³ MEB SGB, 2015, s. 34.

²⁴ Taşkın-Alp, 2016.

²⁵ A.g.e.

Yürütülen çalışmalara karşın özel gereksinimli öğrencilerin eğitime erişimi istenen düzeyde sağlanamıyor; özellikle de okulöncesi eğitime ve ortaöğretime erişimleri sınırlı kalıyor.

Özel eğitim hizmetlerinden yararlanan öğrenci sayısı bir önceki sene 257.347 iken 2015-16 eğitim-öğretim yılında 286.080'e yükselmiştir.²⁶ 2014-15 eğitim-öğretim yılında olduğu gibi ortaöğretimde özel eğitim hizmetlerinden yararlanan öğrenci sayısı ilköğretime kıyasla oldukça düşüktür.

TABLO 4: ÖRGÜN EĞİTİMDE ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİNDEN YARARLANAN ÖĞRENCİ SAYILARI, 2015-16

	Kaynaştırma	Özel eğitim sınıfı	Özel eğitim okulu*	Toplam
İlkokul**	81.380	17.849	10.213	109.442
Erkek	50.922	11.183	6.372	68.477
Kadın	30.458	6.666	3.841	40.965
Ortaokul**	92.032	18.893	11.174	122.099
Erkek	56.446	11.592	7.142	75.180
Kadın	35.586	7.301	4.032	46.919
Ortaöğretim	27.730	0	26.809	54.539
Erkek	17.144	0	17.118	34.262
Kadın	10.586	0	9.691	20.277
Toplam	201.142	36.742	48.196	286.080

Kaynak: MEB (2016) verileri kullanılarak ERG tarafından hazırlanmıştır.

* Uygulama merkezleri dahildir.

** Özel özel eğitim okulları da rakamlara dahil edilmiştir.

ERG'nin 2016 yılında yayımladığı *Engeli Olan Çocukların Türkiye'de Eğitime Erişimi* raporuna göre, velilerin bir kısmı devletin sağladığı hak ve hizmetlerden haberdar değildir. Engeli olan öğrenciler sınıf ve okul eksikliği nedeniyle kayıt olmada sorunlar yaşayabilmektedir. Bunlara ek olarak, bazı kurumların okul müdürleri ve öğretmenleri engeli olan öğrencileri kabul etmeyerek ayrımcılık yaratmaktadır. Kademeler arası geçişte, özellikle de kaynaştırma yoluyla eğitimde sorunlar yaşanabilmektedir. Örneğin, TEOG sınavından sonra istedikleri okullara -puanları tuttuğu halde- kabul edilmeyen ve fiilen açık liseye yönlendirilen özel gereksinimli öğrenciler bulunmaktadır.

MEB'in güncel stratejik planında, özel gereksinimli öğrencilerle ilgili stratejilere her üç stratejik amaç altında da -erişim, kalite ve kurumsal kapasite- rastlamak mümkündür. Etkili bir tarama ve tanılama sisteminin geliştirilmesi, yöneticilerin ve öğretmenlerin bütünleştirici eğitime ilişkin bilgilendirilmesi, rehberlik ve araştırma merkezlerinin kalitesinin artırılması, okulların mekansal kalitesinin yükseltilmesi, öğretim

programlarının geliştirilmesi ve güncellenmesi, eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının iyileştirilmesi ve destek eğitim odalarının yaygınlaştırılması bu stratejiler arasında öne çıkmaktadır.²⁷ Plana göre MEB 2014 yılında yalnızca %42,3 olan “engellilerin kullanımına yönelik düzenleme yapılan okul veya kurum” oranını 2019 yılında %100’e çıkarmayı hedeflemektedir.²⁸ Raporun ilk bölümünde de değinildiği üzere, özel gereksinimli çocuklarla ilgili diğer stratejik hedeflere karşılık gelecek performans göstergelerine gereksinim vardır.

2015-16’da mülteci çocukların eğitimiyle ilgili olumlu adımlar atılmıştır. Erişime odaklanan bu adımların sürdürülebilir kılınması için niteliğe dönük girişimlere de ihtiyaç vardır.

Göç İşleri Genel Müdürlüğü (GİGM) verilerine göre Türkiye’de 2,7 milyondan fazla Suriyeli mülteci bulunmaktadır.²⁹ Okul çağındaki, (5-17 yaş) Suriyeli çocuk sayısının 934 bin olduğu ve 2016-17 eğitim-öğretim yılı başlamadan bu çocukların yalnızca %37’sinin okula devam ettiği tahmin edilmektedir.³⁰ MEB’in belirlediği yol haritasına göre, Suriyeli çocukların çoğunun Arapça eğitim aldığı geçici eğitim merkezleri kademeli olarak kapatılacak, Türkçe öğretimine ağırlık verilecek ve bu öğrenciler Türkiye eğitim sistemine entegre edilecektir.³¹ Bu plan çerçevesinde, 2016-17 eğitim-öğretim yılında okula kayıtlı Suriyeli öğrenci sayısının 450 bine ulaştığı tahmin edilmektedir.³² Bu artış ve erişim oranlarını artırmaya dönük çabalar çok önemli olmakla birlikte, henüz yeterince tartışılmayan konularda da girişimlere gereksinim vardır. Bunların başında, okulların ve eğitimcilerin bu çocukların ihtiyaçlarına yanıt verebilmeleri için hazırlıklı ve donanımlı hale gelmeleri ve okula devamın izlenmesi ile devamsızlık ve okulu terkin önlenmesine yönelik müdahaleler geliştirilmesi geliyor.

2015 yılında Güneydoğu Anadolu’daki çeşitli illerde ortaya çıkan çatışma ortamı ve sokağa çıkma yasakları nedeniyle eğitim bölgede yer yer kesintiye uğramıştır. MEB özellikle ortaöğretime ve yükseköğretime geçiş aşamasında olan 8 ve 12. sınıf öğrencilerine yönelik telafi programları uygulamış, başka illere göç eden öğrencilerin nakil işlemlerini düzenlemiş ve çatışmada zarar gören binaların yeniden kullanıma açılması için çalışmıştır. İyileştirme çalışmalarının sürdürülmesi, çalışmalarda tüm sınıf düzeylerindeki öğrencilerin kapsanması ve akademik programların yanı sıra nitelikli ve kapsamlı psikososyal destek programlarının oluşturulması, yaşanan olumsuzlukların ve hak kayıplarının olabildiğince azaltılması için öncelik verilmesi gereken konular arasındadır.³³

27 MEB SGB, 2015.

28 A.g.e., s.57.

29 GİGM verilerine göre 19 Ekim 2016 tarihi itibarıyla, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713.

30 UNHCR, 2016.

31 Ekim 2016’da şuradan erişildi: <http://www.meb.gov.tr/suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-yol-haritasi-belirlendi/haber/11750/tr> ve <http://meb.gov.tr/suriyeli-ogrenciler-turk-egitim-sistemine-entegre-edilecek/haber/11815/tr>

32 Bu öğrencilerin yaklaşık 150 bininin Bakanlık okullarında, geri kalanının GEM’lerde eğitim aldığı tahmin ediliyor. Kasım 2016’da şuradan erişildi: <http://haydikizlarokula.meb.gov.tr/turkiyede-450-bin-suriyeli-ogrenci-egitim-goruyor/haber/12158/tr#>
<http://haydikizlarokula.meb.gov.tr/turkiyede-450-bin-suriyeli-ogrenci-egitim-goruyor/haber/12158/tr#>

33 Ayrıntılı bilgi ve tartışma için bkz. Taşkın-Alp (2016) ve Oral (2016).

Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı'nda "dezavantajlı gruplar başta olmak üzere, eğitim ve öğretimin her tür ve kademesinde katılım ve tamamlama oranlarını artırmak" hedefinin yer alması çok önemlidir. Bu tür girişimlerin başarılı olması için önemli olan, müdahalelerin sınırlı bir süreyi kapsayan pilot projelerin ötesine geçmesi ve çocukların farklılaşan gereksinimlerine yanıt veren kapsayıcı ve kalıcı politikalara dayanmasıdır.³⁴

Örneğin, sadece sınırlı bir süre devam edecek olan Okul Sütü Programı ve Okullara Kuru Üzüm Dağıtım Programı hem erişimi artırma hem de öğrenme süreçlerini destekleme açısından önemli projelerdir. Ancak bu projelerin, özellikle de tam gün eğitime geçişle birlikte, daha kapsamlı ve kalıcı bir beslenme politikasına dönüştürülmesi gerekir. Benzer biçimde, MEB'in kız çocukların eğitimdeki dezavantajlarını gidermek için geliştirdiği projelerin³⁵ "bütüncül bir cinsiyet eşitliği politikası" altında toplanması ve sürdürülebilir kılınması önemlidir³⁶. Yoksul ailelerden gelen okulöncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri için sunulan şartlı eğitim yardımlarının³⁷ ve taşınabilir eğitim ve pansiyon hizmetleri gibi eğitime erişimi destekleyen uygulamaların sürdürülebilir politikalar haline gelmeye başlaması bu bakımdan önemli ve olumlu deneyimlerdir.³⁸

Derslik başına düşen öğrenci sayılarındaki genel iyileşmeye rağmen, resmi ve özel ayrımında, okul türleri temelinde ve bölgeler düzeyinde önemli farklılıklar söz konusudur.

Son bir yılda bazı kademelerde ve okul türlerinde derslik sayılarında belirgin artışlar yaşanmıştır. Özellikle özel öğretimde derslik sayılarında artış dikkat çekicidir. Örneğin, derslik sayısı özel anaokullarında %23, özel ilkokullarda %29, özel ortaokullarda %67, özel mesleki ve teknik liselerde %25 ve özel genel liselerde %155 oranında artmıştır. Derslik sayılarında artış eğilimi resmi kurumlar için de geçerli olsa da özel kurumlara göre oldukça sınırlıdır. Bu durumun istinası imam-hatip ortaokullarıdır. Bu okullardaki derslik sayısı bir yılda %52 oranında artmış; 10.385'ten 15.792'ye çıkmıştır.

Önceki eğitim-öğretim yılına göre 2015-16'da derslik başına düşen öğrenci sayılarında genel bir iyileşmeden bahsedilebilir. İyileşmenin en belirgin olduğu okullar ortaokullar ve liselerdir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı resmi ortaokullarda 34'ten 31'e, özel ortaokullarda 20'den 16'ya, imam-hatip ortaokullarındaysa 31'den 29'a gerilemiştir. Resmi ve özel öğretim ayrımı olmaksızın, derslik başına düşen öğrenci sayısı genel ortaöğretimde 26'dan 20'ye, mesleki ve teknik ortaöğretimde 30'dan 28'e ve imam-hatip liselerinde 26'dan 23'e gerilemiştir (Tablo 5).

34 Bu konuyla ilgili daha ayrıntılı bir tartışma için, bkz. Taşkın-Alp (2016).

35 Örneğin, Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi (ETCEP), Özellikle Kız Çocuklarının Okula Devam Oranlarının Artırılması Projesi-2 (KEP-2), Ben de Varım Projesi ve Yurtta Genç Var Projesi.

36 Taşkın-Alp, 2016.

37 Şartlı Eğitim Yardım Programı'ndan 2015 Eylül itibarıyla 2.044.533 kişi yararlanmaktadır (Taşkın-Alp, 2016).

38 A.g.e.

TABLO 5: TÜM KADEMELERDE RESMİ VE ÖZEL ÖĞRETİM AYRIMINDA DERSLİK VE ÖĞRETMEN BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYILARI, 2014-15 VE 2015-16

Eğitim kademesi		Resmi/ Özel/ Toplam	Derslik başına düşen öğrenci sayısı		Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı		
			2014-15	2015-16	2014-15	2015-16	
Okulöncesi eğitim*	Anaokulları	Resmi	28	27	18	19	
		Özel	13	12	10	10	
		Toplam	20	19	14	15	
	Anasınıfları	Resmi	24	23	20	19	
		Özel	11	11	12	12	
		Toplam	23	22	19	18	
İlköğretim	İlkokul	Resmi	24	23	19	19	
		Özel	11	10	9	9	
		Toplam	23	22	18	18	
	Ortaokul	Resmi	34	31	17	15	
		Özel	20	16	9	9	
		Toplam	33	29	16	15	
	İmam-hatip ortaokulu**	Resmi	31	29	19	19	
	Ortaöğretim	Genel ortaöğretim	Resmi	29	26	16	14
			Özel	12	11	7	7
Toplam			26	20	14	12	
Mesleki ve teknik ortaöğretim		Resmi	32	29	14	13	
		Özel	13	14	10	12	
		Toplam	30	28	14	13	
İmam-hatip lisesi		Resmi	26	23	15	14	

Kaynak: MEB (2015) ve MEB (2016) kaynaklarındaki veriler kullanılarak ERG tarafından hesaplanmıştır.

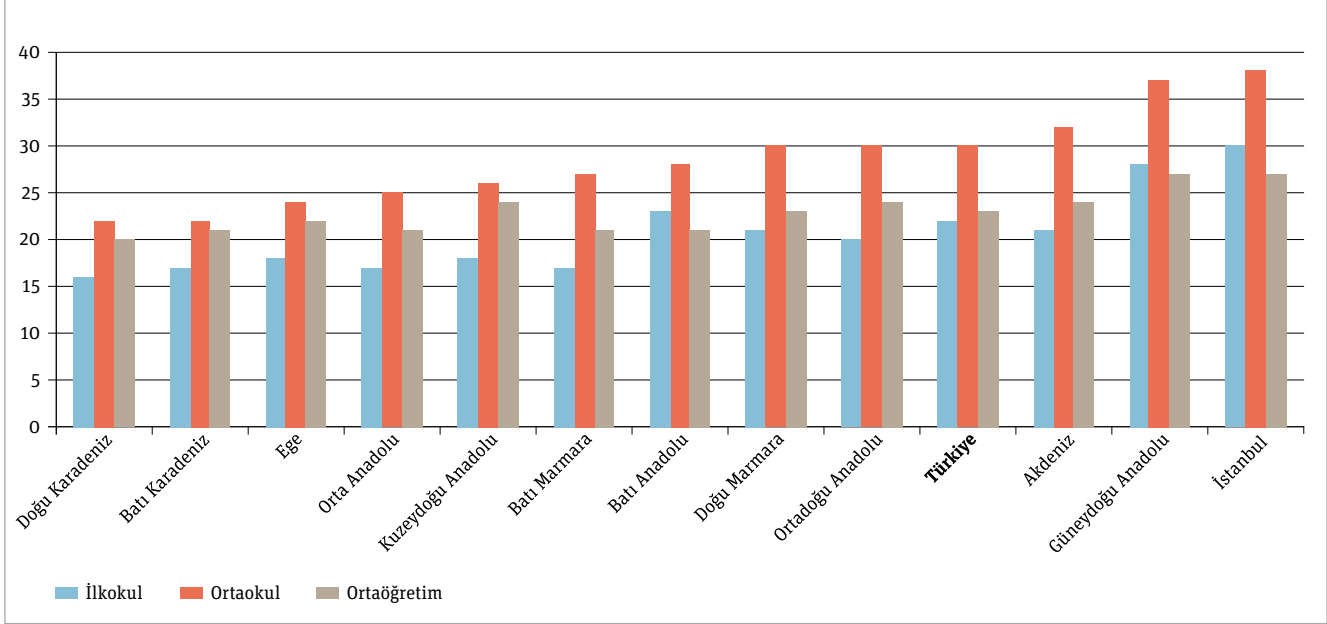
* Anaokulları; resmi anaokulları ve özel anaokullarının yanı sıra 657 sayılı kanunun 191. maddesine göre açılan kurumlari, toplum temelli kurumlari, ASPB'ye bağlı kreş ve bakımevlerini ve İş Kanunu'na göre işletmelerde açılan kreşleri de kapsamaktadır. Anasınıflarıysa, resmi ve özel kurumlardaki anasınıflarının yanı sıra yaz anaokullarını ve mobil anaokullarını da kapsamaktadır.

** İmam-hatip liseleri bünyesindeki imam-hatip ortaokullarının bünyesinde buldukları liselerden ayrı derslikleri ve öğretmenleri bulunmadığından, derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları sadece bağımsız imam-hatip ortaokulları için hesaplanmıştır.

Derslik başına düşen öğrenci sayılarındaki genel iyileşmeye rağmen, resmi ve özel ayrımında, okul türleri temelinde ve bölgeler düzeyinde önemli farklılıklar söz konusudur. Öncelikle, tüm kademelerde resmi ve özel okullar arasında azımsanamayacak farklar mevcuttur. Ayrıca, diğer resmi ortaöğretim kurumlarıyla karşılaştırıldığında, imam-hatip liselerinin daha avantajlı bir konumda olduğu görülür. 2015-16'da imam-hatip liselerinde derslik başına düşen öğrenci sayısı 23 iken, bu sayı (resmi) mesleki ve teknik ortaöğretimde 29, (resmi) genel ortaöğretimde 26'dır.

Derslik başına düşen öğrenci sayıları bölgesel eşitsizliklerin sürdüğü başlıca alanlardan biridir. Güneydoğu Anadolu ve İstanbul ilköğretimde ve ortaöğretimde en kalabalık sınıflara sahip olan bölgelerdir. Bu durum okulöncesi eğitimde farklıdır; derslik başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasında 21'dir; bu sayının en yüksek olduğu bölgeler 23 ile Güneydoğu Anadolu ve 24 ile Akdeniz bölgeleridir.

GRAFİK 8: İLKÖĞRETİMDE VE ORTAÖĞRETİMDE BÖLGELERE GÖRE DERSLİK BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYILARI, 2015-16

Kaynak: İlkokul ve ortaokul kademeleri için derslik başına düşen öğrenci sayıları MEB (2016) verileri kullanılarak ERG tarafından hesaplanmıştır. Ortaöğretimdeki sayılar aynı kaynağın 1.10 no'lu tablosundan alınmıştır. Resmî ve özel öğretim ayrımı yapılmamıştır.

2019 itibarıyla ikili öğretimin sona erdirilmesi hedefi, okullardaki beslenme, dinlenme ve sosyal etkinlik olanaklarını iyileştirmek için önemli bir fırsattır.

Öğrencilerin okul deneyimlerine ve sunulan eğitim hizmetlerinin niteliğine ilişkin diğer önemli bir göstergesi de ikili öğretim yapan okul ve öğrenci oranlarıdır. MEB'in Eğitim-Bir-Sen ile paylaştığı 2015 verilerine göre ilköğretim öğrencilerinin %50,5'i, ortaokul öğrencilerinin %40,8'i, ortaöğretim öğrencilerinin %10,2'si ikili öğretim yapan okullara devam ediyor. İlköğretimde ve ortaöğretimde ikili öğretime devam eden öğrenci oranının en yüksek olduğu bölgeler İstanbul ve Güneydoğu Anadolu'dur ve özellikle ilköğretimde bölgeler arasında kayda değer farklılıklar vardır.³⁹

İkili öğretimin tamamen kaldırılacağını belirten *Orta Vadeli Program 2017-2019*'un kamuoyuyla paylaşılmasının ardından Millî Eğitim Bakanı'nın yaptığı açıklamaya göre tam gün eğitime geçiş ek 77 bin derslik gerektiriyor ve bu açığın özel sektörün desteğiyle 2019'a kadar giderilmesi planlanıyor.⁴⁰ Hükümet Programı'nda da ifade edilmiş olan tam

39 Eğitim-Bir-Sen, 2016.

40 Ekim 2016'da şuradan erişildi: <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1306528-milli-egitim-bakani-ismet-yilmazdan-tam-gun-aciklamasi>

gün eğitime geçiş hedefi, MEB'in 2015-2019 yıllarını kapsayan stratejik planındaki stratejilerini, bu stratejilere karşılık gelen kaynakları ve performans hedeflerini güncellemesini gerektiriyor. Ayrıca, tam gün eğitime geçiş sürecine, daha kapsamlı beslenme ve sosyal etkinlik politikalarının eşlik etmesi önemlidir.

TABLO 6: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI 2015-2019 STRATEJİK PLANI'NDA İKİLİ EĞİTİM

Performans göstergesi		Önceki yıllar			Hedef
		2012	2013	2014	2019
İkili eğitim yapan okul oranı	İlköğretim	%29,2	%26,0	%23,5	%10,0
	Ortaöğretim	%14,8	%10,7	%8,5	%5,0

Kaynak: MEB, 2015, s. 57.

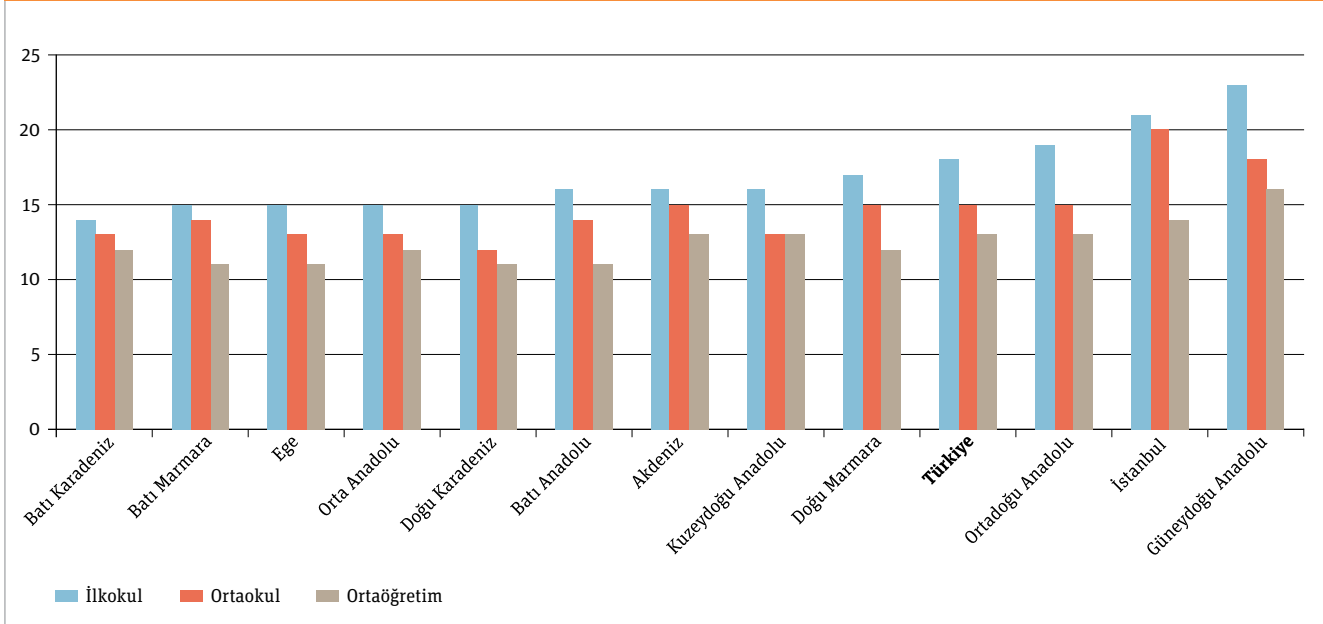
“ERG ve TEGV tarafından yürütülen *Çocukların Gözünden Okulda Yaşam* araştırmasının bulgularına göre ikili öğretim uygulamasının çocukları olumsuz etkilediği alanlar arasında beslenme ve sosyal etkinliklere katılım öne çıkmaktadır. Sabahçı çocuklar, tam gün öğretim veren okullarda okuyan akranlarına göre daha az oranda kahvaltı edebiliyorlar. Öğlenci çocuklar da, tam gün eğitim veren okullarda okuyan yaşlıtlarına göre daha az oranda öğle yemeği yiyebiliyorlar. İkili öğretimde okuyan çocuklar daha az oranda kulüp faaliyetlerine katılabiliyorlar. Özetle, ders saatlerinin yeniden düzenlenmesi, okuldaki beslenme ve sosyal etkinliklere katılma olanaklarının iyileştirilmesi öncelikli ihtiyaçlardır. (...) “4+4+4” öncesine göre ders saatlerinde yaklaşık olarak bir okul gününe denk gelecek artış söz konusudur. Bu durum, özellikle ikili öğretim uygulanan okullarda okula başlama saatlerinin çok erken, okulun bitiş saatlerinin çok geç olmasına; ders dışı etkinliklere zaman ayıramamasına; teneffüs sürelerinin kısa olmasına ve blok ders uygulamasıyla çok uzun ders sürelerine neden olmaktadır. (...) *Çocukların Gözünden Okulda Yaşam* araştırmasına katılan çocukların pek çoğu, teneffüslerin kantinde sıraya girip yiyecek alması ve sonra da ders başlamadan aldığı yiyeceği yemesi için; tuvalet ihtiyacını karşılaması için ya da bahçede arkadaşlarıyla oyun oynaması için yetersiz olduğunu söylüyor.”

Kaynak: ERG ve TEGV, 2016, s. 2-3.

Türkiye'nin gelişme kaydettiği, ancak okul türleri ve bölgeler arasında eşitsizliklerin belirgin olduğu diğer önemli bir gösterge öğretmen başına düşen öğrenci sayılarıdır.

Son bir yılda öğretmen sayısında oransal artış bakımından öne çıkan okul türleri özel ortaokullar, imam-hatip ortaokulları ve genel eğitim veren özel liselerdir. Bu okullarda öğrenci sayısı da belirgin bir artış eğilimi gösterdiğinden öğretmen başına düşen öğrenci sayıları aynı kalmıştır. Resmi ortaokullar ve genel eğitim veren resmi liseler ise öğretmen başına düşen öğrenci sayısının en belirgin biçimde azaldığı okul türleridir. Bu sayı, resmi ortaokullarda 17'den 15'e, genel eğitim veren liselerde 16'dan 14'e düşmüştür (Tablo 5). Ancak bu düşüşe öğretmen sayısındaki değişim değil, öğrenci sayısındaki azalma neden olmuştur.

GRAFİK 9: İLKÖĞRETİMDE VE ORTAÖĞRETİMDE BÖLGELERE GÖRE ÖĞRETMEN BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYILARI, 2015-16

Kaynak: MEB (2016) verileri kullanarak ERG tarafından hazırlanmıştır.

Ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayıları bölgeler arasında daha yakın seyrederken, ilkökul ve ortaokul kademelerinde eşitsizlikler daha belirgindir. İlkokul düzeyinde, Batı Karadeniz'de 14, Batı Marmara, Ege, Orta Anadolu ve Doğu Karadeniz'de 15 olan öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, İstanbul'da 21 ve Güneydoğu Anadolu'da 23'tür. Ortaokul düzeyinde, Doğu Karadeniz'de 12, Batı Karadeniz, Ege, Orta Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu'da 13 olan öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, Güneydoğu Anadolu'da 18, İstanbul'da 20'dir.

MEB'in ilk atamalarda, geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi Güneydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerine öncelik vermesi bölgesel farkların kapanması için önemli ancak yetersiz bir adımdır. Bu bölgelerdeki öğretmenlerin daha az deneyim sahibi olması ve yer değiştirmelerin ağırlıklı olarak Akdeniz, Ege, Batı Anadolu ve İstanbul bölgelerine yönelmesi 2015-16 döneminde de devam eden sorunlardır.

Eylül 2015'te ilk ataması yapılan 35.161 adayın %38'i Güneydoğu Anadolu bölgesine, %22'si Ortadoğu Anadolu bölgesine atanmıştır. Bu oranlar, Şubat 2016'da ilk ataması yapılan 29.615 aday için aynı sırayla %33 ve %11 olarak gerçekleşmiştir.⁴¹ Ocak 2016'da özür durumuna bağlı olarak yer değiştiren 11.777 öğretmenin yaklaşık yarısı (%48,6) Akdeniz, Ege, Batı Anadolu ve İstanbul'a atanmıştır.

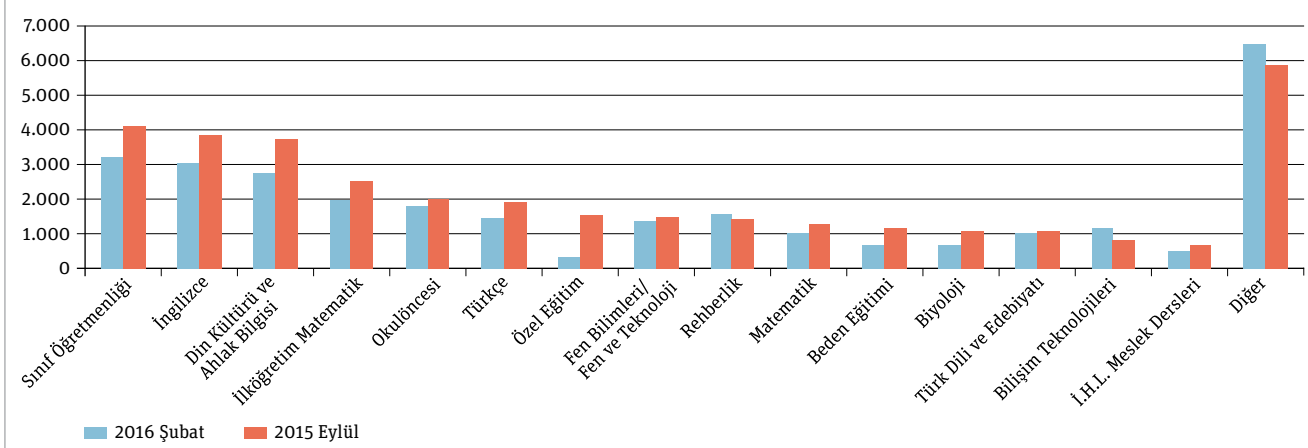
41 Koyuncu, 2016.

3 Ağustos 2016'da Resmi Gazete'de yayımlanan Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına ilişkin Yönetmelik, sözleşmeli öğretmenlerin altı yıl (dört yıl ilk görevlendirmede, fazladan iki yıl da kadroya geçmeleri durumunda) aynı yerde görev yapmalarını öngörüyor.⁴² Bu bakımdan, uygulamanın özellikle güneydoğu ve doğu illerindeki öğrencilerin sık sık öğretmenlerinin değişmesine neden olan öğretmen devinimini azaltma potansiyeli bulunuyor. Ancak, hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından kabul edilebilir ve sürdürülebilir bir çözüm için, öğretmenlerin bu bölgelerde kalmayı tercih etmemelerine neden olan sorunlara eğilmek, bölgedeki koşulları iyileştirmek, öğretmenlere gereksinim duydukları destekleri sunmak gerekiyor.

İlk atamaların alanlara göre dağılımında sınıf öğretmenliği, İngilizce ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ilk sıralarda yer alıyor; önleyici çalışmalar ve risk altındaki çocuklar açısından fark yaratma potansiyeli olan rehberlik alanına yapılan atamaların sınırlı kaldığı görülüyor.

Eylül 2015 ve Şubat 2016 dönemi ilk atamalarında olduğu gibi, Ekim 2016'da yapılan sözleşmeli öğretmen atamalarında⁴³ en çok atama yapılan alanlar sınıf öğretmenliği, İngilizce ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi olmuştur. Atanan 18.506 öğretmenin büyük çoğunluğu Güneydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde görevlendirilmiştir. En çok atama yapılan 10 il sırasıyla, Şanlıurfa, Van, Mardin, Gaziantep, Erzurum, Şırnak, Diyarbakır, Ağrı, Muş ve Bitlis illeridir.

GRAFİK 10: İLK ATAMALARIN ALANLARA GÖRE DAĞILIMI, EYLÜL 2015 VE ŞUBAT 2016

Kaynak: http://ikgm.meb.gov.tr/sayisal_veriler.asp?ID=207 sayfasında yer alan ilk atama tablolarındaki verilerden derlenmiştir.

- 42 Eğitim sendikaları tarafından eleştirilen ve yargıya taşınan sözleşmeli öğretmenlik ve bu çerçevedeki sözlü sınav uygulaması sadece öğretmen devinimine etkisi bakımından değil, farklı yönleriyle katılımcı bir süreçte ve kapsamlı bir biçimde ele alınması gereken bir konudur. *Eğitim İzleme Raporu 2015-16*'nın yayına hazırlık sürecinde gündeme gelen bu uygulama gelecek raporda ayrıntılı biçimde ele alınacaktır.
- 43 Millî Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz'ın 24 Ekim 2016 tarihli açıklamasına göre, 15 Temmuz sonrası süreçte, çoğu öğretmenlerden oluşan 28.163 kişi görevden ihraç edilirken, 20.088 kişi de görevden uzaklaştırılmıştır. Bunlardan 5.078'i daha sonra göreve iade edilmiştir. İkinci bir dalgada, 10.453 öğretmen daha görevden uzaklaştırılmıştır. Oluşan öğretmen açığını telafi etmek üzere MEB, ilk etapta 15.000 sözleşmeli öğretmen, ikinci etapta ise, dersane ve etüt eğitim merkezlerinde görev yapan eğitimci arasından seçerek 5.000 sözleşmeli öğretmen atanacağını duyurmuştur. Ekim 2016'da şuradan ulaşıldı: <http://www.meb.gov.tr/bakan-yilmaz-basin-mensuplarinin-sorularini-yanitladi/haber/12148/tr>.

TABLO 7: SÖZLEŞMELİ ÖĞRETMENLİK, İLK ATAMALARIN ALANLARA GÖRE DAĞILIMI, EKİM 2016

Sınıf Öğretmenliği	4.344
İngilizce	1.562
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1.480
Matematik	1.325
İlköğretim Matematik	1.004
Türk Dili ve Edebiyatı	927
Okulöncesi	775
Fen Bilimleri/Fen ve Teknoloji	698
Türkçe	585
Fizik	556
Rehberlik	505
Özel Eğitim	502
Biyoloji	479
Beden Eğitimi	464
Kimya/Kimya Teknolojisi	458
Tarih	398
Coğrafya	322
Diğer	2.122
Toplam	18.506

Kaynak: http://ikgm.meb.gov.tr/sayisal_veriler.asp?ID=207 sayfasında yer alan ilk atama tablolarındaki verilerden derlenmiştir; dersane ve etüt merkezlerinde çalışan ve sözleşmeli öğretmen olarak ataması yapılan kişiler de dahil edilmiştir.

İlk atama sayıları, önleyici çalışmalar ve risk altındaki çocuklar açısından büyük önem taşıyan rehberlik alanına yeterli önemin verilmediğine işaret ediyor. Rehberlik alanında ataması yapılan öğretmenler Eylül 2015'teki atamaların %4,1'ini, Şubat 2016'daki atamaların %5,4'ünü ve Ekim 2016'daki atamaların %2,7'sini oluşturuyor. Oysa Ocak 2016 verilerine göre rehberlik alanındaki ihtiyaç, ülke geneli net öğretmen ihtiyacı normunun %25,8'ine denktir.⁴⁴ 2015-16 eğitim-öğretim yılında yaşanan pek çok olay gerek önleme gerek müdahale ve rehabilitasyon süreçlerinde rehberlik hizmetlerinin önemini bir kez daha anımsatmıştır. Eğitim kurumlarında yaşanan cinsel istismar vakaları,⁴⁵ çatışma ortamı ve eğitimin kesintiye uğraması,⁴⁶ Suriyeli mülteci çocukların deneyimleri başta olmak üzere birçok sorun alanı psikososyal destek programlarına ve yeterli sayıda ve nitelikte psikolojik danışmana ve rehberlik uzmanına gereksinimi daha da güçlendirmiştir.

44 <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/7/7-1118sgc.pdf> kaynağından aktaran Oral (2016).

45 Ayrıntılı bilgi için bkz. Diker Coşkun (2016).

46 Ayrıntılı bilgi için bkz. Oral (2016).

Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı'nda çok sınırlı biçimde yer bulan öğretmen niteliğiyle ilgili, geçtiğimiz eğitim-öğretim yılında öne çıkan başlıca gelişme aday öğretmenlik uygulamasıdır. Gelişmeye açık yönleri bulunan sistemin en olumlu unsurlarından biri uygulamalı eğitimi öne çıkarmasıdır.

“2015 yılı içerisinde, aday öğretmenlik sürecine yönelik birçok düzenleme yapılmıştır. (...) [17 Nisan 2015 tarihli Millî Eğitim Bakanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği] ile aday öğretmenlerin çoklu değerlendirmeye tabi tutularak göreve başlamalarının hedeflendiği görülmektedir. Bu kapsamda aday öğretmenler, KPSS sınavından sonra atanmaları ile sırasıyla performans değerlendirmesinden ve ardından bir yazılı sınavdan geçeceklerdir. Yazılı sınav sonrasında ise gerekli görüldüğü takdirde de bir sözlü sınava tabi tutulacaklardır.

(...) İlk olarak performans değerlendirmesinde, göreve başladıktan sonra ilki ilk dönem diğer ikisi ise ikinci dönem olmak üzere geniş bir aralıkta ve farklı kişilerce aday öğretmenlerin değerlendirilmesi olumlu bir gelişmedir. Değerlendirmelerin yapılacağı 10 alan belirlenmiştir, bu alanların hepsinin öğretmenlerin aktif olarak eğitim öğretim sürecinde kullanmaları gereken becerilere yönelik olması da olumlu olarak değerlendirilen diğer bir gelişmedir. Ayrıca değerlendirmelerin yapılacağı alanlara yönelik tanımlanan göstergeler de açık ve nettir.

(...) İlk iki değerlendirmeyi okul müdürü ve danışman öğretmen yaparken, üçüncü değerlendirmeye maarif müfettişi dahil olmaktadır. İlk değerlendirmenin ağırlığı %10, ikincisinin %30 ve sonuncusunun ağırlığı da %60'tır. Tüm değerlendirmeler sonrasında 100 üzerinden 50 başarı gösteren aday öğretmenler yazılı sınava girmeye hak kazanacaktır. Yazılı sınavda ele alınan konulara bakıldığında ise yarısının eğitim öğretim süreçleri ile ilgili olduğu, diğer yarısının ise doğrudan bakanlık mevzuatı üzerine olduğu görülmektedir.

(...) Yazılı sınavda %60 başarıyı yakalayan aday öğretmenler gerekli görülmediği takdirde sözlü sınava katılmayacak ve doğrudan asil görevlerine atanacaktır. Ancak bu başarıyı yakalayamayan aday öğretmenler ise başka bir okulda yeniden performans değerlendirmesinden başlayan bir aşama ile değerlendirmeye katılacaktır.

(...) [D]eğerlendirme basamaklarının bir kısmının öğretmenlik mesleğinin niteliğini [-örneğin mevzuat bilgisine dayalı değerlendirme-] ortaya koymaktan uzak olduğu, diğer bir kısmının ise birbirini kapsayan/[tekrar eden] değerlendirmelerden oluştuğu görülmektedir. Bu nedenle, yapılacak genel düzenlemeler ile gerek Bakanlık gerekse de aday öğretmenler açısından sürecin daha işlevsel, etkili, verimli ve yürütülebileceği düşünülmektedir.”

Kaynak: Koyuncu, 2016, s. 16-18.

Eğitimin niteliği ve içeriğiyle ilgili 2015-16 eğitim-öğretim yılında öne çıkan konular arasında mesleki ve teknik eğitimle ilgili gelişmeler, Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi (ETCEP), FATİH Projesi ve e-içerikler, yeni veya güncellenen öğretim programları, ilk defa uygulanan İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersi ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersiyle ilgili gelişmeler yer alıyor.

Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı'nda "istihdam edilebilirliği artırmak" çerçevesinde mesleki ve teknik eğitime ilişkin birçok stratejiye yer verilmiştir. Bu stratejilerin ağırlıklı olarak mesleki ve teknik eğitimin niteliğini güçlendirmeye dönük hazırlanmış olması Türkiye'nin gereksinimlerine yanıt veren bir yaklaşımdır. Geçmiş birçok ERG çalışmasında altı çizildiği üzere, mesleki ve teknik eğitim alanında, öğrenci oranlarına dayalı hedeflerdense temel eğitim sistemini daha eşitlikçi kılacak, genel ve mesleki eğitim arasındaki duvarları kaldıracak ve niteliği güçlendirecek çalışmalara gereksinim vardır. Mesleki ve teknik eğitim alanında 2015-16 eğitim-öğretim yılında öne çıkan gelişmeler arasında çerçeve öğretim programları ve haftalık ders çizelgelerinin güncellenmesine ilişkin çalışmalar, önceki öğrenmelerin tanınmasına yönelik girişimler ve okullar tarafından yürütülen özdeğerlendirme çalışmaları bulunmaktadır. Türkiye ayrıca, Avrupa Birliği'nin 2015-2020 dönemi için mesleki ve teknik eğitime ilişkin belirlediği hedefler arasından eğitimcilerin mesleki gelişimi ve iş yerinde öğrenme konulu hedeflere öncelik vereceğini beyan etmiş, bu iki alanda farklı politika seçeneklerinden hareketle ön etki değerlendirme çalışması yürütmüştür.⁴⁷

Eylül 2016'da yapılan Kapanış Konferansı ile son bulan ETCEP, kız çocukların okullulaşmasının ötesine geçerek eğitim hizmetlerinin toplumsal cinsiyete duyarlı biçimde sunulmasını amaçlaması bakımından önemli bir adımdır.⁴⁸ 10 ilde farklı eğitim kademelerindeki pilot okullarda yürütülen proje kapsamında bini aşkın maarif müfettişi, okul yöneticisi ve öğretmen toplumsal cinsiyet eşitliği sertifika programından yararlanmış; 5 bine yakın öğretmen farkındalık eğitimi almış; 542 kadın yönetici ve öğretmen liderlik eğitimine katılmıştır. Ek olarak, 12 bin öğrencinin katıldığı etkinliklerin yanı sıra toplumsal seferberlik kampanyaları aracılığıyla velilere de ulaşılmıştır.⁴⁹ Projede üretilen temel kaynaklardan biri *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Okul Standartları El Kitabı*'dir. ETCEP kapsamında yapılan diğer önemli çalışmalar, eğitim mevzuatı ve politikalarının, ayrıca ders kitaplarının toplumsal cinsiyet eşitliği açısından incelenmesidir. Yapılan çalışmaların pilot okullar ve illerle sınırlı kalmaması, elde edilen kazanımların yaygınlaşması ve sürdürülebilmesi için bu incelemelerin kamuoyuyla paylaşılması ve mevzuat, politikalar ve ders kitaplarında önerilen iyileştirmelerin yapılması çok önemlidir.

47 http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/EV_2016_Riga_ex-ante_impact_assessment_validation_workshop_in_Turkey?opendocument

48 Projeye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. <http://etcep.meb.gov.tr/>; projenin başlangıç aşamasında yürütülen durum ve ihtiyaç analizi çalışmaları için bkz. http://etcep.meb.gov.tr/application/assets/admin/uploads/userfiles/files/arastirma_raporu.pdf

49 Ekim 2016'da şuradan ulaşıldı: <http://ogm.meb.gov.tr/www/egitimde-toplumsal-cinsiyet-esitliginin-gelistirilmesi-etcep-projesi-uluslararasi-kapanis-konferansi-1-eyul-2016-tarihinde-basladi/icerik/480> adresindeki haberdan alınmıştır.

Tamamlanma tarihi 2015'ten 2019'a alınan FATİH Projesi kapsamında ilk fazda 84.921, ikinci fazda 347.367 etkileşimli tahta kurulumu yapılmış; 2015 yılı itibarıyla 1.437.800 tablet dağıtılmıştır.⁵⁰ Eğitimde Teknoloji Kullanımı kurslarının ikinci fazında, yüz yüze ve uzaktan eğitimlerden 2015-16 eğitim-öğretim yılında 47.338 eğitimci yararlanmıştır.⁵¹ Projeyle ilgili tanıtıcı veya eğitici seminer ve kursların 424 bini aşkın öğretmene ulaştığı ifade edilmektedir.⁵² 2016 yılının ilk 6 ayında, projenin içerik ayağını oluşturan EBA'nın (Eğitim Bilişim Ağı) kayıtlı kullanıcı sayısı yaklaşık 3 milyon kişi artarak 12 milyona yaklaşmıştır. FATİH Projesi'nin ana bileşenlerinden olan öğretmen eğitimleri, altyapı ve içerik bileşenlerinin etkili biçimde yaşama geçmesinin temel unsurudur. Öğretmenlerin teknoloji okuryazarlığının sınırlı olması, projeye ilişkin güncel araştırmalarda ortaya konulan sorunların başında gelmektedir.⁵³

2015-16 eğitim-öğretim yılında, öğretim programlarının ve ders çizelgelerinin değerlendirilmesine ve güncellenmesine ilişkin birçok çalışma yapılmıştır. Güncellenen veya ilk kez uygulanan programların yapısına ilişkin açıklamaların önceki programlara göre daha sade olduğu ancak bu konuda programlar arasında tam bir tutarlılık olmadığı saptanmış ve programların yapısına ilişkin açıklamaların uygulayıcılar için yararlı olacağına ilişkin görüşler paylaşılmıştır.⁵⁴ Haftalık ders çizelgelerinin, öğretim programlarının ve ders kitaplarının eğitimcilerle birlikte değerlendirildiği etkinlikler düzenlenmesi ve geribildirim ortamları yaratılması bu alanda öne çıkan olumlu bir gelişmedir.⁵⁵ Bununla birlikte, bu tür değerlendirme çalışmalarının sistematik hale getirilmesi ve sonuçlarının diğer eğitimcilerle ve kamuoyuyla paylaşılması daha saydam ve katılımcı bir model ortaya çıkaracaktır.

İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersi içeriklerinde masallar aracılığıyla değer öğretimine odaklanılması, “bireyden başlayan bir anlatım” yerine “biz olma düşüncesi”nin egemen olması ve güncel sorunların ele alınmaması dersin potansiyelini zayıflatan unsurlardır.

2012 yılında, 8. sınıf öğrencilerinin 2011-12'de zorunlu ders olarak almaya başladıkları Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersinin kaldırılmasına ve 4. sınıf çizelgelerine İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersinin eklenmesine karar verilmiştir. 2015 yılında sona eren Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Projesi kapsamında hazırlıkları yapılan ders 2015-16 eğitim-öğretim yılında ilk defa uygulanmıştır. Eğitimin İçeriği başlıklı arka plan raporunda belirtildiği üzere, bu ders “öğrencilere birey olma bilinciyle, yurttaş kimliği kazandırılması açısından önemli bir adımdır.”⁵⁶

Arka plan raporunda derse ilişkin altı çizilen noktalar şöyledir. “İnsan merkezilik”, “aktif yurttaşlık”, “barış”, “uzlaşma”, “çoğulculuk”, “birlikte yaşama”, “çeşitlilik”, “hukukun

50 Kasım 2016'da şuradan erişildi: <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/etkilesimli-tahta/>

51 Kasım 2016'da şuradan erişildi: <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/ogretmen-egitimi/>

52 A.g.e.

53 Diker Coşkun, 2016.

54 A.g.e.

55 Örnek çalışmalar için bkz. <http://tegm.meb.gov.tr/www/ilkogretim-kurumlari-ilkokul-ve-ortaokul-haftalik-ders-cizelgesinin-degerlendirilmesi-calistayi-gerceklestirildi/icerik/358>; <https://ttkb.meb.gov.tr/www/ders-kitaplarini-degerlendirme-calistaylari-yapildi/icerik/260>; <http://ogm.meb.gov.tr/www/ortaogretim-genel-mudurlugu-stratejik-plan-hedefleri-ve-mufredat-analizi-calistayi-gerceklestirildi/icerik/488>

56 Diker Coşkun, 2016, s. 19.

üstünlüğü” gibi konularda eğitim verilmesini amaçlayan dersin kazanımları ve içeriği 4. sınıf düzeyi için uygun bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Bilgi ve beceri öğretiminin bir arada yürütüldüğü derslerin uygulamalı olması ihtiyacına dikkat çeken yazara göre, programda hangi öğretim yaklaşımının ne şekilde uygulanacağı açık değildir. “Ders kitabı incelendiğinde (...) masallar ve her masal ile ilgili sorular aracılığıyla yoğun biçimde değer öğretimine dönük bir içeriğin olduğu görülmektedir. Oysaki İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersi bilgi, beceri ve değerlerin bir arada öğretileceği ve uygulamalı sınıf içi/dışı çalışmaları da içinde barındırması gereken önemli bir derstir.”⁵⁷ Ders kitabında yer alan çoğu konunun eski zamanlara ait masallar olduğu ve bu çerçevede çocukların insan hakları, yurttaşlık, demokrasi gibi kavram ve olguları günlük yaşamla ilişkilendirmesinin güç olacağı belirtilmiştir. Dahası, ders kitabındaki tartışma sorularında “bireyden başlayan bir anlatım” yerine “biz olma düşüncesi” baskındır.⁵⁸ Yazar, çocuğun önce kendini tanımasının daha sonra grup, topluluk ve toplum kavramlarını öğrenmesinin temel öğrenme ilkelerine daha uygun olacağını ve günümüzde yaşanan birçok sorunla ilgili güncel içeriklerin ders kitaplarında yer alması gerektiğini ifade etmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) Mansur Yalçın vd./Türkiye kararı sonrasında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’ne sunulan eylem planı kısa vadede çözüme katkı yapmıyor.

16 Şubat 2015 tarihinde kesinleşen Mansur Yalçın vd./Türkiye kararının ardından, Türkiye eylem planını Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’ne 21 Aralık 2015 tarihinde sunmuştur. Eylem planında, konuya ilişkin tavsiye kararı alacak geniş katılımlı bir çalışma grubu kurulacağı, MEB eşgüdümünde çalışacak bu grubun çeşitli kamu kurumlarından temsilciler, farklı disiplinlerden akademisyenler ve sivil toplum örgütü temsilcilerinden oluşacağı, Mart 2016’da başlayacak çalışmaların en geç yıl sonunda tamamlanacağı ifade edilmiştir.⁵⁹ Eylem planında, AİHM’in kişiyi inancını açıklamaya zorlamayan ve ayrımcılık doğurmayan bir muafiyet mekanizmasının hızla oluşturulmasına yaptığı vurgu dikkate alınmamıştır. Dersin statüsüne ve içeriğine ilişkin çalışmalarda, inançsızlık da dahil olmak üzere farklı mezheplerden, dinlerden ve inançlardan bireylerin birlikte karşılıklı anlayış ve saygı temelinde yaşamasına katkıda bulunacak bir model benimsenmelidir.

57 A.g.e., s. 20.

58 A.g.e.

59 Çalışma grubuna davet edilen akademisyenler ve sivil toplum örgütlerine ilişkin kamuoyuyla bilgi paylaşılmamıştır. Eylem planının tamamına ulaşmak için bkz. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805acc71>

KAYNAKLAR

Başbakanlık (2016). *65. Hükümet programı*. Mayıs 2016, https://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/_Global/_Government/pg_GovernmentProgram.aspx

Diker Coşkun, Y. (2016). *Eğitim izleme raporu 2015-16: "Eğitimin içeriği" arka plan raporu*. Kasım 2016, <http://www.egitimreformugirisimi.org/tr/node/1714>

Eğitim-Bir-Sen (2016). *Eğitime bakış: 2016 izleme ve değerlendirme raporu*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen.

ERG (2010). *Eğitim izleme raporu 2009*. İstanbul: ERG.

ERG (2015). *Eğitim izleme raporu 2014-15*. İstanbul.

ERG (2016). *Engeli olan çocukların Türkiye'de eğitime erişimi: Durum analizi ve öneriler*. İstanbul: ERG.

ERG ve TEGV (2016). *Çocukların gözünden okulda yaşam: Araştırma raporu*. İstanbul: ERG ve TEGV.

Kalkınma Bakanlığı (2016a). *Onuncu kalkınma planı (2014-2018) 2016 yılı programı*. Ekim 2016, http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yaynlar/Attachments/680/2016_Program%C4%B1.pdf

Kalkınma Bakanlığı (2016b). *Orta vadeli program (2017-2019)*. Ekim 2016, [http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/OrtaVadeliProgramlar/Attachments/13/Orta%20Vadeli%20Program%20\(2017-2019\).pdf](http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/OrtaVadeliProgramlar/Attachments/13/Orta%20Vadeli%20Program%20(2017-2019).pdf)

Koyuncu, F. (2016). *Eğitim izleme raporu 2015-16: "Öğretmenler" arka plan raporu*. Kasım 2016, <http://www.egitimreformugirisimi.org/tr/node/1714>

Köse, A. ve Şaşmaz, A. (2014). *İlköğretim kurumlarının mali yönetimi: Araştırma raporu*. Kasım 2016, <http://www.egitimreformugirisimi.org/sites/www.egitimreformugirisimi.org/files/pdf/MaliYonetimArastirmaRaporuTR.17.04.15.pdf>

Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (t.y.). Genel yönetim bütçe istatistikleri. Mayıs 2016, <https://www.muhasabat.gov.tr/content/genel-yonetim-mali-istatistikleri>

MEB (2008). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2007-2008*. Ankara: MEB.

MEB (2009). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2008-2009*. Ankara: MEB.

MEB (2010). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2009-2010*. Ankara: MEB.

MEB (2011). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2010-2011*. Ankara: MEB.

MEB (2012). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2011-2012*. Ankara: MEB.

MEB (2013). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2012-2013*. Ankara: MEB.

- MEB (2014). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2013-2014*. Ankara: MEB.
- MEB (2015). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2014-2015*. Ankara: MEB.
- MEB (2016). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2015-2016*. Ankara: MEB.
- MEB İKGM (2016). Sayısal veriler. Ekim 2016, http://ikgm.meb.gov.tr/sayisal_veriler.asp?ID=207
- MEB SGB (2015). *Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 stratejik planı*. Ankara: MEB.
- MEB SGB (2016). *MEB 2016 yılı performans programı*. Mayıs 2016, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_04/28051255_2016_performans_programi.pdf
- OECD (2016a). *Education at a glance 2016: OECD indicators*. Paris: OECD.
- OECD (2016b). *Turkey - Country note - Education at a glance: OECD indicators*. Ekim 2016, http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/education-at-a-glance-2016/turkey_eag-2016-84-en#.WAI5cvl97IU
- Oral, I. (2016). *Eğitim izleme raporu 2015-16: "Öğrenme ortamları" arka plan raporu*. Kasım 2016, <http://www.egitimreformugirisimi.org/tr/node/1714>
- Taşkın-Alp, Y. (2016). *Eğitim izleme raporu 2015-16: "Öğrenciler ve eğitime erişim" arka plan raporu*. Kasım 2016, <http://www.egitimreformugirisimi.org/tr/node/1714>
- TÜİK (2015). Eğitim harcamaları istatistikleri, 2014. Mayıs 2016, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18688>
- TÜİK (t.y.) Tüketici fiyat endeksi. Haziran 2016, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=84&locale=tr>
- UNHCR (2016). *Turkey education external update, September 2016*. Ekim 2016, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNHCRTurkey-EducationUpdate-September2016-External-Education.pdf>

SONSÖZ

Doç. Dr. M. Murat ERDOĞAN

Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Müdürü

SONSÖZ: TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLER VE EĞİTİM

Suriye'de Mart 2011'de başlayan rejim karşıtı gösterilerin kısa zamanda ciddi çatışmalara ve ardından da bir iç savaşa dönüşmesi ile birlikte ülkeden komşu ülkelere doğru ciddi ve dramatik bir insan kaçıışı yaşanmaya başladı. Tarihte eşine az rastlanan boyutlara ulaşan Suriyelilerin yaşadıkları insani dramı Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) “yakın tarihte görülen en büyük göç dalgası” olarak nitelemektedir. 2011'de nüfusu 22,4 milyon olan Suriye'de Nisan 2011 sonrasında en az 250 bin kişi hayatını kaybetti, yüzbinlerce insan yaralandı, 6-9 milyon arasında insan evini terk etmek zorunda kaldı. BMMYK verilerine göre Temmuz 2016 itibari ile en az 4.808.229, diğer kaynaklara göre ise 5-5,5 milyon civarında Suriyeli ülkesini terk etti. Diğer bir ifadeyle, Suriye'de yaşayanların en az %22'si ülkesini terk etti, en az %25'i ise ülkedeki evini, yaşadığı kenti değiştirmek zorunda kaldı.

Beş buçuk yıldır süren Suriye ve Suriyeliler krizinin en önemli muhataplarından birisi, Suriye ile 911 km'lik sınırı olan Türkiye'dir. T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) ve BMMYK verilerine göre 19 Ekim 2016 itibari ile “geçici koruma altına alınmış” Suriyeli mülteci¹ sayısı 2.753,696'ya ulaşmıştır. 300 bin civarında Suriyelinin ise “ön kayıt”ları alınmış ve geçici koruma statüsü verilmek üzere incelemeler devam etmektedir. Yani kayıt altında olmayan Suriyeliler de dikkate alındığında toplam sayının 3,1-3,2 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu arada unutmayalım ki, Suriyeliler ile birlikte yaşanan yoğun mülteci akınına Suriyeli olmayanlar da eklenmiştir. Türkiye'de halen 350 bin civarında da Suriyeli olmayan ve çoğunluğu Afganistan, Irak, Pakistan gibi ülkelere gelen mülteciler bulunmaktadır. Türkiye'de mültecilerin nüfusa oranı, 78 milyonluk nüfus esas alındığında %4'ün üzerindedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923'ten Suriyelilerin geldiği 2011'e kadar geçen 88 yılda, Türkiye'ye iradi ya da zorunlu göçlerle gelenlerin sayısının 1,8-2 milyon civarında olduğu, gelenlerin hemen hepsinin Türk soylu olduğu ve çok büyük bölümünün de Türkçe bildiği, daha da önemlisi başından itibaren iskan yasaları ile

1 Ülkelerindeki savaş ya da rejimin uyguladığı baskı-şiddet dolayısı ile kendi ülkelerini terk ederek başka ülkelere gidenlere genel olarak “mülteci” adı verilmektedir. Ancak Türkiye, 1951 Cenevre Konvansiyonu'na koyduğu “coğrafi sınırlama” ve ülkedeki mevcut yasal düzenlemeler nedeni ile Avrupa dışından gelen mültecilere, hukuki durumları ne olursa olsun, mülteci statüsü tanımamaktadır. İstikrarsız bir bölgede yer alan Türkiye'nin bir “mülteci cenneti” olma potansiyelinden kaynaklanan bu kaygı, bugün de devam etmektedir. Dünyada Cenevre Konvansiyonu'na taraf olduğu halde coğrafi çekinceyi uygulayan sadece dört ülke kalmıştır. Bunlar Türkiye, Kongo, Madagaskar ve Monako'dur. 2013'de yapılandırılan Türk mevzuatı da bu çekinceyi esas alan düzenlemeler yapmıştır. Mevzuat, Avrupa dışından gelenlere kendi ülkelerine geri dönme ya da üçüncü bir ülkeye mülteci statüsü ile gitmeleri için kısa süreli imkan sağlamaktadır. Mevzuat, durum değil; coğrafi kriterler esas alındığı için uluslararası korumayı “mülteci”, “şartlı mülteci”, “ikincil koruma” ve “geçici koruma” gibi kategorilere ayırmaktadır. Türkiye'deki Suriyelilerin yasal statüsü, 2014'te çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği çerçevesinde “geçici koruma altındakiler”dir. Ancak hem uluslararası hukuk hem de günlük kullanım bakımından mülteci kavramı kullanılmaktadır. Bu çalışmada da Türkiye'deki Suriyeliler için, yasal-idari bağlamdan bağımsız bir biçimde, durumu sosyolojik olarak da daha iyi yansıtan bir kavram olduğu düşünülen “mülteci” kavramı tercih edilmiştir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için: Erdoğan, M. M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınevi.

yerleştirildikleri dikkate alınır, yaşanan akımın ne kadar dev olduğu daha çarpıcı şekilde anlaşılabilir.²

Hiç kuşku yok ki bu krizin de en büyük kurbanları çocuklar oldu. Aylan bebeğin boğulan küçük bedeni ya da 5 yaşındaki Ümrân'ın ağlamayı bile unutmuş dramatik görüntüleri kısa süreli bir duyarlılık oluştursa da, çocuklar da yetişkinler de her gün bir başka insanlık dramını yaşamaktalar. Savaşlarda paramparça olan küçük bedenlerin çok azından haberdar olabiliyoruz. Feci şekilde hayatlarını kaybeden ya da yaralanan, aklımızın almayacağı kadar derin travmalara maruz kalan çocuklar, sadece yakınlarını değil, geleceklerini de kaybediyorlar. Bizler -haklı bir biçimde- daha iyi eğitim için neler yapılabiliriz, akıllı tahtalar mı olsun, bilgisayar mı, sıra mı olsun sandalye mi, okul rengi ne olsun, kitaplar nasıl çekici hale gelir, ödev süresi kaç dakika olmalı gibi arayışlardayken, Suriye'deki savaştan kaçan çocukların çok önemli bölümü yıllardır okul, sıra, tebeşir, öğretmen göremiyor.

Türkiye'de kayıt altına alınmış olan (geçici koruma altındaki) Suriyelilerin sayısı Ağustos 2016 itibari ile 2,7 milyonu aşmıştır. Türkiye'deki Suriyelilerin demografik özellikleri içinde en dikkat çeken nüfusun çok genç oluşudur. GİGM'nin verdiği verilere göre Suriyelilerin içinde 0-18 yaş grubunda olanların sayısı 1 milyon 275 bindir.³ Bu, toplam Suriyeli nüfusun %46,8'ine denktir. 0-4 yaş grubundakilerin sayısı ise 364.974'tür.⁴ Eğer 5-18 yaş grubunu okul çağındaki çocuklar olarak nitelersek 911 bin, 5-17 grubunu ele alırsak 850 bin çocuktan söz etmiş oluruz. Bu konuda kamu kuruluşlarının verdiği sayı 834.842'dir. Açıktır ki hangi sayı esas alınır, alınır, karşımızda çok ciddi bir sorun alanı bulunmaktadır. Bu sorunların en önemlilerinden birisinin de Suriyelilerin dil ve alfabe farklılığından kaynaklanan güçlükler olduğu açıktır.

Bazıları beş seneyi aşkın zamandır Türkiye'de bulunan Suriyeli çocukların eğitimi, hem sürecin aşırı dinamik ve kontrolsüz oluşu hem de yeterince kapsamlı stratejiler ve politikalar geliştirilememesinden dolayı, her geçen gün daha da büyüyen son derece önemli bir sorun alanıdır. Çocukların eğitiminin ne kadar yaşamsal olduğu konusu herkesin malumudur. Ancak bu çocukların savaştan, cellatlardan, vahşetten kaçan, en derin travmaları yaşayan ve şimdi de yabancı bir ülkede son derece zor koşullarda hayatlarını idame ettirmeye çalışan kuşaklar olduğunu unutmamak gerekiyor. Eğitim istatistiklerinde bir dönemde 20 günlük okula gitmeme "okul bırakma" anlamına gelirken, bu çocukların aylardır, yıllardır okuldan uzak kalmalarının nasıl sıkıntılar yaratacağını herkes tahmin edebilir. Yani gözümüzün önünde hızla kayıp kuşaklar oluşuyor.

2 Bkz. Erdoğan, M. M. ve Kaya, A. (Ed.) (2015). *Türkiye'nin göç tarihi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınevi.

3 GİGM Türkiye'de kayıtlamayı yapan ve verileri toplayan tek kurumdur. BMMYK her ne kadar GİGM'den aldığı verileri kullansa ve hatta toplam sayı aynı çıksa da, yaş ve cinsiyet gruplarında farklı oranlar ortaya çıkmaktadır. BMMYK'ya göre Türkiye'de 0-4 yaş arası gruptaki çocukların oranı %19,9'dur. Yani bu yaş grubundaki çocukların sayısı GİGM'nin verdiği gibi 364 bin değil, 542 bindir. Bu farklı veriler özellikle okul çağındaki çocukların sayısı bakımından önemli farklılaşma yaratmaktadır. GİGM'ye göre okul çağındaki çocuk sayısı 830 bin, BMMYK'ya göre 930 bindir. Buradaki farklılıklar önemli olsa da, asıl kaynak GİGM olduğu için, bu yazıda GİGM verileri esas alınmaktadır.

4 Bu sayı, aslında Türkiye'de doğan Suriyeli bebeklerin sayısını da tahmin etmeye imkan vermektedir. Resmi sayılar 170 binden söz etse de, Türkiye'de doğan Suriyeli bebek sayısının 220 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu çocukların önemli bir hukuki sorunu olduğunu, mevcut durumda ne Suriye ne de T.C. vatandaşı olmadıklarını da vurgulamak gerekiyor. Bkz. Erdoğan, M. M. ve Ünver, C. (2015). *Türk iş dünyasının Türkiye'deki Suriyeliler konusundaki görüş, beklenti ve önerileri*. Ankara: TISK Yayınları.

Suriyeli çocuklar, artık bizim ülkemizin çocuklarıdır ve onların eğitimi de bizim çocuklarımızın eğitimi kadar geleceğimizi belirleyecektir.

Suriyeli çocuklar konusunda ciddi bir perspektif değişikliğine ihtiyaç bulunmaktadır. Bunun en önemli kısmı da eğitim alanındadır. Travmaların etkisinde, -kendilerine ne kadar ev sahipliği yapılsa da- yabancı bir ülkede “misafir” olarak yaşayan, eğitimden uzak, meslekten uzak kalan bu yüzbinler artık sadece Suriyelilerin değil; bizim de sorunumuzdur.

Suriyeli çocukların okullulaşması konusunda sayılara bakıldığında, çok ciddi bir sorunla karşı karşı olduğumuz görülmektedir. Her ne kadar 2016-17 eğitim-öğretim yılında sayılarda ciddi bir sıçrama yaşanmış olsa da, okula gidemeyen/gitmeyen Suriyeli çocuk oranı %50’yi bulmaktadır. Bilindiği üzere Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı’na (MEB) bağlı okullara giden ve e-okul sistemine dahil olanlar ile geçici eğitim merkezlerine (GEM) gidenler olmak üzere iki ayrı kategoride eğitim alan Suriyeli çocuk bulunmaktadır. 2015-16 eğitim-öğretim yılında bu iki sisteme dahil Suriyeli çocuk sayısı 311.259 olmuştur. Bunlardan ilki ama en küçük olan grup (62.357 çocuk) devlet okullarına gidiyor ve Türkçe eğitim alıyordu. Geri kalan asıl büyük grup (248.902 çocuk) ise kamplarda ve kamp dışında oluşturulan ise 425 GEM’de okula gitme imkanına sahip oluyordu.⁵

Başlangıçta, özellikle de 2011-2013 arasında önce kamplarda devlet tarafından, ardından da kamplar dışında ihtiyaç ortaya çıkınca belediyeler, “hayırseverler”, STK’lar öncülüğünde kurulan, binaları yapılan GEM’ler için her geçen gün daha fazla standart geliştirilmektedir. Kamplardaki 36 GEM’de 82.503, kamp dışındaki 389 GEM’de ise 166.399 öğrenci öğrenim görmekteydi. Diğer bir ifadeyle, toplamda 834.842 bin okul çağındaki çocuğun %37,28’ine denk gelen sayıdaki 311.259 Suriyeli çocuk, ilk ve ortaöğretimde okula gitme imkanına sahip olabiliyordu. 21 ilde bulunan 425 GEM’de toplam 12.290 öğretmen/eğitmen görev almaktaydı. Bu çerçevede 523 bin Suriyeli okul çağındaki çocuk ise 2 ila 5 yıl arasında bir süredir okula gidememekteydi.

MEB 2016-2017 öğretim yılı için sayı hedefini 450 bine çıkardı. Kısa bir süre önce, yeni kayıtlarla özellikle e-okul sistemine dahil -yani Türk devlet okullarına giden- öğrencilerin sayısında önemli bir artış oldu. Türkiye’de 125.173 Suriyeli çocuk devlet okullarına giderek Türkçe eğitim almaktadır. Bu geçen yıla göre %100’ün üzerinde bir artış anlamına gelmektedir. GEM’lerde Suriye müfredatına göre Arapça eğitim alan öğrenci sayısı ise bir önceki yıla göre %27 artışla 316.332’ye çıkmıştır. Bu yılın önemli farklılığı, ilkokul birinci sınıf seviyesindeki hemen bütün Suriyeli çocukların doğrudan devlet okullarına alınması olmuştur.

2015-2016 öğretim yılında Türk devlet okullarına giden ve Türkçe eğitim alan Suriyeli çocuk sayısı toplam 834 bin potansiyel öğrencinin sadece %7,4’ü olan 62 bin iken, 2016-2017 döneminde bu sayı 125 bine, oran ise %14,7’ye çıkmıştır. Bu sayının acilen artırılması gerekmektedir. GEM’lerde, çoğunlukla da öğretmen kalitesi, öğretimin içeriği, Arapça ders verilmesi ve devamsızlık gibi pek çok sorundan dolayı acilen radikal bir değişiklik yapılması gerekmektedir. Bu değişikliğin ilk adımının da eğitim dilinin artık Türkçeleştirilmesi ve eğitim içeriğinin de Suriye müfredatı değil, Türkiye milli eğitim müfredatı olmasıdır. Kuşku yok ki, Suriyeli çocuklarının anadillerini öğrenmesi

⁵ Suriyeli öğrencilerin eğitim hakkından faydalanmalarını sağlamak, okula erişimlerini artırmak; bu çocukların çatışma etkilerinin azaltılması; çocuklara fiziksel, hukuki ve psikolojik olarak korunma sağlanması amacıyla önce sadece mülteci kamplarında açılan GEM’ler, 2014/21 sayılı Genelge kapsamında valiliklerin onayı ile kamplar dışında da açılabilir.

konusunda özel programlar geliştirilmeli ve imkan mutlaka sağlanmalıdır. Ancak Türkçe eğitim, Suriyelilerin kalıcılığına paralel olarak artık bir zorunluluk haline gelmiştir. Arapça eğitim ve Suriye müfredatı, krizin bu kadar uzun sürmeyeceğine dair yanlış öngörülerden doğmuştur. Çocukların Arapça eğitimlerine devam ederek, döndüklerinde kolayca eğitimlerine intibak etmeleri öngörülmekteydi. Ancak son iki yılda bu konuda bütün beklentiler tükenmiş olmasına rağmen Suriye müfredatı esas alınarak verilen Arapça eğitim devam ettirilmektedir. Suriyeli öğrencilerin takibinin yapılabilmesi için yeniden yapılandırılan Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi (YÖBİS) ile birlikte bazı GEM'lerde okula ilk başlayanlar için Türkçe eğitim verilmeye de başlanmıştır.

GEM'lerdeki bir başka önemli sorun ise öğretmen kadrolarıdır. Önce bireysel çabalarla ve STK'larca kurulan eğitim merkezleri MEB denetimine geçmiş ve bazı önemli düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan düzenlemeler ile GEM'lerde yer alacak öğretmen/egitmenlerin MEB tarafından seçilmesi ve GEM'lerin yöneticilerinin Türkiye Cumhuriyeti öğretmenlerinden atanması düzenlenmiştir. UNICEF ise bu öğretmenlere eğer kamplarda görev yapıyorlarsa 600 TL, kamp dışındalarsa 900 TL ücret vermektedir. GEM'lerde eğitim Arapça olduğu için öğretmenlerin hemen hepsi Suriyelilerden oluşmaktadır. Ancak bu öğretmenler içinde öğretmenlik sertifikası/diploması olan öğretmenlerin yanı sıra, GEM'lerde Arapça ders verebilecek bilgi-beceriye sahip diğer kişiler de yer almaktadır. Dolayısı ile eğitim içeriği, eğitim dili ve öğretmenlerin kapasitesi bakımından son derece ciddi sorun alanları ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin okula devamlılığında da standartların gerisinde kalındığına yönelik yaygın kanaatler dikkat çekmektedir.

Okullulaşma oranları bakımından en iyimser hesaplamalara göre Suriyeli çocuklar için oranlar 2015-16'da %37,2, 2016-17'de ise %50 civarındadır. Yani okul çağında olduğu halde en az 400 bin Suriyeli çocuk okula gitmemektedir. Bu olağanüstü büyük bir soruna işaret etmektedir. Okullulaşmada Türkiye'de %95 civarındaki sayılar bile tatmin edici sayılmazken, %50'nin endişe yaratmaması mümkün değildir. Daha da önemli eğitimdeki sürekliliktir. 2015-16 verilerine göre okula giden %37,2 içindeki Suriyeli çocuklarda sadece ilkokul 1. sınıfta %99 oranı gözlemlenirken, 8 yaş yani 3. sınıf sonrasında oranlar %50'den %7'ye kadar düşmektedir.

Türkiye'deki Suriyeli çocuklar için ciddi bir eğitim reformu yapılması gerekmektedir. Suriyelilerin çok önemli bölümünün, ülkelerinde savaş bitse bile Türkiye'de kalıcı olduğu artık açıktır. Bu nedenle çocukların acilen Türkçe öğrenmeleri sağlanarak Türkiye milli eğitim sistemine entegre edilmesi ciddi bir zorunluluktur.

Suriyeli çocukların eğitimsiz kalmaları onları kayıp kuşaklar haline getirmektedir. Bu durum en başta onları, ardından onlarla birlikte yaşayacak olan Türkiye toplumunu ilgilendirmektedir. Yani Suriyeli çocukların eğitimi konusu artık Türkiye'nin bir sorunudur. Kuşku yok ki, bütün Suriyeli çocukların sisteme entegre edilebilmeleri için Türkçe eğitiminin öncelikli ve kapsamlı olarak yapılması gerekmektedir. Bu da özel eğitilmiş öğretmen ihtiyacını ortaya koymaktadır. Türkiye'de ortalama 20 öğrenciye bir öğretmen düştüğü dikkate alındığında, Suriyeli çocuklar için en az 42 bin öğretmen ihtiyacı olduğu görülmektedir. Yine yaklaşık olarak 30 bin yeni derslik ihtiyacından söz edebiliriz. Bunun son derece zor ve maliyetli olduğu açıktır. Ancak bu konuda uluslararası destek almak da nispeten kolaydır. 42 bin öğretmen için -kamudaki 2015

ortalamasında olduğu gibi ayda 2.527 TL maaş aldıklarını dikkate alarak bir hesaplama yaparsak- sadece öğretmen maliyetinin aylık net 106 milyon TL (35 milyon avro), yıllık ise 1,2 milyon TL (450 milyon avro) olduğu görülür. Bunu brüt maliyet olarak hesapladığımızda, yıllık maliyeti en az 750 milyon avro olarak öngörülebilir. Unutmayalım ki bu kadar yüksek maliyetin yaratacağı olumsuz etkiler telafi edilebilir ama çocukların geleceği telafi edilemez.

Türkiye’de son yıllarda 200-250 bin aday içinde ataması yapılan öğretmen sayısı 50 bin civarında gerçekleşmektedir.⁶ Eğer Suriyeli öğrenciler için öğretmen ataması gerçekleşecekse, bunun nasıl ilave bir kapasite ihtiyacı doğuracağı anlaşılabilir. Ayrıca bu öğretmenlerin, Arapça eğitim ve alfabe ile yetişmiş Suriyeli çocuklara ne şekilde Türkçe öğretecekleri ve Türkçe dersler verecekleri konusunda da özel sertifika programlarına alınmaları gerektiği açıktır. Burada tek önemli avantaj, kadro bekleyen öğretmen adaylarının varlığıdır. Bakanlık önümüzdeki üç yıl içinde bütün çocukları devlet okullarına dahil etme hedefini ortaya koymuştur. Kuşku yok ki, her geçen gün, hafta, ay, yıl, yeni kayıp kuşaklar yaratmaktadır. Bu konuda daha hızlı çalışmak gerekmektedir. Ancak öte taraftan da Türkiye’nin kapasitesini göz ardı etmeden, Türk eğitim sisteminin ciddi hasarlar görme risklerini de dikkate alarak politikalar geliştirmek gerekmektedir.

Mülteci çocuklar, dünyanın en bahtsız nesilleri arasında yer alırlar. Eğitimsiz, mesleksiz, işsiz, dışlanan ve doğal olarak her türlü travmayı yaşamış-yaşayan bu çocukların hayata kazandırılması ancak iyi bir eğitim imkanı ile sağlanabilir. Kayıp kuşakların en aza indirilmesi, sadece bu çocuklar ve aileleri için değil; vicdani olarak da, ahlaki olarak da, ülkenin huzurlu geleceğini sağlamak bakımından da bir zorunluluktur. Türkiye’de Suriyeliler konusunda yapılacak bütün çalışmalardan daha değerli olan Türkiye eğitim sisteminin Suriyeli çocukları da içermesidir.

Geleceğin huzurlu Türkiye’sinin garantisi de, her zaman olduğu gibi -bu sefer mülteci çocukları da içine alan- çağdaş, kapsayıcı ve çeşitliliği kabul ve teşvik eden bir eğitim politikasıdır.

Doç. Dr. M. Murat ERDOĞAN

Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Müdürü

6 2015 yılı içerisinde 226.411 adaydan 49.923’üne atama yapıldı.

EĞİTİM İZLEME GÖSTERGELERİ

A. YÖNETİŞİM VE FİNANSMAN

A1: KAMU TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİM HİZMETLERİ HARCAMALARI (2015 FİYATLARIYLA)

2008-2015 yılları arasında merkezi yönetim ve yerel yönetim kaynaklarıyla yapılan harcamalara ilişkin veriler ve 2016 yılına ilişkin başlangıç ödeneği, Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinde (www.muhasibat.gov.tr) yer alan Genel Yönetim Mali İstatistikleri veritabanından derlendi. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) kaynaklarıyla yapılan harcamalar ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın (ASPB) 2011, 2012, 2013, 2014 ve 2015 yıllarına ilişkin faaliyet raporlarında yer alan verilerden yararlanılarak hesaplandı. 2015 yılı öncesine ilişkin harcamalar, TÜİK'ten alınan enflasyon verileri kullanılarak 2015 rakamlarına göre hesaplandı. GSYH bilgisi TÜİK'ten alındı.

A2: MERKEZİ YÖNETİM VE YEREL YÖNETİM KAYNAKLARIYLA YAPILAN EĞİTİM HARCAMALARININ KADEMELERE GÖRE DAĞILIMI (%)

2008-2015 yılları arasındaki harcamalar, Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinde (www.muhasibat.gov.tr) yer alan verilerden derlendi. Mesleki ve teknik ortaöğretim, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı ortaöğretim kurumlarını da kapsıyor. "Diğer" olarak belirtilenler kademeye veya okul türüne göre ayrıştırılmayan, eğitime yardımcı hizmetlere ve eğitime ilişkin araştırma ve geliştirme hizmetlerine yapılan harcamaları içeriyor.

A3: ÖĞRENCİ BAŞINA DÜŞEN KAMU EĞİTİM HARCAMASI (TL, 2015 FİYATLARIYLA)

2008-2015 yılları arasındaki merkezi yönetim ve yerel yönetim harcamaları, Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinde (www.muhasibat.gov.tr) yer alan Genel Yönetim Mali İstatistikleri veritabanından derlendi. 2015 yılı öncesine ilişkin harcamalar TÜİK'ten alınan enflasyon verileri kullanılarak 2015 rakamlarına göre hesaplandı.

Öğrenci sayıları MEB tarafından yayımlanan *Millî Eğitim İstatistikleri*'nden alındı. Açıköğretim, özel eğitim, özel öğretim kurumlarında eğitim gören öğrenciler, bu kurumların ödenekleri ilgili kodlardan karşılanmadığı için hesaplamaya dahil edilmedi. Mesleki ve teknik ortaöğretim, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı ortaöğretim kurumlarını da kapsıyor.

A4: EĞİTİM SİSTEMİNDE ÖZEL OKULLAR (%)

Bu hesaplamalar için kullanılan öğrenci ve okul sayıları *Millî Eğitim İstatistikleri*'nden alındı. Okulöncesi eğitim için yapılan hesaplamalara özel anaokulları, özel anasınıfları ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (geçtiğimiz yıllarda Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) denetimindeki kurumlar dahil edildi. 2011-12 eğitim-öğretim yılında okulöncesi eğitimde özel okulların ve özel okullarda okuyan öğrencilerin payında önemli bir artış görülmesinin nedeni, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün denetimindeki kurumların hesaplamaya ilk defa dahil edilmiş olmasıdır.

6287 sayılı Kanun ile birlikte ilköğretim, her biri dört yıllık iki bölümden (1-4. sınıflar arası ilköğretim, 5-8. sınıflar arası ortaokul) oluşacak biçimde 2012'de yeniden yapılandırıldı. 2012-13 eğitim-öğretim yılından bu yana, MEB ilköğretim istatistiklerini

ilkokul ve ortaokul olarak iki bölümde yayımlanmaktadır. İlköğretim için toplam rakamlar, MEB istatistikleri kullanılarak ERG tarafından hesaplanmaktadır.

Bu tabloda ilköğretim ve ortaöğretimde açıköğretim öğrenci sayıları hesaba katılmadı. Mesleki ve teknik ortaöğretim, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı ortaöğretim kurumlarını da kapsıyor.

A5: BÖLGELERDE VE İLLERDE ÖZEL OKULLARDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN ORANI (%)

Bu hesaplamalar için MEB *Millî Eğitim İstatistikleri* kullanıldı. Okulöncesi eğitim hesaplamalarında özel anaokulları, özel anasınıfları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün (geçtiğimiz yıllarda Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) denetimindeki kurumlar ve iş kanununa göre işletmelerde açılan kreşler de dahil edildi.

2012-13 eğitim-öğretim yılından bu yana, MEB ilköğretim istatistikleri ilkokul ve ortaokul olarak iki bölümde yayımlanmaktadır. İlköğretim için toplam rakamlar, MEB istatistikleri kullanılarak ERG tarafından hesaplanmaktadır.

Bu tabloda ilköğretim ve ortaöğretimde açıköğretim öğrenci sayıları hesaba katılmadı. Mesleki ve teknik ortaöğretim, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı ortaöğretim kurumlarını da kapsıyor.

B. ÖĞRENCİNİN ÖZELLİKLERİ VE EĞİTİME KATILIM

B1: 15-19 YAŞ ARASI GRUBUN ÖZELLİKLERİ

Bu tablo, TÜİK tarafından gerçekleştirilen HİA'nın mikro veri setleri (2011-2014) kullanılarak derlendi. Tabloda 15-19 yaş grubundaki bireylerin ebeveynlerinin eğitim ve işgücüne katılım durumları, aile özellikleri ve bölgelere göre dağılımları verildi.

Hanede gelin, damat, torun, referans kişinin eşinin annesi, babası veya diğer akrabaların bulunması durumunda hane, geniş aile olarak tanımlandı. Hanede gelin, damat, torun, referans kişinin eşinin annesi, babası veya diğer akrabalarından hiçbirinin bulunmaması durumunda hane, çekirdek aile olarak tanımlandı. Referans kişinin eşi hanede değilse veya ölmüşse, referans kişi hiç evlenmemiş ya da boşanmışsa çekirdek ve geniş aile, referans kişinin cinsiyetine göre sadece anne veya sadece baba olarak nitelendirildi.

Anne ve babanın mesleği tanımlanırken, veri sunumunun kolaylaştırılması amacıyla ayrıntılı meslek sınıflaması kategorileri temel alanlar altında gruplandı. Gruplamanın nasıl yapıldığı ilgili tabloda görülebilir.

EİR 2015-16'DA KULLANILAN MESLEKİ DURUM SINIFLAMASI	ULUSLARARASI STANDART MESLEK SINIFLAMASI (ISCO 08)
Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	Başkanlar, üst düzey yöneticiler ve kanun yapıcılar
	Ticari ve idari müdürler
	Üretim ve uzmanlaşmış hizmet müdürleri
	Ağırlama, perakende ve diğer hizmet müdürleri
Profesyonel meslek mensupları	Bilim ve mühendislik alanlarındaki profesyonel meslek mensupları
	Sağlık profesyonelleri
	Eğitim ile ilgili profesyonel meslek mensupları
	İş ve yönetim ile ilgili profesyonel meslek mensupları
	Bilgi ve iletişim teknolojisi ile ilgili profesyonel meslek mensupları
	Hukuk, sosyal ve kültür ile ilgili profesyonel meslek mensupları
Yardımcı profesyonel meslek mensupları	Bilim ve mühendislik ile ilgili yardımcı profesyonel meslek mensupları
	Yardımcı sağlık profesyonelleri
	İş ve idare ile ilgili yardımcı profesyonel meslek mensupları
	Hukuk, sosyal, kültür ve benzeri alanlar ile ilgili yardımcı profesyonel meslek mensupları
	Bilgi ve iletişim teknisyenleri
Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	Genel büro elemanları ile klavye kullanan büro elemanları
	Müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar
	Sayısal işlemler yapan ve malzeme kayıtları tutan büro elemanları
	Diğer büro hizmetlerinde çalışan elemanlar
Hizmet ve satış elemanları	Kişisel hizmetler veren elemanlar
	Satış hizmetleri veren elemanlar
	Kişisel bakım hizmetleri veren elemanlar
	Koruma hizmetleri veren elemanlar
Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık	Pazara yönelik nitelikli tarım çalışanları
	Pazara yönelik nitelikli ormancılık, su ürünleri ve avcılık çalışanları
	Kendi geçimine yönelik çiftçiler, balıkçılar, avcılar ve toplayıcılar
Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	İnşaat ve ilgili işlerde çalışan sanatkarlar (elektrikçiler hariç)
	Metal işleme, makine ve ilgili işlerde çalışan sanatkarlar
	El sanatları ve basım ile ilgili işlerde çalışanlar
	Elektrik ve elektronik işlerde çalışan sanatkarlar
	Gıda işleme, ağaç işleri, giyim eşyası ve diğer sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	Sabit tesis ve makine operatörleri
	Montajcılar
	Sürücüler ve hareketli makine ve teçhizat operatörleri
Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	Temizlikçiler ve yardımcıları
	Tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörlerinde nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar
	Madencilik, inşaat, imalat ve ulaştırma sektörlerinde nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar
	Yiyecek hazırlama yardımcıları
	Cadde ve sokaklarda satış ve hizmet işlerinde çalışanlar
	Çöpçüler, atık toplayıcılar ve diğer nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar

B2: DEMOGRAFİK DURUM (%)

Bu tabloda TÜİK tarafından sağlanan, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nden alınan il nüfusları kullanıldı.

B3: TÜRKİYE NET OKULLULAŞMA ORANI TRENDLERİ (%)

Bu tablo, MEB'in yayımladığı *Millî Eğitim İstatistikleri*'nden yararlanılarak hazırlandı. Net okullulaşma oranı, ilgili eğitim kademesinde teorik yaş grubundaki öğrenci sayısının teorik yaş grubundaki toplam çocuk sayısına oranıdır.

2012-13 eğitim-öğretim yılından itibaren 66 ayını dolduran çocuklar ilkököl çağında ele alınmaktadır. Buna bağılı olarak okulöncesi 3-5 yaş grubu 2012-13 öncesinde 36-71, 2012-13 ve sonrasında 36-65 ay yaş grubunu; 4-5 yaş grubu 2012-13 öncesinde 48-71, 2012-13 ve sonrasında 48-65 ay yaş grubunu; 5 yaş grubu ise 2012-13 öncesinde 60-71, 2012-13 ve sonrasında 60-65 ay grubunu ifade etmektedir.

B4: AİLEVİ ÖZELLİKLERE GÖRE ORTAÖĞRETİME KATILIM (%)

Bu tablo, TÜİK tarafından gerçekleştirilen HİA'nın mikro veri setleri (2011-2014) kullanılarak derlendi. Ortaöğretime katılım oranı liseye devam ettiği beyan edilen çocuk sayısının 15-19 yaş arasındaki toplam çocuk sayısına bölünmesiyle hesaplandı ve bu yaş grubunda olup liseyi bitirmiş çocuklar paya veya paydaya dahil edilmedi.

"Annenin tek ebeveyn olduğu haneler", Tablo B1'de tanımlanan "çekirdek aile (sadece anne)" kategorisi ile bire bir denktir. Hanehalkı reisinin meslek grubu tanımlanırken veri sunumunun kolaylaştırılması amacıyla ayrıntılı meslek sınıflaması kategorileri temel alanlar altında gruplandı. Grublamanın nasıl yapıldığı, Tablo B1'in açıklamasında yer alan tabloda görülebilir. 2014 yılı HİA verisetinde 15 yaş altındaki bireylere ilişkin veri bulunmadığından yalnızca ortaöğretime katılım hesaplandı. HİA 2014'te yerleşim yeri (kır-kent) değişkeni olmadığı için bu kısımda hesaplama yapılamadı.

B5: OKULÖNCESİ EĞİTİME KATILIM

Bu tablodaki okullulaşma oranları, MEB'in yayımladığı *Millî Eğitim İstatistikleri*'nden derlendi. Bölgeler temelinde okullulaşma oranları ve kız/oğlan öğrenci oranı MEB'in yayımladığı illere göre brüt ve net okullulaşma oranları kullanılarak hesaplandı. Kız/oğlan öğrenci oranı, *Millî Eğitim İstatistikleri*'ndeki toplam kız öğrenci sayısının toplam oğlan öğrenci sayısına bölünmesiyle bulundu.

6287 sayılı Kanun ile birlikte ilkökula başlama yaşının değişmesi sonucunda, 2013-14 eğitim-öğretim yılından itibaren 66 ayını dolduran çocuklar ilkököl çağında, Eylül ayı itibarıyla 66 ayı doldurmamış çocuklar ise okulöncesi çağıda ele alınmaktadır.

B6: İLKÖĞRETİME KATILIM

Bu tablodaki okullulaşma oranları, MEB'in yayımladığı *Millî Eğitim İstatistikleri*'nden derlendi. Bölgeler temelinde okullulaşma oranları, MEB'in yayımladığı illere göre brüt ve net okullulaşma oranları kullanılarak yaklaşık olarak hesaplandı.

Bölgelere göre okullulaşma oranları MEB istatistikleri kullanılarak ERG tarafından hesaplanmaktadır. Ek olarak, 6287 sayılı Kanun ile birlikte ilkökula başlama yaşının değişmesi sonucunda, 2012-13 eğitim-öğretim yılından itibaren 66 ayını dolduran çocuklar ilkököl çağında ele alınmaktadır. Buna bağılı olarak okullulaşma ve kız/oğlan

öğrenci oranları hesaplanırken 66-68 aylık öğrenciler de ilkokul ve ilköğretim öğrenci sayılarına dahil edildi.

B7: ORTAÖĞRETİME KATILIM

Bu tablo, MEB'in yayımladığı *Millî Eğitim İstatistikleri* kullanılarak hazırlandı. Bölgeler temelinde okullulaşma oranları, MEB'in yayımladığı illere göre brüt ve net okullulaşma oranları kullanılarak yaklaşık olarak hesaplandı. Kadın/erkek oranları hesaplanırken açıköğretim öğrencileri de dahil edildi.

C. ÖĞRETMENLER VE ÖĞRENME SÜREÇLERİ

C1: ORTALAMA YILLIK DERS SAATİ

Bu tablo hazırlanırken haftalık ders saatlerine ilişkin güncel bilgiler Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın internet sitesi (ttkb.meb.gov.tr) ile Mesleki ve Teknik Eğitim Programlar ve Öğretim Materyalleri sitesinden (megep.meb.gov.tr) alındı.

MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği ile Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği'ne göre ders süresi 40 dakikadır; hesaplamalar yapılırken bu süre temel alındı. Her kademe için tüm sınıfların bir haftalık ortalama ders saati sayısı hesaplandı, 36 ders haftasıyla çarpıldı. Çıkan süre gerçek saat birimiyle (60 dakika) yazıldı. Hesaplamalar yapılırken 2015-16 eğitim-öğretim yılı itibarıyla en güncel ders çizelgeleri kullanıldı; ilköğretimde ve genel ortaöğretimde kademeli olarak kaldırılmakta olan çizelgeler dikkate alınmadı.

Mesleki ve teknik ortaöğretimde farklı programlar okul türlerine göre gruplandı ve aynı gruptaki program türlerinin ders saatlerinin ortalaması hesaplanıp yıllık ders haftası sayısı ile çarpıldı. Toplam ders saatlerinin program türlerine göre önemli ölçüde değiştiği durumlarda yıllık ders saatleri aralık olarak sunuldu.

C2: ÖĞRETMEN BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI

Bu tablodaki hesaplamalarda *Millî Eğitim İstatistikleri* kullanıldı. Açıköğretim öğrencileri, öğrenci sayısına dahil edilmedi.

D. EĞİTİMİN İÇERİĞİ

D1: DERS SAATLERİNİN DERS TÜRLERİNE DAĞILIMI (2015-16, %)

Bu tablo hazırlanırken haftalık ders saatlerine ilişkin güncel bilgiler Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın internet sitesi (ttkb.meb.gov.tr) ile Mesleki ve Teknik Eğitim Programlar ve Öğretim Materyalleri sitesinden (megep.meb.gov.tr) alındı.

Anadolu meslek programı ve Anadolu teknik programı için toplamda 53 farklı ders çizelgesi bulunduğu için "Metal Teknolojisi" alanı temsili olarak seçildi ve ders türlerine dağılım, bu alanın haftalık ders dağılım çizelgesi temel alınarak hesaplandı.

Hazırlık sınıfı bulunan liselerin hazırlık sınıfları hesaplamaya dahil edilmedi.

D2: TÜRKİYE'DE ORTAÖĞRETİMDE ÖĞRENCİLERİN OKUL TÜRLERİNE DAĞILIMI (%)

Bu hesaplamalar için *Millî Eğitim İstatistikleri* kullanıldı. Hesaplama yapılırken polis kolejleri ve konservatuvarlar, mesleki ve teknik ortaöğretim kapsamında ele alındı.

D3: İLLERE GÖRE ÖĞRENCİLERİN ORTAÖĞRETİMDE PROGRAM TÜRLERİNE DAĞILIMI (%)

Hesaplamalara açıköğretim öğrencileri de dahildir.

E. ÖĞRENME ORTAMLARI

E1: DERSLİK BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI

Derslik başına düşen öğrenci sayısının hesaplanmasında *Millî Eğitim İstatistikleri* kullanıldı. Açıköğretim öğrencileri hesaplama dahil edilmedi.

F. EĞİTİMİN ÇIKTILARI

F1: EĞİTİM SİSTEMİNDEN ERKEN AYRILMA

Bu tablo, TÜİK tarafından gerçekleştirilen HİA'nın mikro veri setleri (2013-2014) kullanılarak derlendi.

F2: EĞİTİM DURUMUNA GÖRE İŞGÜCÜNE KATILIM VE İŞSİZLİK (%)

Bu tablodaki veriler, TÜİK tarafından yayımlanan İşgücü İstatistikleri'nden derlendi.

F3: EĞİTİM DÜZEYİ VE MESLEK (%)

Bu tablo, TÜİK tarafından gerçekleştirilen HİA'nın mikro veri setleri (2013-2014) kullanılarak derlendi. Veri sunumunun kolaylaştırılması amacıyla, ayrıntılı meslek sınıflaması kategorileri temel alanlar altında gruplandı. Grublamanın nasıl yapıldığı, Tablo B1'in açıklamasında yer alan tabloda görülebilir.

F4: EĞİTİM DÜZEYİ VE ÜCRETLER (TL)

Bu tablo, TÜİK tarafından gerçekleştirilen HİA'nın mikro veri setleri (2013-2014) kullanılarak derlendi. Ücretler, ilgili yılın cari fiyatlarına göre verildi. Saatlik ücretler hesaplanırken "esas işte haftada genellikle çalışılan süre" ve "referans haftası içinde esas işte haftalık fiili çalışma süresi" aynı olmayan gözlemler dışarıda bırakıldı.

A. YÖNETİŞİM VE FİNANSMAN

TABLO A1: KAMU TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİM HİZMETLERİ HARCAMALARI (2015 FİYATLARIYLA)

	MERKEZİ YÖNETİM KAYNAKLARIYLA GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİM HARCAMALARI (BİN TL)	SYDTF KAYNAKLARIYLA GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİM HARCAMALARI (BİN TL)	YEREL YÖNETİM KAYNAKLARIYLA GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİM HARCAMALARI (BİN TL)	KAMU KESİMİ EĞİTİM HARCAMALARI (BİN TL)	MERKEZİ YÖNETİM KAYNAKLARIYLA GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİM HARCAMALARININ GSYH'YE ORANI (%)	KAMU KESİMİ TOPLAM EĞİTİM HARCAMALARININ GSYH'YE ORANI (%)
2008	51.378.356	1.362.791	2.845.327	55.586.475	3,2	3,5
2009	56.700.245	1.571.428	3.255.253	61.526.926	3,8	4,1
2010	60.575.242	1.299.820	3.087.165	64.962.227	3,8	4,0
2011	66.616.466	1.426.922	4.005.996	72.049.385	3,7	4,0
2012	71.488.031	1.576.954	4.852.643	77.917.628	4,0	4,4
2013	76.050.778	1.393.165	6.905.708	84.349.650	4,1	4,6
2014	81.507.052	1.374.718	2.708.349	85.590.119	4,3	4,5
2015	86.810.156	1.607.447	2.233.986	90.651.589	4,4	4,6
2016 (Başlangıç ödeneği)	101.800.250	-	-	-	-	-

TABLO A2: MERKEZİ YÖNETİM VE YEREL YÖNETİM KAYNAKLARIYLA YAPILAN EĞİTİM HARCAMALARININ KADEMELERE GÖRE DAĞILIMI (%)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Okulöncesi	1,0	0,9	1,1	1,3	1,4	1,2	1,1	1,1
İlköğretim	44,5	42,4	42,3	40,8	40,2	39,3	37,5	35,7
Genel ortaöğretim	10,9	10,6	10,5	10,5	10,3	10,6	9,4	8,9
Mesleki ve teknik ortaöğretim	9,7	9,8	10,2	10,5	10,7	12,2	13,7	14,2
Yükseköğretim	20,0	20,4	20,8	21,3	21,6	21,1	22,2	23,1
Diğer	13,8	15,9	15,2	15,6	15,9	15,6	16,2	17,0

TABLO A3: ÖĞRENCİ BAŞINA DÜŞEN KAMU EĞİTİM HARCAMASI (TL, 2015 FİYATLARIYLA)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
MERKEZİ YÖNETİM KAYNAKLARIYLA GERÇEKLEŞTİRİLEN HARCAMALAR								
Okulöncesi eğitim	655	534	542	730	909	888	875	916
İlköğretim	2.193	2.283	2.433	2.609	2.663	2.757	3.014	3.344
Genel ortaöğretim	3.236	3.158	3.125	3.765	3.914	4.308	4.664	5.175
Mesleki ve teknik ortaöğretim	3.667	3.525	3.499	4.024	3.987	4.529	4.790	5.352
YEREL YÖNETİM KAYNAKLARIYLA GERÇEKLEŞTİRİLEN HARCAMALAR								
Okulöncesi eğitim	54	69	132	124	177	176	45	28
İlköğretim	194	195	182	253	276	385	152	123
Genel ortaöğretim	176	229	200	251	403	706	262	256
Mesleki ve teknik ortaöğretim	61	74	52	72	110	200	94	109
MERKEZİ YÖNETİM VE YEREL YÖNETİM TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN TOPLAM HARCAMALAR								
Okulöncesi eğitim	709	604	674	855	1.086	1.064	920	944
İlköğretim	2.388	2.478	2.615	2.862	2.939	3.142	3.166	3.467
Genel ortaöğretim	3.412	3.387	3.324	4.016	4.317	5.014	4.926	5.431
Mesleki ve teknik ortaöğretim	3.728	3.599	3.551	4.096	4.097	4.729	4.884	5.461

TABLO A4: EĞİTİM SİSTEMİNDE ÖZEL OKULLAR (%)

ÖZEL OKUL ÖĞRENCİLERİNİN ORANI											
	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16
Tüm kademeler	2,1	2,4	2,6	2,7	2,8	2,9	3,2	3,3	4,0	5,2	7,5
Okulöncesi eğitim	5,2	5,7	6,0	5,1	5,2	5,4	9,5	11,6	12,8	14,8	15,9
İlkokul	-	-	-	-	-	-	-	3,0	3,3	3,7	4,3
Ortaokul	-	-	-	-	-	-	-	3,2	3,3	4,2	5,7
İlköğretim (toplam)	1,8	2,0	2,1	2,3	2,4	2,5	2,8	3,1	3,3	4,0	5,0
Genel ortaöğretim	4,2	4,8	5,6	5,8	5,8	6,0	6,7	7,1	7,4	9,3	20,4
Mesleki ve teknik ortaöğretim	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,9	3,2	3,1	4,1
ÖZEL OKULLARIN TÜM OKULLARA ORANI											
	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16
Tüm kademeler	3,8	4,3	4,7	4,5	4,5	4,8	6,6	6,5	10,8	10,3	12,8
Okulöncesi eğitim	5,1	6,0	6,4	5,3	5,6	5,9	12,1	13,4	14,7	16,2	16,8
İlkokul	-	-	-	-	-	-	-	3,4	3,8	4,4	5,2
Ortaokul	-	-	-	-	-	-	-	5,3	5,7	6,5	9,0
İlköğretim (toplam)	2,1	2,2	2,5	2,7	2,6	2,7	2,9	4,1	4,5	5,2	6,7
Genel ortaöğretim	18,4	18,9	18,6	19,3	17,4	18,9	20,1	21,5	26,9	29,7	47,2
Mesleki ve teknik ortaöğretim	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,8	2,0	6,7	8,4	8,0

TABLO A5: BÖLGELERDE VE İLLERDE ÖZEL OKULLARDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN ORANI (%)

BÖLGE/İL	2014-15						2015-16					
	O. ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	ORTA-OKUL	İLKÖĞ-RETİM (TOPLAM)	GENEL ORTAÖĞ-RETİM	MESLEKİ ORTAÖĞ-RETİM	O. ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	ORTA-OKUL	İLKÖĞ-RETİM (TOPLAM)	GENEL ORTAÖĞ-RETİM	MESLEKİ ORTAÖĞ-RETİM
TÜRKİYE	14,8	3,7	4,2	4,0	9,3	3,1	15,9	4,3	5,7	5,0	20,4	4,1
İSTANBUL	34,2	6,9	7,3	7,1	21,8	4,1	33,8	7,8	10,0	8,8	41,3	5,1
BATI MARMARA	13,2	2,7	3,1	2,9	3,6	2,4	14,4	3,4	4,9	4,1	12,3	3,5
Tekirdağ	15,6	2,0	3,0	2,4	4,3	4,6	15,4	2,6	5,5	4,0	15,8	6,7
Edirne	14,4	3,9	4,2	4,1	3,5	0,6	15,8	5,2	7,1	6,1	12,8	1,3
Kırklareli	6,6	2,1	2,4	2,3	0,9	1,9	7,8	2,5	4,1	3,3	7,0	3,1
Balıkesir	14,5	2,9	3,2	3,1	4,6	1,5	16,4	3,5	4,3	3,9	13,6	2,2
Çanakkale	9,4	3,3	2,7	3,0	2,1	1,5	11,4	4,1	3,9	4,0	6,4	1,8
EGE	16,6	4,4	5,2	4,8	8,2	2,7	19,0	5,4	7,1	6,3	17,8	4,1
İzmir	22,0	5,8	6,4	6,1	12,0	3,1	24,4	6,9	8,5	7,7	22,7	4,2
Aydın	12,9	4,1	5,5	4,8	7,4	2,5	15,5	5,0	7,6	6,3	18,3	4,3
Denizli	12,5	3,6	3,7	3,7	7,2	2,7	14,8	4,1	5,8	5,0	18,0	4,1
Muğla	18,3	5,7	7,0	6,3	6,2	1,6	20,8	6,7	8,9	7,7	17,7	2,4
Manisa	12,0	2,9	4,1	3,4	5,3	3,6	15,2	3,5	5,7	4,6	13,4	6,1
Afyonkarahisar	7,9	1,7	1,7	1,7	3,6	2,8	8,9	2,3	3,4	2,8	8,0	5,6
Kütahya	14,9	4,7	5,9	5,3	4,4	0,3	16,1	5,7	7,2	6,4	8,6	0,3
Ulşak	14,9	1,9	2,5	2,2	4,1	0,3	16,6	4,7	4,4	4,7	11,1	0,3
DOĞU MARMARA	16,9	4,1	4,6	4,4	8,7	2,4	18,1	2,3	6,6	6,4	19,6	3,4
Bursa	19,6	4,6	5,2	4,9	12,6	1,6	21,6	5,3	7,6	6,4	27,7	2,4
Eskişehir	14,0	4,1	4,6	4,3	8,8	2,2	14,0	4,5	6,7	5,6	22,5	3,9
Bilecik	6,5	2,7	2,9	2,8	0,0	0,0	12,7	3,0	3,2	3,1	12,1	0,0
Kocaeli	16,3	4,0	4,0	4,0	6,8	4,3	16,9	4,7	5,8	5,2	15,1	5,5
Sakarya	18,9	4,2	5,8	5,0	8,7	3,2	18,3	5,0	7,3	6,2	14,3	3,7
Düzce	10,5	2,3	2,6	2,5	6,0	1,9	12,7	2,7	3,7	3,2	12,7	3,2
Bolu	10,1	1,8	1,3	1,5	0,3	0,6	11,9	2,4	2,0	2,2	5,5	1,3
Yalova	16,6	4,8	6,3	5,5	5,1	2,1	20,5	5,8	8,3	7,0	14,8	3,0
BATI ANADOLU	23,5	6,7	7,2	6,9	14,0	4,6	22,6	7,7	9,1	8,4	30,0	5,7
Ankara	28,9	8,4	8,8	8,6	15,8	6,1	27,8	9,6	11,3	10,4	33,2	7,6
Konya	12,5	3,5	4,0	3,7	10,7	2,1	12,1	3,9	4,8	4,4	22,7	2,6
Karaman	10,9	4,4	5,8	5,1	0,0	0,0	14,5	5,2	7,1	6,1	10,6	0,0
AKDENİZ	9,0	3,0	3,8	3,4	7,3	4,3	11,5	3,5	5,0	4,2	17,1	5,9
Antalya	16,5	5,4	6,1	5,7	9,5	3,6	21,7	6,3	7,7	7,0	20,4	4,7
Isparta	8,9	2,3	2,5	2,4	5,4	2,4	13,8	2,6	4,1	3,3	13,0	3,0
Burdur	4,0	1,5	1,4	1,4	1,1	2,5	6,9	2,1	2,2	2,2	6,7	3,8
Adana	7,2	2,7	3,7	3,2	6,8	8,4	10,6	3,2	4,7	3,9	14,7	10,9
Mersin	8,8	3,2	3,0	3,1	7,8	5,1	8,5	3,5	4,1	3,8	18,1	7,0
Hatay	4,4	2,1	2,5	2,3	6,9	2,3	6,8	2,5	3,8	3,1	18,6	3,6
Kahramanmaraş	4,2	1,7	2,9	2,3	7,3	1,8	5,3	1,9	3,3	2,6	13,7	2,7
Osmaniye	8,0	2,3	5,4	3,8	4,6	4,2	6,9	2,8	7,2	4,8	19,7	5,9
ORTA ANADOLU	10,2	3,1	3,1	3,1	6,6	3,2	10,6	3,5	4,8	4,1	14,0	4,3
Kırıkkale	15,6	5,4	1,3	3,4	10,1	6,4	17,0	6,1	9,3	7,7	18,2	9,2
Aksaray	7,5	2,4	3,2	2,8	4,8	2,6	8,7	2,9	3,6	3,2	13,2	4,4
Niğde	5,0	2,0	2,0	2,0	2,5	1,7	6,7	2,2	2,2	2,2	6,0	2,4
Nevşehir	10,1	4,5	6,5	5,5	12,7	3,0	9,9	4,7	6,5	5,6	19,1	4,8
Kırşehir	5,6	2,2	2,3	2,2	0,6	4,3	8,1	2,5	3,9	3,2	9,1	6,1
Kayseri	13,7	4,0	4,4	4,2	9,3	3,2	14,5	4,4	6,5	5,4	20,0	3,7
Sivas	11,7	1,8	1,7	1,7	6,7	3,6	7,8	2,1	2,9	2,5	9,6	4,5

TABLO A5: BÖLGELERDE VE İLLERDE ÖZEL OKULLARDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN ORANI (%) (DEVAM)

BÖLGE/İL	2014-15						2015-16					
	O. ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	ORTA-OKUL	İLKÖĞ-RETİM (TOPLAM)	GENEL ORTAÖĞ-RETİM	MESLEKİ ORTAÖĞ-RETİM	O. ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	ORTA-OKUL	İLKÖĞ-RETİM (TOPLAM)	GENEL ORTAÖĞ-RETİM	MESLEKİ ORTAÖĞ-RETİM
Yozgat	4,4	1,3	1,3	1,3	0,0	1,9	4,7	1,7	2,0	1,8	4,9	2,9
BATI KARADENİZ	8,3	2,6	2,8	2,7	4,3	0,9	10,5	3,0	3,7	3,4	12,0	1,4
Zonguldak	8,6	3,6	3,7	3,6	4,4	0,0	11,7	3,8	4,3	4,1	12,8	0,0
Karabük	10,7	3,4	3,6	3,5	2,7	1,8	13,1	3,8	3,9	3,8	7,6	2,3
Bartın	9,8	4,0	4,4	4,2	5,1	0,0	9,6	4,8	5,5	5,1	9,6	0,0
Kastamonu	8,5	1,8	1,8	1,8	0,3	0,0	9,5	2,2	2,1	2,2	4,6	1,4
Çankırı	3,0	2,3	3,2	2,7	0,0	0,0	5,8	2,7	3,2	2,9	3,4	0,0
Sinop	9,5	1,5	1,6	1,5	0,0	0,0	9,7	1,4	1,5	1,5	7,6	0,0
Samsun	10,9	3,0	3,0	3,0	7,9	1,1	13,0	3,5	4,4	3,9	16,2	1,5
Tokat	4,8	1,8	1,7	1,8	1,0	1,1	6,0	2,2	2,8	2,5	11,0	1,3
Çorum	8,4	1,5	1,6	1,5	4,2	2,8	11,7	1,7	2,8	2,3	12,3	4,4
Amasya	5,4	3,6	4,3	3,9	3,0	0,0	9,7	4,0	5,0	4,5	10,9	0,0
DOĞU KARADENİZ	7,7	1,9	2,1	2,0	3,1	1,1	8,0	2,4	2,8	2,6	9,3	1,5
Trabzon	9,3	2,1	2,3	2,2	4,4	0,8	8,5	2,5	3,2	2,8	9,0	1,2
Ordu	9,8	1,8	1,7	1,8	4,4	2,1	11,2	2,4	2,5	2,5	16,2	2,6
Giresun	5,3	1,6	1,8	1,7	1,3	0,0	6,1	1,8	2,2	2,0	6,5	0,0
Rize	6,9	2,9	3,5	3,2	2,4	1,9	6,2	3,5	3,9	3,7	5,8	2,4
Artvin	2,3	1,0	0,8	0,9	0,0	0,0	2,9	1,1	0,8	0,9	3,2	0,0
Gümüşhane	2,7	1,4	1,6	1,5	0,0	0,0	4,1	2,3	2,3	2,3	1,8	0,0
KÜZEYDOĞU ANADOLU	4,8	1,5	1,8	1,7	3,7	0,2	5,0	1,7	2,4	2,0	9,0	0,3
Erzurum	8,6	2,0	2,3	2,1	6,3	0,5	8,3	2,4	3,2	2,8	11,3	0,9
Erzincan	6,5	2,4	2,9	2,6	2,4	0,0	7,8	3,1	4,2	3,6	10,0	0,0
Bayburt	8,1	2,0	1,4	1,7	0,0	0,0	5,7	1,4	1,2	1,3	0,0	0,0
Ağrı	1,5	0,7	0,8	0,8	0,5	0,0	1,4	0,8	0,8	0,8	5,9	0,0
Kars	2,2	2,0	2,0	2,0	3,2	0,0	3,2	2,2	2,8	2,5	9,2	0,0
İğdır	3,4	1,4	3,2	2,3	5,9	0,0	3,7	1,6	3,7	2,6	12,7	0,0
Ardahan	3,7	0,9	0,0	0,5	0,0	0,0	4,6	1,5	0,7	1,1	0,0	0,0
ORTADOĞU ANADOLU	4,7	1,3	1,4	1,4	3,9	1,5	5,0	1,5	2,0	1,7	13,7	2,2
Malatya	9,4	2,9	3,6	3,2	5,9	5,0	10,0	3,3	4,5	3,9	19,2	7,1
Elazığ	8,5	1,6	2,2	1,9	3,6	1,3	11,2	2,1	3,5	2,8	18,3	2,7
Bingöl	2,4	0,8	0,7	0,7	4,3	0,0	3,6	1,2	1,3	1,2	15,0	0,0
Tunceli	14,8	8,1	7,9	8,0	9,6	0,0	15,6	8,5	9,0	8,7	17,8	0,0
Van	2,7	1,1	1,2	1,1	5,0	0,6	2,6	1,1	1,3	1,2	10,7	0,6
Muş	1,6	0,3	0,2	0,3	0,0	0,0	1,2	0,3	0,4	0,3	6,7	0,0
Bitlis	2,3	0,4	0,4	0,4	0,9	0,0	1,1	0,7	1,1	0,9	7,5	0,0
Hakkari	0,9	0,8	0,5	0,6	0,0	1,1	0,7	0,7	0,9	0,8	6,4	1,4
GÜNEYDOĞU ANADOLU	3,9	1,3	1,6	1,4	5,0	3,2	3,9	1,4	2,1	1,7	13,1	4,1
Gaziantep	9,1	2,0	2,5	2,2	7,3	3,9	6,6	2,1	3,0	2,5	12,4	4,5
Adıyaman	4,3	0,9	1,0	1,0	3,0	1,7	4,8	0,9	1,0	0,9	10,9	2,2
Kilis	3,7	2,9	3,8	3,3	0,0	0,0	4,8	2,9	4,6	3,7	0,0	0,0
Şanlıurfa	1,4	0,7	1,0	0,8	4,9	3,5	2,1	0,7	1,5	1,1	13,1	4,4
Diyarbakır	3,6	1,9	2,4	2,1	7,6	2,3	4,0	2,3	3,4	2,8	17,7	3,5
Mardin	2,2	0,6	0,6	0,6	2,0	1,6	2,4	0,7	1,0	0,8	13,2	2,5
Batman	5,7	1,5	1,9	1,7	3,8	10,1	5,8	1,9	2,3	2,1	13,2	12,5
Şırnak	1,2	0,7	0,6	0,7	0,1	1,0	1,3	0,7	0,7	0,7	10,0	1,3
Siirt	1,6	0,5	0,4	0,4	0,4	3,2	2,3	0,6	0,7	0,7	8,2	4,6

B. ÖĞRENCİNİN ÖZELLİKLERİ VE EĞİTİME KATILIM

TABLO B1: 15-19 YAŞ ARASI GRUBUN ÖZELLİKLERİ

		2011	2012	2013	2014	
OKULA DEVAM		Herhangi bir eğitim kurumuna devam eden	57,9	59,9	64,8	65,3
BABA	Eğitim düzeyi	Okuryazar olmayan	5,1	5,1	4,8	5,2
		Okuryazar olup bir okul bitirmemiş olan	6,1	5,3	4,7	4,4
		İlkokul mezunu	57,2	56,6	56,8	57,4
		Ortaokul ya da ilköğretim mezunu	11,4	11,7	12,0	12,2
		Genel lise ya da meslek lisesi mezunu	12,8	13,4	13,4	12,9
		Yüksekokul mezunu ya da üzeri	7,5	7,7	8,3	7,9
	İstihdam durumu	Çalışan	77,4	77,6	78,0	78,5
		İşsiz	6,3	5,9	6,3	6,3
		İşgücü dışında	16,2	16,5	15,7	15,1
	İşteki durum	Ücretli, maaşlı veya yevmiyeli	57,3	57,6	59,5	60,7
		İşveren	8,0	7,7	7,4	7,8
		Kendi hesabına	34,0	33,8	32,3	30,5
		Ücretsiz aile işçisi	0,7	0,9	0,8	1,0
	Mesleki durumu	Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	12,4	8,2	6,9	7,3
		Profesyonel meslek mensupları	3,6	3,9	4,0	4,0
		Yardımcı profesyonel meslek mensupları	4,2	4,3	4,4	3,8
		Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	4,2	3,9	3,8	3,8
		Hizmet ve satış elemanları	9,5	15,2	16,9	17,2
		Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık	21,4	21,5	20,0	18,4
		Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	15,1	16,3	17,2	18,0
Tesis ve makine operatörleri ve montajcıları		13,5	14,3	14,9	14,2	
Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar		16,1	12,4	12,0	13,5	
ANNE	Eğitim düzeyi	Okuryazar olmayan	26,1	25,7	23,9	25,0
		Okuryazar olup bir okul bitirmemiş olan	8,5	8,0	7,8	7,0
		İlkokul mezunu	51,0	51,2	51,8	52,2
		Ortaokul ya da ilköğretim mezunu	4,9	5,0	5,2	5,4
		Genel lise ya da meslek lisesi mezunu	6,4	7,0	7,8	7,4
		Yüksekokul mezunu ya da üzeri	3,0	3,2	3,4	3,1
	İstihdam durumu	Çalışan	30,1	30,7	32,6	31,5
		İşsiz	2,0	1,9	2,3	2,4
		İşgücü dışında	67,9	67,4	65,1	66,1
	İşteki durum	Ücretli, maaşlı veya yevmiyeli	35,7	38,4	42,7	46,2
		İşveren	1,0	0,9	1,0	0,8
		Kendi hesabına	18,2	17,0	16,5	14,3
		Ücretsiz aile işçisi	45,0	43,7	39,7	38,7
	Mesleki durumu	Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	2,0	1,3	1,2	1,0
		Profesyonel meslek mensupları	3,6	4,9	5,6	4,9
		Yardımcı profesyonel meslek mensupları	3,2	1,8	1,3	1,4
		Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	3,6	3,2	2,9	2,9
		Hizmet ve satış elemanları	9,8	14,0	16,6	19,9
		Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık	43,4	41,9	37,6	32,9
		Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	5,7	5,4	6,4	7,0
Tesis ve makine operatörleri ve montajcıları		2,5	2,8	2,9	3,0	
Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar		26,3	24,6	25,6	26,9	

TABLO B1: 15-19 YAŞ ARASI GRUBUN ÖZELLİKLERİ (DEVAM)

		2011	2012	2013	2014	
BÖLGELERE DAĞILIM	İstanbul	16,2	15,9	16,0	18,3	
	Batı Marmara	3,4	3,6	3,5	3,2	
	Ege	11,0	11,1	10,9	10,5	
	Doğu Marmara	8,8	8,7	8,6	8,3	
	Batı Anadolu	8,6	8,7	8,8	8,7	
	Akdeniz	12,8	12,8	13,2	12,7	
	Orta Anadolu	5,5	5,4	5,4	5,1	
	Batı Karadeniz	5,8	5,7	5,5	5,4	
	Doğu Karadeniz	3,3	3,3	3,3	3,0	
	Kuzeydoğu Anadolu	3,5	3,4	3,2	3,5	
	Ortadoğu Anadolu	6,6	6,6	6,8	6,4	
Güneydoğu Anadolu	14,5	14,8	14,7	15,0		
AİLE ÖZELLİKLERİ	Sosyal güvenlik	Hanehalkı reisinin sosyal güvenlik kurumu üyeliği	60,5	62,8	66,2	67,9
	Aile yapısı	Çekirdek aile	69,9	69,8	70,7	71,2
		Çekirdek aile (sadece anne)	6,6	7,1	7,1	5,3
		Çekirdek aile (sadece baba)	1,2	1,2	1,3	1,4
		Geniş aile	17,1	16,8	16,0	18,7
		Geniş aile (sadece anne)	3,8	3,5	3,4	2,2
		Geniş aile (sadece baba)	1,4	1,6	1,6	1,2
	Hanehalkı nüfusu	Hanehalkı büyüklüğü (ortalama)	5,4	5,3	5,2	4,4
		0-19 yaş arasında hanehalkı nüfusu (ortalama)	2,8	2,8	2,7	2,0
		0-19 yaş arasında hanehalkı nüfusu (ortalama, kadın)	1,4	1,4	1,3	1,0
		0-19 yaş arasında hanehalkı nüfusu (ortalama, erkek)	1,4	1,4	1,4	1,0

TABLO B2: DEMOGRAFİK DURUM (%)

BÖLGE/İL	BÖLGE/İL NÜFUSU İÇİNDEKİ PAYI								
	3-5 YAŞ GRUBU			6-13 YAŞ GRUBU			14-17 YAŞ GRUBU		
	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16
TÜRKİYE	4,6	4,9	4,8	13,7	13,1	12,8	6,8	6,8	6,8
İSTANBUL	4,7	4,6	4,5	12,1	11,9	11,7	6,2	6,2	6,0
BATI MARMARA	3,5	3,4	3,5	9,7	9,5	9,5	5,5	5,4	5,3
Tekirdağ	4,3	4,2	4,3	11,2	11,2	11,1	5,9	5,8	5,7
Edirne	3,0	3,0	3,0	8,6	8,4	8,2	5,1	4,9	4,7
Kırklareli	3,1	3,0	3,0	8,9	8,6	8,4	5,3	5,2	5,0
Balıkesir	3,3	3,3	3,3	9,7	9,4	9,3	5,8	5,6	5,4
Çanakkale	3,2	3,1	3,2	8,7	8,4	8,5	4,9	4,8	4,7
EGE	4,0	3,5	3,9	10,7	9,7	10,3	5,9	5,3	5,6
İzmir	3,9	3,8	3,8	10,2	10,1	10,0	5,6	5,6	5,4
Aydın	3,9	0,5	3,8	10,7	1,6	10,3	6,0	0,9	5,8
Denizli	4,2	4,0	4,0	11,5	11,4	11,2	6,3	6,3	6,2
Muğla	3,9	3,8	3,8	10,4	10,1	10,1	5,5	5,4	5,3
Manisa	4,1	4,0	4,1	11,3	11,2	11,0	6,2	6,2	6,0
Afyonkarahisar	4,6	4,5	4,5	12,6	12,3	12,1	6,8	6,9	6,7
Kütahya	3,6	3,5	3,6	10,2	10,1	9,9	5,6	5,6	5,6
Uşak	3,9	3,8	3,8	11,0	10,7	10,5	6,2	6,1	5,9
DOĞU MARMARA	4,4	4,2	4,3	11,7	11,6	11,4	6,2	6,1	6,1
Bursa	4,5	4,4	4,4	11,7	11,7	11,6	6,2	6,2	6,1
Eskişehir	3,5	3,5	3,5	9,8	9,7	9,6	5,6	5,5	5,4
Bilecik	3,8	3,7	3,7	10,3	10,2	10,0	5,6	5,6	5,6
Kocaeli	4,9	4,8	4,8	12,5	12,5	12,3	6,3	6,3	6,3
Sakarya	4,4	4,3	4,3	12,3	12,2	11,8	6,5	6,5	6,5
Düzce	4,4	4,2	4,1	12,3	12,0	11,7	6,5	6,5	6,5
Bolu	3,7	3,7	3,6	10,1	10,1	9,9	5,6	5,5	5,4
Yalova	4,0	3,9	3,9	10,7	10,6	10,7	6,0	5,9	5,8
BATI ANADOLU	4,6	4,4	4,4	12,2	12,1	11,9	6,4	6,5	6,4
Ankara	4,4	4,3	4,2	11,5	11,4	11,3	6,0	6,1	6,0
Konya	5,0	4,9	4,9	13,8	13,5	13,3	7,3	7,3	7,2
Karaman	4,7	4,5	4,4	13,0	12,6	12,4	7,3	7,3	7,1
AKDENİZ	5,2	5,1	5,0	13,7	13,5	13,4	7,1	7,1	7,0
Antalya	4,7	4,5	4,5	12,1	12,0	11,8	6,3	6,3	6,1
Isparta	3,9	3,8	3,7	10,8	10,7	10,6	5,9	5,9	5,8
Burdur	3,6	3,5	3,4	10,3	10,1	9,8	5,8	5,9	5,8
Adana	5,3	5,1	5,1	13,9	13,8	13,6	7,3	7,3	7,2
Mersin	4,9	4,8	4,8	13,2	13,0	12,8	7,2	7,2	7,0
Hatay	6,0	5,8	5,7	15,5	15,3	15,2	7,6	7,7	7,6
Kahramanmaraş	6,2	5,9	5,9	16,1	15,9	15,8	7,9	8,0	8,0
Osmaniye	5,8	5,6	5,5	15,1	14,9	14,9	7,8	7,9	7,8
ORTA ANADOLU	4,8	4,6	4,6	13,3	13,0	12,8	7,2	7,2	7,1
Kırıkkale	3,9	3,7	3,6	11,7	11,3	11,0	6,8	6,8	6,7
Aksaray	5,4	5,3	5,2	14,3	14,1	13,9	7,7	7,7	7,5
Niğde	5,2	5,0	4,9	14,2	13,8	13,6	7,5	7,5	7,4
Nevşehir	4,5	4,4	4,3	12,6	12,2	12,1	6,8	6,8	6,6
Kırşehir	3,9	3,8	3,8	11,5	11,2	10,9	6,8	6,9	6,6
Kayseri	5,3	5,1	5,0	13,9	13,7	13,6	7,0	7,1	7,0
Sivas	4,5	4,3	4,3	12,7	12,3	12,1	7,1	7,0	6,9

TABLO B2: DEMOGRAFİK DURUM (%) (DEVAM)

BÖLGE/İL	BÖLGE/İL NÜFUSU İÇİNDEKİ PAYI								
	3-5 YAŞ GRUBU			6-13 YAŞ GRUBU			14-17 YAŞ GRUBU		
	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16
Yozgat	4,5	4,2	4,1	13,1	12,8	12,5	7,8	7,7	7,5
BATI KARADENİZ	4,0	3,8	3,8	11,3	11,0	10,8	6,4	6,4	6,3
Zonguldak	4,0	3,8	3,7	10,9	10,8	10,6	5,8	5,7	5,8
Karabük	3,4	3,3	3,2	9,7	9,5	9,3	5,6	5,6	5,5
Bartın	3,6	3,5	3,4	10,2	9,9	9,6	5,7	5,7	5,6
Kastamonu	3,4	3,3	3,3	9,8	9,6	9,5	5,4	5,3	5,3
Çankırı	3,7	3,6	3,7	10,3	10,0	10,0	5,9	5,8	5,7
Sinop	3,6	3,4	3,4	10,1	9,8	9,7	5,9	5,6	5,5
Samsun	4,2	4,1	4,0	12,1	11,8	11,5	7,0	6,9	6,8
Tokat	4,2	4,1	4,0	12,3	12,0	11,6	7,2	7,2	7,1
Çorum	4,1	3,9	3,9	11,5	11,2	11,0	6,8	6,7	6,5
Amasya	3,9	3,8	3,8	11,1	10,8	10,6	6,5	6,4	6,3
DOĞU KARADENİZ	3,9	3,8	3,7	11,1	10,8	10,6	6,6	6,5	6,3
Trabzon	4,1	4,0	4,0	11,3	11,0	10,9	6,5	6,4	6,3
Ordu	4,1	3,9	3,8	11,6	11,2	11,0	7,0	6,9	6,8
Giresun	3,5	3,4	3,3	10,5	10,1	9,8	6,4	6,2	6,0
Rize	3,9	3,8	3,7	11,1	10,8	10,5	6,4	6,3	6,2
Artvin	3,4	3,4	3,4	10,0	9,5	9,3	5,9	5,8	5,6
Gümüşhane	3,9	3,6	3,7	11,1	10,5	10,6	6,8	6,6	6,5
KUZEYDOĞU ANADOLU	6,0	5,9	5,9	16,3	15,7	15,3	8,5	8,5	8,4
Erzurum	5,4	5,4	5,3	15,5	15,0	14,5	8,2	8,2	8,0
Erzincan	4,0	4,0	4,1	11,3	10,8	10,6	6,5	6,3	6,2
Bayburt	4,7	4,4	4,5	12,5	12,0	11,9	7,4	7,0	6,9
Ağrı	7,7	7,7	7,6	20,6	19,8	19,2	9,9	10,1	10,2
Kars	6,1	6,0	5,9	15,9	15,5	15,1	8,1	8,1	8,0
İğdır	6,4	6,4	6,5	17,2	16,6	16,3	9,0	9,1	8,9
Ardahan	4,5	4,5	4,3	13,5	12,9	12,5	7,7	7,6	7,4
ORTADOĞU ANADOLU	6,2	6,1	6,0	17,0	16,6	16,2	8,7	8,7	8,6
Malatya	4,9	4,8	4,8	13,4	13,2	13,1	7,3	7,3	7,2
Elazığ	4,7	4,6	4,5	13,0	12,7	12,5	7,3	7,3	7,1
Bingöl	5,6	5,6	5,5	15,1	14,7	14,4	8,3	8,2	8,1
Tunceli	2,9	2,9	3,0	7,7	7,4	7,0	4,4	4,2	4,0
Van	7,6	7,4	7,2	20,3	19,6	19,0	9,9	9,9	9,9
Muş	7,5	7,3	7,3	20,6	20,0	19,5	10,1	10,2	10,2
Bitlis	7,2	7,0	6,9	19,5	19,0	18,4	9,8	9,9	9,8
Hakkari	6,4	6,1	5,9	19,4	18,6	17,8	9,4	9,5	9,4
GÜNEYDOĞU ANADOLU	7,5	7,3	7,3	19,1	18,7	18,4	9,2	9,2	9,1
Gaziantep	7,2	6,9	6,8	17,5	17,3	17,1	8,2	8,3	8,2
Adıyaman	6,1	5,9	6,0	16,0	15,8	15,5	8,6	8,6	8,4
Kilis	5,9	5,7	5,7	15,9	15,5	15,2	8,1	8,1	7,9
Şanlıurfa	8,7	8,5	8,5	20,8	20,5	20,2	9,4	9,5	9,4
Diyarbakır	7,1	7,0	7,0	18,5	18,1	17,7	9,1	9,2	9,1
Mardin	7,2	7,0	7,1	19,4	19,0	18,6	9,8	9,8	9,7
Batman	7,6	7,3	7,2	20,4	19,9	19,4	10,0	10,1	10,0
Şırnak	8,2	8,0	7,8	22,1	21,5	20,9	10,1	10,0	10,1
Siirt	7,6	7,3	7,2	20,7	20,2	19,7	10,1	10,2	10,0

TABLO B3: TÜRKİYE NET OKULLUOLAŞMA ORANI TRENDLERİ (%)

KADEME VE CİNSİYET		2004-05	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16
OKULÖNCESİ EĞİTİM (3-5 YAŞ)	Toplam	10,4	13,6	16,1	17,9	22,9	26,9	29,9	30,9	26,6	27,7	32,7	33,3
	Kız	-	-	-	-	-	26,5	29,4	30,5	26,3	27,2	32,2	32,9
	Oğlan	-	-	-	-	-	27,3	30,3	31,2	26,9	28,2	33,1	33,6
OKULÖNCESİ EĞİTİM (4-5 YAŞ)	Toplam	15,5	20,2	24,1	26,6	32,5	38,6	43,1	44,0	37,4	37,5	41,6	43,0
	Kız	-	-	-	-	-	39,2	42,5	43,5	36,8	36,6	40,9	42,4
	Oğlan	-	-	-	-	-	38,6	43,7	44,6	37,9	38,3	42,2	43,5
OKULÖNCESİ EĞİTİM (5 YAŞ)	Toplam	-	-	-	-	-	61,0	66,9	65,7	39,7	42,5	53,8	55,5
	Kız	-	-	-	-	-	-	-	65,2	38,3	40,7	52,2	54,2
	Oğlan	-	-	-	-	-	-	-	66,2	41,0	44,3	55,3	56,7
İLKOKUL	Toplam	-	-	-	-	-	-	-	-	98,9	99,6	96,3	94,9
	Kız	-	-	-	-	-	-	-	-	98,9	99,6	96,6	95,2
	Oğlan	-	-	-	-	-	-	-	-	98,8	99,5	96,0	94,5
ORTAOKUL	Toplam	-	-	-	-	-	-	-	-	93,1	94,5	94,4	94,4
	Kız	-	-	-	-	-	-	-	-	93,0	94,5	94,3	94,4
	Oğlan	-	-	-	-	-	-	-	-	93,2	94,6	94,4	94,4
İLKÖĞRETİM (TOPLAM)	Toplam	89,7	89,8	90,1	97,4	96,5	98,2	98,4	98,7	96,0	99,3	97,1	96,4
	Kız	86,6	87,2	87,9	96,1	96,0	97,8	98,2	98,6	96,0	99,2	97,1	96,5
	Oğlan	92,6	92,3	92,3	98,5	97,0	98,5	98,6	98,8	96,0	99,4	97,1	96,3
ORTAÖĞRETİM	Toplam	54,9	56,6	56,5	58,6	58,5	65,0	66,1	67,4	70,1	76,7	79,4	79,8
	Kız	50,5	52,0	52,2	55,8	56,3	62,2	63,9	66,1	69,3	76,1	79,3	80,2
	Oğlan	59,1	61,1	60,7	61,2	60,6	67,6	68,2	68,5	70,8	77,2	79,5	79,4

TABLO B4: AİLEVİ ÖZELLİKLERE GÖRE ORTAÖĞRETİME KATILIM (%)

		2011		2012		2013		2014	
		KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK
TOPLAM		59,1	63,4	61,7	65,4	66,5	70,0	68,7	70,5
YERLEŞİM YERİ	Kırsal	45,8	53,8	47,2	56,6	55,0	63,1	-	-
	Kent	66,7	68,4	70,0	70,1	72,8	73,7	-	-
HANEDE 19 YAŞINDAN GENÇ NÜFUS	0-1	69,0	71,4	71,6	73,3	74,2	76,8	80,0	80,7
	2-3	65,9	67,6	67,4	68,8	71,8	72,9	66,2	67,4
	4 ve daha fazla	41,1	47,1	44,4	50,2	49,8	55,7	45,1	49,6
HANEHALKI REİSİNİN EĞİTİM DURUMU	Okuryazar olmayan	33,4	44,1	36,6	42,0	40,1	48,4	39,8	48,7
	Okuryazar ancak bir okul bitirmemiş	35,4	42,9	42,0	46,3	42,5	48,3	49,0	50,3
	İlkokul mezunu	57,0	59,4	59,1	61,8	65,2	67,1	66,8	67,5
	İlköğretim okulu mezunu	71,7	75,3	68,6	75,5	73,2	78,4	77,9	79,5
	Lise mezunu	81,8	86,3	84,4	86,8	86,2	89,4	85,5	91,0
	Yüksekokul mezunu ve üzeri	93,8	96,0	93,3	96,6	95,1	96,1	96,3	97,1
HANEHALKI REİSİNİN MESLEK GRUBU	Kanun yapımcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	72,5	76,0	81,4	81,8	87,0	89,9	88,8	85,1
	Profesyonel meslek mensupları	91,8	93,6	90,8	92,3	92,5	95,0	92,9	97,0
	Yardımcı profesyonel meslek mensupları	83,4	85,2	87,8	89,3	87,2	89,2	91,4	89,6
	Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	86,1	89,6	86,0	88,7	85,9	87,2	87,4	87,0
	Hizmet ve satış elemanları	68,1	73,0	67,6	71,8	71,5	74,7	74,7	77,8
	Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık	41,0	50,5	43,6	54,1	50,2	60,7	55,1	63,7
	Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	64,5	66,6	67,5	68,7	73,2	72,4	75,4	73,8
	Tesis ve makine operatörleri ve montajcıları	65,8	68,5	69,3	68,7	72,9	73,3	73,8	74,4
	Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	53,8	57,0	56,7	61,8	60,6	65,2	64,5	63,9
ANNENİN TEK EBEVEYN OLDUĞU AİLELER		59,3	60,5	62,1	62,8	67,4	65,9	68,8	68,7

TABLO B5: OKULÖNCESİ EĞİTİME KATILIM

BÖLGE/İL	2014-15				2015-16			
	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI
	3-5 yaş	4-5 yaş	5 yaş	3-5 yaş	3-5 yaş	4-5 yaş	5 yaş	3-5 yaş
TÜRKİYE	32,7	41,6	53,8	0,90	33,3	43,0	55,5	0,93
İSTANBUL	27,5	34,2	44,2	0,89	28,4	36,3	47,1	0,90
BATI MARMARA	37,4	47,1	65,3	0,92	39,7	50,2	69,1	0,93
Tekirdağ	32,5	40,9	57,7	0,91	35,7	45,6	62,8	0,92
Edirne	42,5	52,6	70,4	0,90	48,6	60,5	82,6	0,92
Kırklareli	43,9	54,7	74,8	0,89	45,1	56,8	74,9	0,96
Balıkesir	37,3	47,5	66,0	0,91	39,1	49,5	68,4	0,93
Çanakkale	41,7	52,0	71,9	0,97	41,1	51,4	72,9	0,96
EGE	36,1	46,0	63,9	0,91	38,3	48,9	66,3	0,95
İzmir	35,4	44,6	60,1	0,89	38,2	48,3	62,7	0,94
Aydın	40,0	50,5	67,7	0,92	41,1	51,9	68,3	0,95
Denizli	41,5	51,6	72,4	0,91	42,2	53,3	73,8	0,96
Muğla	38,3	48,2	69,7	0,94	41,1	52,4	74,6	0,95
Manisa	32,8	42,9	62,5	0,90	34,4	45,5	65,4	0,94
Afyonkarahisar	31,8	41,7	59,9	0,91	34,0	44,8	62,7	0,95
Kütahya	37,2	47,8	66,9	0,92	40,2	50,7	66,4	0,94
Uşak	35,1	46,8	69,4	0,90	35,5	47,6	70,9	0,95
DOĞU MARMARA	36,8	46,2	61,3	0,90	37,2	48,2	62,8	0,92
Bursa	35,5	44,8	60,2	0,90	34,7	45,4	60,1	0,91
Eskişehir	41,2	50,3	67,9	0,89	39,5	49,2	68,1	0,89
Bilecik	39,7	50,0	70,9	0,94	42,7	55,4	75,0	0,96
Kocaeli	36,1	46,2	61,6	0,89	38,8	51,0	65,5	0,92
Sakarya	37,0	46,3	57,7	0,90	36,0	46,7	58,5	0,91
Düzce	37,0	44,9	58,0	0,88	39,3	48,2	60,0	0,94
Bolu	39,0	47,6	63,4	0,91	39,7	49,1	65,1	0,91
Yalova	39,8	49,2	64,4	0,92	42,7	54,2	69,7	0,90
BATI ANADOLU	34,3	43,3	60,3	0,90	32,3	41,9	58,5	0,93
Ankara	35,3	43,4	60,5	0,91	33,0	41,8	58,0	0,92
Konya	31,9	42,3	59,1	0,88	30,3	41,0	58,1	0,96
Karaman	37,2	49,4	68,7	0,95	38,4	51,1	71,9	0,90
AKDENİZ	36,6	47,1	63,4	0,91	37,4	48,0	64,8	0,93
Antalya	41,7	52,7	71,0	0,92	43,3	54,0	72,5	0,95
İsparta	39,9	50,4	71,7	0,95	42,1	53,3	74,1	0,96
Burdur	42,4	53,8	75,8	0,91	43,7	55,0	75,0	0,93
Adana	28,4	36,8	50,4	0,89	32,3	40,8	54,3	0,91
Mersin	45,3	56,9	73,5	0,90	43,6	55,4	70,4	0,93
Hatay	41,1	53,7	69,3	0,91	39,8	53,2	71,7	0,94
Kahramanmaraş	27,6	36,8	51,9	0,92	27,7	37,3	53,9	0,92
Osmaniye	28,6	37,2	57,1	0,91	28,6	38,0	57,5	0,94
ORTA ANADOLU	31,3	41,3	59,0	0,90	33,1	43,9	61,1	0,95
Kırıkkale	34,0	44,4	65,9	0,93	34,9	46,0	65,1	0,92
Aksaray	30,9	40,9	57,8	0,87	33,2	43,4	61,1	0,99
Niğde	31,6	42,6	60,6	0,89	32,8	44,6	63,2	0,97
Nevşehir	46,7	60,2	76,3	0,92	48,4	61,6	75,1	0,92
Kırşehir	37,1	48,6	73,5	0,94	38,1	50,2	73,8	0,97
Kayseri	27,7	37,3	56,0	0,89	30,3	40,9	59,3	0,95
Sivas	29,0	37,9	52,0	0,87	31,4	41,2	54,6	0,91

TABLO B5: OKULÖNCESİ EĞİTİME KATILIM (DEVAM)

BÖLGE/İL	2014-15				2015-16			
	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI
	3-5 yaş	4-5 yaş	5 yaş	3-5 yaş	3-5 yaş	4-5 yaş	5 yaş	3-5 yaş
Yozgat	32,6	41,6	57,6	0,94	32,3	42,4	57,8	0,95
BATI KARADENİZ	38,8	48,2	61,3	0,91	39,8	50,0	63,6	0,93
Zonguldak	30,1	38,5	55,5	0,88	32,0	41,4	60,5	0,90
Karabük	36,1	46,3	67,5	0,92	38,5	48,7	66,1	0,94
Bartın	37,5	47,2	61,2	0,90	37,7	47,4	63,8	0,93
Kastamonu	36,2	45,1	59,3	0,91	37,2	46,8	60,5	0,94
Çankırı	39,5	48,1	63,1	0,94	40,2	49,6	65,7	0,99
Sinop	38,9	48,3	61,4	0,89	38,4	48,2	61,7	0,94
Samsun	39,2	48,6	59,4	0,93	40,3	51,2	62,6	0,93
Tokat	47,9	56,5	65,0	0,90	48,6	59,2	68,1	0,92
Çorum	34,8	44,3	59,9	0,92	36,3	45,9	62,0	0,90
Amasya	47,1	58,9	72,3	0,92	45,8	56,9	68,9	0,92
DOĞU KARADENİZ	39,3	48,8	61,0	0,91	41,2	52,2	64,6	0,92
Trabzon	40,7	50,7	63,0	0,91	43,9	55,5	66,7	0,90
Ordu	34,9	45,0	59,2	0,93	36,5	47,6	63,2	0,91
Giresun	47,2	55,8	65,0	0,88	50,3	61,1	71,2	0,97
Rize	39,1	48,2	60,2	0,88	41,1	51,9	64,5	0,92
Artvin	43,5	53,8	68,1	0,89	40,2	51,1	63,0	0,91
Gümüşhane	28,8	35,5	42,5	0,95	28,9	36,2	44,2	0,91
KUZEYDOĞU ANADOLU	28,8	36,7	40,8	0,92	29,6	38,1	42,9	0,94
Erzurum	27,9	35,9	41,9	0,88	29,0	37,9	45,4	0,93
Erzincan	39,0	49,0	59,5	0,91	41,0	51,1	63,5	0,92
Bayburt	29,1	36,9	45,9	0,94	34,0	41,1	49,6	0,89
Ağrı	25,4	32,2	32,2	0,92	25,3	32,9	33,6	0,92
Kars	30,7	38,5	42,1	0,94	31,2	39,8	44,1	0,96
İğdır	31,0	40,4	46,0	0,97	31,6	40,7	45,8	0,98
Ardahan	35,8	45,1	49,2	0,92	36,1	45,0	50,4	0,93
ORTADOĞU ANADOLU	31,0	40,2	45,2	0,91	32,0	41,8	47,1	0,94
Malatya	34,0	44,6	59,6	0,92	34,1	44,6	60,0	0,94
Elazığ	35,6	45,2	54,5	0,88	36,5	47,6	58,3	0,88
Bingöl	28,7	37,6	46,5	0,88	29,6	39,5	48,9	0,98
Tunceli	53,2	65,3	71,2	0,91	47,9	61,0	73,2	0,95
Van	31,0	40,4	41,2	0,93	30,8	40,7	42,0	0,96
Muş	26,9	35,2	38,3	0,88	29,3	38,8	41,2	0,94
Bitlis	30,7	40,4	43,3	0,90	30,7	39,8	41,9	0,90
Hakkari	23,5	28,7	28,1	0,92	31,6	38,0	36,4	0,95
GÜNEYDOĞU ANADOLU	28,0	36,5	41,4	0,91	27,4	36,4	42,2	0,92
Gaziantep	25,1	33,3	45,0	0,88	25,8	35,1	48,3	0,93
Adıyaman	30,0	40,3	53,7	0,93	29,8	40,4	55,3	0,90
Kilis	30,0	39,8	51,1	0,87	37,5	49,2	60,0	0,89
Şanlıurfa	28,8	37,6	38,1	0,93	26,9	35,9	37,7	0,92
Diyarbakır	29,3	37,6	42,1	0,91	28,1	36,9	41,9	0,90
Mardin	26,4	34,5	38,0	0,91	27,0	35,6	38,3	0,93
Batman	27,0	34,6	38,3	0,93	25,9	34,2	38,4	0,91
Şırnak	26,1	33,0	28,7	0,94	24,6	31,5	27,3	0,92
Siirt	39,2	49,7	52,1	0,95	37,3	48,2	51,9	0,93

TABLO B6: İLKÖĞRETİME KATILIM

BÖLGE/İL	2014-15														
	İLKOKUL					ORTAOKUL					İLKÖĞRETİM (İLKOKUL+ORTAOKUL TOPLAM)				
	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (6-9 YAŞ)*	KIZ/OĞLAN ORANI**	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (10-13 YAŞ)	KIZ/OĞLAN ORANI**	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (6-13 YAŞ)*	KIZ/OĞLAN ORANI**
	TOPLAM	OĞLAN	KIZ			TOPLAM	OĞLAN	KIZ			TOPLAM	OĞLAN	KIZ		
TÜRKİYE	96,3	96,0	96,6	0,95	0,95	94,3	94,4	94,3	0,95	0,94	97,1	97,1	97,1	0,95	0,97
İSTANBUL	97,2	97,0	97,4	0,95	0,95	95,8	95,9	95,7	0,94	0,93	97,9	97,9	97,9	0,95	0,96
BATI MARMARA	94,8	94,6	95,1	0,95	0,95	95,5	95,5	95,5	0,95	0,93	94,8	94,7	94,9	0,95	0,96
Tekirdağ	95,3	95,1	95,5	0,97	0,94	95,0	95,1	94,9	0,96	0,91	97,0	97,1	97,0	0,96	0,94
Edirne	94,9	94,4	95,5	0,96	0,97	95,0	95,4	94,5	0,94	0,94	97,4	97,3	97,4	0,95	0,96
Kırklareli	94,6	94,5	94,7	0,95	0,94	95,9	95,5	96,3	0,97	0,96	97,1	97,0	97,3	0,96	0,96
Balıkesir	94,8	94,4	95,3	0,95	0,95	95,9	95,8	96,1	0,97	0,94	96,9	96,7	97,1	0,96	0,97
Çanakkale	93,8	93,7	93,8	0,95	0,95	95,6	95,5	95,7	0,95	0,93	96,4	96,4	96,4	0,95	0,96
EGE	94,9	94,6	95,3	0,95	0,95	95,8	95,6	96,0	0,95	0,98	95,2	94,8	95,5	0,95	0,96
İzmir	95,3	94,8	95,7	0,95	0,95	96,0	95,8	96,2	0,95	0,94	96,9	96,8	97,1	0,95	0,97
Aydın	95,2	94,9	95,5	0,96	0,94	96,0	95,8	96,2	0,96	0,94	97,0	96,9	97,1	0,96	0,96
Denizli	93,6	93,2	94,1	0,95	0,95	94,5	94,3	94,6	0,95	0,94	96,2	96,1	96,3	0,95	0,96
Muğla	93,7	93,6	93,9	0,95	0,94	95,2	94,9	95,5	0,95	0,94	96,0	96,0	95,9	0,95	0,96
Manisa	95,6	95,3	95,9	0,96	0,94	96,6	96,3	96,9	0,94	0,94	97,4	97,3	97,6	0,95	0,95
Afyonkarahisar	95,0	94,6	95,4	0,96	0,95	94,3	94,3	94,3	0,95	0,94	95,9	95,9	96,0	0,96	0,95
Kütahya	95,1	94,5	95,7	0,94	0,94	97,3	97,6	97,1	0,93	0,92	97,2	97,1	97,3	0,94	0,96
Uşak	94,2	93,8	94,6	0,94	0,94	95,9	95,5	96,4	0,98	0,95	96,5	96,4	96,6	0,95	0,96
DOĞU MARMARA	95,7	95,3	96,0	0,96	0,95	96,2	96,2	96,2	0,95	0,99	95,5	95,2	95,8	0,95	0,97
Bursa	95,7	95,4	96,0	0,95	0,95	95,9	95,9	95,9	0,93	0,93	97,2	97,2	97,3	0,94	0,96
Eskişehir	94,5	94,0	95,1	0,96	0,96	96,6	96,4	96,7	0,94	0,95	96,6	96,4	96,9	0,95	0,98
Bilecik	94,6	94,5	94,7	0,95	0,95	95,8	95,8	95,9	0,94	0,94	96,3	96,3	96,4	0,95	0,97
Kocaeli	96,1	95,7	96,4	0,95	0,95	96,7	96,8	96,5	0,97	0,93	97,3	97,2	97,4	0,96	0,97
Sakarya	96,4	96,1	96,7	0,95	0,95	96,2	96,3	96,1	0,97	0,93	97,5	97,5	97,5	0,96	0,97
Düzce	96,1	95,5	96,6	0,96	0,97	96,2	96,0	96,5	0,95	0,97	97,0	96,7	97,3	0,96	1,01
Bolu	94,3	93,8	94,8	0,96	0,93	95,9	95,5	96,4	0,96	0,96	96,2	96,0	96,5	0,96	0,98
Yalova	94,0	93,9	94,1	0,96	0,96	95,2	95,4	95,1	0,95	0,93	95,9	95,9	95,8	0,95	1,01
BATI ANADOLU	95,6	95,3	96,0	0,95	0,95	96,1	96,0	96,3	0,97	0,98	95,5	95,2	95,7	0,96	0,97
Ankara	95,7	95,4	96,0	0,95	0,95	96,7	96,5	96,9	0,96	0,94	97,3	97,2	97,4	0,95	0,97
Konya	95,6	95,2	95,9	0,97	0,96	95,1	94,8	95,3	0,96	0,94	96,8	96,7	96,9	0,96	0,96
Karaman	94,4	94,1	94,6	0,96	0,96	95,5	95,4	95,6	0,97	0,94	96,5	96,5	96,4	0,97	0,96
AKDENİZ	95,1	94,7	95,4	0,96	0,95	94,1	93,9	94,3	0,96	0,97	93,8	93,6	94,1	0,96	0,96
Antalya	93,2	92,8	93,6	0,97	0,95	94,4	94,2	94,5	0,96	0,93	95,7	95,6	95,7	0,96	0,96
Isparta	92,4	92,0	92,7	0,96	0,93	94,4	94,6	94,2	0,95	0,92	95,0	95,2	94,8	0,96	0,95
Burdur	91,5	90,8	92,2	0,96	0,96	91,8	91,1	92,5	0,97	0,92	94,8	94,3	95,2	0,97	0,95
Adana	96,3	96,0	96,6	0,96	0,95	94,0	93,6	94,4	0,93	0,94	97,4	97,3	97,5	0,95	0,96
Mersin	95,4	95,0	95,8	0,96	0,95	94,8	94,8	94,8	0,95	0,94	96,9	96,9	97,0	0,96	0,96
Hatay	95,9	95,6	96,1	0,96	0,96	94,9	94,9	95,0	0,97	0,95	96,7	96,6	96,7	0,96	0,97
Kahramanmaraş	96,1	95,8	96,5	0,94	0,94	93,4	93,0	93,7	0,94	0,94	96,6	96,6	96,7	0,94	0,95
Osmaniye	94,0	93,4	94,6	0,96	0,94	91,0	90,5	91,6	0,96	0,94	96,4	96,3	96,5	0,96	0,95
ORTA ANADOLU	95,1	94,8	95,4	0,95	0,95	94,3	94,4	94,3	0,94	0,98	94,5	94,4	94,6	0,95	0,97
Kırkkale	95,1	95,0	95,2	0,95	0,98	95,8	95,7	95,9	0,94	0,95	96,7	96,7	96,8	0,94	0,99
Aksaray	94,0	93,5	94,5	0,96	0,96	92,6	92,8	92,4	0,94	0,94	94,5	94,5	94,5	0,95	0,96
Niğde	96,0	95,6	96,5	0,97	0,93	94,6	94,2	95,0	0,95	0,95	96,9	96,7	97,0	0,96	0,95
Nevşehir	94,6	94,0	95,2	0,95	0,97	95,3	95,3	95,4	0,97	0,94	96,2	96,0	96,5	0,96	0,97
Kırşehir	93,0	92,4	93,6	0,96	0,96	93,9	93,8	94,0	0,95	0,95	94,9	94,7	95,1	0,96	0,96
Kayseri	96,3	95,9	96,6	0,94	0,95	95,9	95,8	95,9	0,95	0,94	97,4	97,3	97,4	0,95	0,97
Sivas	96,8	96,8	96,8	0,95	0,96	95,8	96,0	95,5	0,96	0,96	97,2	97,4	97,0	0,95	0,98
Yozgat	90,4	90,2	90,6	0,95	0,95	87,7	88,0	87,5	0,93	0,95	90,1	90,2	89,9	0,94	0,96

*66-68 Aylık öğrencileri de kapsamaktadır.

** Açıköğretim hariç.

2015-16															BÖLGE/İL
İLKOKUL				ORTAOKUL					İLKÖĞRETİM (İLKOKUL+ORTAOKUL TOPLAM)						
NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (6-9 YAŞ)*	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (10-13 YAŞ)	KIZ/OĞLAN ORANI**	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (6-13 YAŞ)*	KIZ/OĞLAN ORANI**		
TOPLAM	OĞLAN	KIZ		TOPLAM	OĞLAN	KIZ			TOPLAM	OĞLAN	KIZ				
94,9	94,5	95,2	0,96	94,4	94,4	94,4	0,95	0,94	96,4	96,3	96,5	0,95	0,95	TÜRKİYE	
95,5	95,2	95,9	0,95	95,8	95,8	95,8	0,94	0,93	97,1	97,0	97,1	0,95	0,94	İSTANBUL	
93,5	93,2	93,8	0,96	95,3	95,2	95,4	0,94	0,93	96,3	96,2	96,4	0,95	0,94	BATI MARMARA	
93,9	93,7	94,2	0,95	95,2	95,1	95,2	0,93	0,92	96,4	96,5	96,4	0,94	0,93	Tekirdağ	
93,4	93,2	93,5	0,97	94,2	94,7	93,7	0,94	0,93	96,6	96,8	96,5	0,95	0,95	Edirne	
93,8	93,7	93,9	0,95	95,1	94,7	95,6	0,95	0,95	96,6	96,6	96,7	0,95	0,95	Kırklareli	
93,6	93,1	94,0	0,96	95,8	95,6	96,0	0,95	0,94	96,3	96,1	96,5	0,95	0,95	Balikesir	
92,1	91,9	92,4	0,98	95,3	95,4	95,3	0,94	0,93	95,6	95,5	95,7	0,96	0,95	Çanakkale	
93,6	93,2	94,1	0,95	95,5	95,4	95,7	0,94	0,94	96,1	95,9	96,2	0,95	0,94	EGE	
94,4	94,1	94,7	0,95	95,8	95,6	96,0	0,95	0,94	96,5	96,4	96,7	0,95	0,94	İzmir	
93,8	93,7	93,8	0,95	95,8	95,4	96,2	0,95	0,94	96,3	96,2	96,3	0,95	0,94	Aydın	
92,1	91,7	92,6	0,96	94,0	93,8	94,2	0,94	0,93	95,5	95,4	95,6	0,95	0,94	Denizli	
92,4	91,8	93,0	0,95	94,5	94,4	94,6	0,95	0,94	95,1	94,9	95,3	0,95	0,94	Muğla	
93,7	93,1	94,3	0,96	96,5	96,2	96,8	0,93	0,93	96,4	96,1	96,7	0,95	0,94	Manisa	
93,8	93,3	94,4	0,96	94,5	94,4	94,5	0,95	0,93	95,4	95,2	95,6	0,96	0,95	Afyonkarahisar	
93,6	93,6	93,6	0,95	96,9	97,0	96,8	0,92	0,92	96,4	96,6	96,2	0,93	0,93	Kütahya	
92,2	91,3	93,2	0,95	95,7	95,4	96,0	0,94	0,93	95,4	95,0	95,8	0,95	0,94	Uşak	
94,5	94,0	94,9	0,96	95,9	95,8	96,0	0,94	0,94	96,5	96,4	96,7	0,95	0,95	DOĞU MARMARA	
94,9	94,5	95,4	0,96	95,9	95,8	96,0	0,94	0,93	97,0	96,8	97,2	0,95	0,94	Bursa	
92,8	92,1	93,5	0,96	95,6	95,5	95,8	0,96	0,95	95,5	95,2	95,8	0,96	0,95	Eskişehir	
92,3	92,1	92,6	0,98	94,9	94,6	95,3	0,93	0,93	95,0	95,0	95,0	0,96	0,94	Bilecik	
94,9	94,4	95,4	0,95	96,6	96,6	96,7	0,94	0,93	96,8	96,6	97,0	0,95	0,94	Kocaeli	
94,7	94,3	95,1	0,96	95,8	95,9	95,7	0,95	0,94	96,5	96,4	96,6	0,95	0,95	Sakarya	
94,7	94,6	94,9	0,96	96,0	95,6	96,3	0,99	0,98	96,4	96,2	96,5	0,98	0,97	Düzce	
92,5	92,5	92,5	0,94	94,8	94,4	95,2	0,96	0,95	94,9	94,9	94,9	0,95	0,94	Bolu	
92,7	92,3	93,1	0,97	93,9	93,6	94,3	0,95	0,94	94,8	94,5	95,1	0,96	0,95	Yalova	
93,8	93,2	94,2	0,96	95,8	95,5	96,1	0,96	0,94	96,1	95,9	96,3	0,96	0,95	BATI ANADOLU	
93,5	93,1	93,9	0,95	96,1	95,8	96,4	0,96	0,95	96,0	95,8	96,1	0,95	0,95	Ankara	
94,5	93,4	95,0	0,96	95,2	94,9	95,6	0,95	0,94	96,4	96,1	96,6	0,96	0,95	Konya	
93,6	93,1	94,2	0,97	95,6	95,4	95,8	0,95	0,94	96,1	95,9	96,3	0,96	0,95	Karaman	
93,6	93,1	94,0	0,96	94,0	93,8	94,3	0,95	0,94	95,8	95,6	95,9	0,96	0,95	AKDENİZ	
92,0	91,4	92,6	0,96	94,0	93,7	94,4	0,95	0,94	94,9	94,7	95,2	0,95	0,94	Antalya	
91,1	90,9	91,2	0,95	93,9	93,7	94,2	0,94	0,92	94,4	94,4	94,3	0,94	0,93	Isparta	
90,8	89,9	91,7	0,96	91,0	90,4	91,6	0,96	0,93	94,5	94,1	94,9	0,96	0,94	Burdur	
94,4	94,0	94,9	0,96	93,7	93,6	93,9	0,95	0,94	96,3	96,2	96,5	0,95	0,95	Adana	
94,3	93,9	94,8	0,96	95,3	95,1	95,5	0,94	0,93	96,5	96,4	96,6	0,95	0,94	Mersin	
94,7	94,5	95,0	0,96	95,1	95,0	95,2	0,96	0,95	96,2	96,1	96,2	0,96	0,95	Hatay	
94,1	93,7	94,5	0,95	93,6	93,1	94,1	0,96	0,94	95,7	95,4	95,9	0,96	0,94	Kahramanmaraş	
91,1	90,3	91,9	0,97	90,2	89,7	90,8	0,97	0,94	95,0	94,7	95,3	0,97	0,95	Osmaniye	
93,7	93,4	94,1	0,96	94,5	94,4	94,7	0,96	0,95	95,5	95,4	95,5	0,96	0,95	ORTA ANADOLU	
93,9	93,2	94,6	0,98	95,5	95,7	95,3	0,97	0,96	96,2	96,0	96,4	0,97	0,96	Kırıkkale	
92,4	92,2	92,6	0,94	92,7	92,6	92,8	0,96	0,94	93,8	93,8	93,8	0,95	0,94	Aksaray	
94,6	94,1	95,0	0,95	95,0	94,6	95,4	0,96	0,94	96,1	95,9	96,3	0,95	0,94	Niğde	
94,0	93,4	94,6	0,96	95,6	95,2	96,1	0,96	0,95	96,2	95,9	96,5	0,96	0,95	Nevşehir	
91,2	90,5	92,0	0,98	93,3	93,0	93,5	0,97	0,96	93,9	93,7	94,1	0,97	0,96	Kırşehir	
94,6	94,3	95,0	0,95	95,8	95,7	96,1	0,95	0,94	96,7	96,6	96,8	0,95	0,95	Kayseri	
95,0	94,8	95,2	0,96	96,1	95,9	96,3	0,96	0,95	96,5	96,4	96,5	0,96	0,96	Sivas	
90,5	90,5	90,5	0,95	88,5	88,8	88,2	0,97	0,96	90,7	90,9	90,4	0,96	0,95	Yozgat	

TABLO B6: İLKÖĞRETİME KATILIM (DEVAM)

BÖLGE/İL	2014-15														
	İLKOKUL					ORTAOKUL					İLKÖĞRETİM (İLKOKUL+ORTAOKUL TOPLAM)				
	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (6-9 YAŞ)*	KIZ/OĞLAN ORANI**	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (10-13 YAŞ)	KIZ/OĞLAN ORANI**	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (6-13 YAŞ)*	KIZ/OĞLAN ORANI**
	TOPLAM	OĞLAN	KIZ			TOPLAM	OĞLAN	KIZ			TOPLAM	OĞLAN	KIZ		
BATI KARADENİZ	95,2	94,9	95,5	0,96	0,96	95,6	95,6	95,6	0,95	1,00	95,1	94,9	95,3	0,95	0,98
Zonguldak	96,2	95,8	96,6	0,96	0,97	97,9	97,8	98,0	0,95	0,94	97,8	97,6	98,0	0,96	0,97
Karabük	95,4	95,0	95,8	0,94	0,95	97,1	96,9	97,3	0,94	0,92	97,3	97,0	97,7	0,94	0,95
Bartın	96,4	96,4	96,4	0,96	0,95	98,7	99,0	98,4	0,93	0,95	98,3	98,6	98,0	0,95	0,98
Kastamonu	96,9	96,6	97,2	0,95	0,95	96,7	96,8	96,5	0,93	0,95	97,8	97,8	97,8	0,94	1,00
Çankırı	88,6	88,1	89,2	0,94	0,95	88,3	88,0	88,7	0,96	0,96	89,8	89,5	90,2	0,95	0,97
Sinop	95,5	94,9	96,1	0,97	0,98	95,8	95,6	95,9	0,97	0,94	96,8	96,6	97,0	0,97	0,99
Samsun	96,8	96,5	97,0	0,95	0,96	96,9	97,0	96,8	0,95	0,94	97,7	97,7	97,7	0,95	0,97
Tokat	91,4	91,2	91,7	0,96	0,96	90,6	90,8	90,4	0,95	0,94	92,4	92,5	92,3	0,95	0,97
Çorum	94,7	94,3	95,1	0,97	0,95	94,7	94,4	95,0	0,95	0,97	96,5	96,4	96,7	0,96	1,00
Amasya	95,7	95,7	95,6	0,93	0,94	98,0	98,1	97,9	0,95	0,96	97,9	98,0	97,7	0,94	0,98
DOĞU KARADENİZ	94,6	94,3	94,9	0,95	0,95	95,3	95,5	95,1	0,94	0,95	95,2	95,3	95,2	0,95	0,98
Trabzon	95,5	95,2	95,9	0,94	0,96	96,6	96,8	96,3	0,95	0,96	97,0	97,1	96,9	0,95	0,99
Ordu	95,7	95,4	96,1	0,96	0,93	96,1	95,9	96,3	0,96	0,96	96,6	96,4	96,8	0,96	0,96
Giresun	94,2	94,0	94,3	0,95	0,96	94,8	94,9	94,7	0,94	0,94	95,2	95,2	95,1	0,94	0,97
Rize	95,5	95,1	96,0	0,96	0,96	97,8	98,8	96,8	0,93	0,93	97,4	97,8	97,0	0,94	0,99
Artvin	96,3	95,8	96,8	0,97	0,97	97,2	97,3	97,1	0,93	0,95	97,4	97,3	97,5	0,95	0,99
Gümüşhane	80,3	80,1	80,5	0,98	0,96	78,0	79,0	77,0	0,92	0,90	79,7	80,2	79,2	0,95	0,95
KUZEYDOĞU ANADOLU	98,1	98,0	98,2	0,95	0,97	91,1	91,3	90,9	0,94	0,96	94,6	94,6	94,6	0,95	0,97
Erzurum	97,6	97,6	97,6	0,95	0,96	92,9	92,9	93,0	0,97	0,98	97,2	97,2	97,3	0,96	0,99
Erzincan	96,0	95,9	96,1	0,95	0,97	95,2	95,0	95,5	0,93	0,95	96,7	96,8	96,7	0,94	0,99
Bayburt	93,2	93,4	93,1	0,95	0,97	90,0	90,2	89,9	0,95	0,91	92,3	92,7	91,9	0,95	0,96
Ağrı	99,0	98,8	99,1	0,95	0,97	87,0	87,6	86,5	0,96	0,96	97,6	97,6	97,7	0,96	0,97
Kars	98,9	98,8	99,1	0,94	0,97	93,5	93,8	93,1	0,92	0,94	97,9	98,1	97,8	0,93	0,96
Iğdır	98,5	98,4	98,7	0,96	0,94	90,8	90,9	90,6	0,94	0,92	97,5	97,5	97,5	0,95	0,94
Ardahan	98,6	99,1	98,2	0,94	0,96	94,7	95,0	94,5	0,94	0,91	97,6	98,1	97,2	0,94	0,94
ORTADOĞU ANADOLU	97,9	97,8	98,0	0,95	0,96	90,1	90,5	89,7	0,95	0,95	94,4	94,4	94,3	0,95	0,96
Malatya	96,4	96,2	96,5	0,95	0,97	96,0	96,0	96,0	0,96	0,93	97,5	97,5	97,4	0,96	0,97
Elazığ	97,0	96,6	97,5	0,96	0,96	94,8	95,4	94,2	0,96	0,94	97,1	97,1	97,0	0,96	0,97
Bingöl	97,7	97,6	97,7	0,96	0,97	92,8	93,5	92,2	0,93	0,97	97,0	97,1	96,8	0,94	0,98
Tunceli	94,9	94,8	95,1	0,95	0,94	94,7	94,0	95,5	0,97	0,94	95,5	95,3	95,8	0,96	0,95
Van	99,0	98,9	99,1	0,97	0,97	88,0	88,7	87,3	0,89	0,96	97,4	97,6	97,2	0,95	0,96
Muş	98,5	98,4	98,6	0,96	0,96	87,3	87,3	87,4	0,95	0,95	97,1	97,0	97,2	0,95	0,96
Bitlis	98,6	98,4	98,7	0,97	0,95	90,4	91,0	89,8	0,95	0,93	97,2	97,4	97,1	0,96	0,95
Hakkari	96,5	97,2	95,9	0,94	0,94	81,9	82,0	81,8	0,95	0,98	92,7	93,0	92,3	0,94	0,97
GÜNEYDOĞU ANADOLU	98,4	98,3	98,5	0,95	0,96	91,5	91,8	91,2	0,95	0,95	95,3	95,4	95,3	0,95	0,96
Gaziantep	97,7	97,5	98,0	0,95	0,96	93,9	93,8	94,0	0,95	0,95	97,9	97,9	97,9	0,95	0,97
Adıyaman	97,4	97,4	97,3	0,96	0,96	94,6	94,7	94,6	0,96	0,95	97,6	97,9	97,4	0,96	0,96
Kilis	96,4	96,0	96,7	0,98	0,94	94,6	94,6	94,5	0,92	0,98	97,1	97,2	96,9	0,95	0,96
Şanlıurfa	98,9	98,8	99,0	0,95	0,97	89,5	90,4	88,6	0,92	0,94	98,0	98,1	97,8	0,94	0,96
Diyarbakır	98,5	98,5	98,5	0,95	0,96	91,9	92,0	91,9	0,94	0,95	97,9	98,0	97,8	0,95	0,96
Mardin	99,0	98,8	99,1	0,96	0,97	91,4	91,9	90,9	0,92	0,97	97,6	97,7	97,4	0,94	0,97
Batman	98,2	98,0	98,4	0,94	0,96	91,3	91,3	91,4	0,99	0,94	97,3	97,4	97,3	0,96	0,96
Şırnak	98,9	98,9	98,8	0,95	0,95	88,5	88,7	88,3	0,95	0,96	97,4	97,6	97,3	0,95	0,95
Siirt	98,2	98,1	98,3	0,96	0,97	89,9	90,5	89,2	0,96	0,94	97,5	97,6	97,4	0,96	0,97

*66-68 Aylık öğrencileri de kapsamaktadır.

** Açıköğretim hariç.

2015-16															BÖLGE/İL
İLKOKUL				ORTAOKUL					İLKÖĞRETİM (İLKOKUL+ORTAOKUL TOPLAM)						
NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (6-9 YAŞ)*	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (10-13 YAŞ)	KIZ/OĞLAN ORANI**	NET OKULLULAŞMA ORANI (%)			KIZ/OĞLAN ORANI (6-13 YAŞ)*	KIZ/OĞLAN ORANI**		
TOPLAM	OĞLAN	KIZ		TOPLAM	OĞLAN	KIZ			TOPLAM	OĞLAN	KIZ				
93,0	92,5	93,7	0,86	95,2	95,1	95,4	0,95	0,94	95,3	95,1	95,6	0,96	0,95	BATI KARADENİZ	
94,7	94,3	95,2	0,97	97,7	97,5	97,9	0,95	0,95	97,0	96,8	97,3	0,96	0,96	Zonguldak	
93,7	93,2	94,3	0,95	96,2	96,0	96,4	0,79	0,79	96,3	96,0	96,6	0,86	0,86	Karabük	
95,2	94,7	95,7	0,98	99,2	99,5	98,8	0,92	0,91	97,9	97,9	97,8	0,95	0,94	Bartın	
93,7	93,3	94,1	0,96	95,1	95,1	95,1	0,98	0,97	95,5	95,4	95,6	0,97	0,96	Kastamonu	
87,3	86,9	87,8	0,95	88,6	87,8	89,5	0,98	0,97	89,5	89,1	90,0	0,97	0,96	Çankırı	
94,1	93,6	94,5	0,98	95,7	95,9	95,6	0,94	0,93	96,2	96,1	96,3	0,96	0,95	Sinop	
95,0	94,7	95,4	0,96	96,6	96,6	96,6	0,95	0,95	96,7	96,7	96,8	0,96	0,95	Samsun	
89,3	89,0	89,7	1,00	90,6	90,5	90,7	0,96	0,95	91,4	91,3	91,5	0,98	0,97	Tokat	
92,0	91,7	92,3	0,96	93,8	93,2	94,4	0,97	0,95	94,9	94,7	95,2	0,96	0,95	Çorum	
94,6	94,5	94,7	0,95	97,2	97,1	97,4	0,94	0,93	97,1	97,1	97,1	0,95	0,94	Amasya	
92,8	92,4	93,1	0,96	94,9	95,1	94,8	0,96	0,95	94,6	94,8	94,6	0,96	0,95	DOĞU KARADENİZ	
94,7	94,3	95,1	0,96	96,8	97,2	96,4	0,97	0,96	96,8	96,8	96,8	0,96	0,96	Trabzon	
93,5	93,2	93,8	0,95	95,9	95,3	96,6	0,96	0,95	95,4	95,1	95,6	0,95	0,95	Ordu	
92,9	93,0	92,9	0,96	94,9	94,9	94,9	0,95	0,95	94,7	94,8	94,5	0,96	0,95	Giresun	
94,3	94,1	94,5	0,94	97,7	99,0	96,4	0,94	0,93	96,8	97,4	96,1	0,94	0,93	Rize	
95,0	94,5	95,5	0,98	97,1	97,2	97,0	0,96	0,95	96,7	96,6	96,9	0,97	0,96	Artvin	
73,1	71,7	74,6	1,00	72,1	73,5	70,7	0,91	0,90	73,3	75,3	73,2	0,96	0,95	Gümüşhane	
96,7	96,4	96,9	0,96	92,1	92,2	91,9	0,96	0,96	97,1	96,9	97,2	0,96	0,96	KUZEYDOĞU ANADOLU	
96,1	95,8	96,4	0,96	93,4	93,2	93,5	0,98	0,99	96,7	96,5	97,0	0,97	0,97	Erzurum	
93,6	92,8	94,4	0,99	94,0	94,0	94,1	0,93	0,92	95,1	94,8	95,4	0,96	0,95	Erzincan	
90,7	90,4	91,0	0,97	90,7	90,7	90,7	0,94	0,93	91,4	91,4	91,3	0,96	0,95	Bayburt	
97,6	97,4	97,9	0,95	89,0	89,3	88,6	0,95	0,96	97,8	97,6	98,1	0,95	0,96	Ağrı	
98,0	98,1	98,0	0,96	94,2	94,5	94,0	0,95	0,94	97,9	98,0	97,7	0,95	0,95	Kars	
97,8	97,8	97,7	0,96	92,2	92,4	91,9	0,95	0,94	97,5	97,8	97,2	0,95	0,94	Iğdır	
97,2	96,7	97,6	0,96	95,7	95,7	95,7	0,96	0,94	97,3	97,1	97,4	0,96	0,95	Ardahan	
96,7	96,5	96,9	0,96	90,5	90,9	90,0	0,94	0,94	96,5	96,5	96,4	0,95	0,95	ORTADOĞU ANADOLU	
94,8	94,3	95,4	0,97	95,9	95,7	96,0	0,94	0,94	96,7	96,5	96,8	0,96	0,95	Malatya	
95,8	95,4	96,2	0,95	95,6	96,1	95,2	0,94	0,93	96,8	96,8	96,7	0,94	0,94	Elazığ	
96,9	96,8	97,0	0,97	93,0	93,5	92,6	0,96	0,97	96,5	96,7	96,4	0,96	0,97	Bingöl	
92,8	93,4	92,2	0,95	94,6	94,5	94,7	0,96	0,94	94,7	95,1	94,3	0,95	0,94	Tunceli	
98,1	98,0	98,3	0,96	88,6	89,2	88,0	0,95	0,95	97,3	97,4	97,2	0,96	0,96	Van	
97,0	96,9	97,1	0,95	87,0	87,7	86,3	0,94	0,95	96,0	96,2	95,9	0,95	0,95	Muş	
97,1	96,9	97,4	0,94	91,1	91,9	90,3	0,92	0,93	96,7	96,8	96,6	0,93	0,94	Bitlis	
95,3	95,7	94,9	0,95	82,5	82,9	82,0	0,95	0,96	92,5	92,9	92,1	0,95	0,96	Hakkari	
97,3	97,2	97,5	0,96	92,2	92,4	92,1	0,95	0,95	97,6	97,6	97,6	0,96	0,96	GÜNEYDOĞU ANADOLU	
96,3	96,0	96,6	0,97	94,1	94,1	94,2	0,96	0,95	97,2	97,2	97,3	0,96	0,96	Gaziantep	
95,5	95,4	95,7	0,98	95,0	94,9	95,0	0,95	0,94	96,8	96,9	96,7	0,97	0,96	Adıyaman	
95,8	95,3	96,3	0,94	94,0	93,7	94,3	0,97	0,97	96,6	96,3	96,9	0,96	0,95	Kilis	
98,4	98,4	98,5	0,96	90,3	90,9	89,7	0,93	0,95	98,1	98,1	98,2	0,95	0,96	Şanlıurfa	
97,5	97,4	97,6	0,96	92,9	93,0	92,7	0,95	0,95	97,7	97,8	97,7	0,96	0,96	Diyarbakır	
97,9	97,7	98,1	0,97	92,2	92,5	91,9	0,96	0,97	97,4	97,4	97,3	0,96	0,97	Mardin	
96,9	96,7	97,1	0,97	92,7	92,7	92,8	0,95	0,95	97,2	97,2	97,2	0,96	0,95	Batman	
98,1	98,1	98,2	0,95	89,5	89,2	89,8	0,95	0,97	97,7	97,7	97,6	0,95	0,96	Şırnak	
96,9	96,9	96,9	0,97	90,5	90,9	90,0	0,93	0,95	97,3	97,3	97,2	0,96	0,96	Siirt	

TABLO B7: ORTAÖĞRETİME KATILIM

BÖLGE/İL	2014-2015						2015-2016					
	NET OKULLULUŞMA ORANI (%)			KADIN/ERKEK ORANI			NET OKULLULUŞMA ORANI (%)			KADIN/ERKEK ORANI		
	TOPLAM	ERKEK	KADIN	ORTAÖĞ-RETİM TOPLAM	GENEL ORTAÖĞ-RETİM	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞ-RETİM	TOPLAM	ERKEK	KADIN	ORTAÖĞ-RETİM TOPLAM	GENEL ORTAÖĞ-RETİM	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞ-RETİM
TÜRKİYE	79,4	79,5	79,3	0,90	0,94	0,86	79,8	79,4	80,2	0,96	1,06	0,88
İSTANBUL	82,4	81,4	83,5	0,92	0,89	0,95	83,0	81,6	84,5	0,97	0,97	0,97
BATI MARMARA	85,2	85,1	85,2	0,91	1,06	0,76	84,9	84,3	85,4	0,94	1,16	0,75
Tekirdağ	82,7	82,5	83,0	0,89	1,03	0,76	81,9	81,2	82,8	0,94	1,14	0,76
Edirne	88,2	89,2	87,0	0,88	1,07	0,68	84,7	83,8	85,7	0,96	1,16	0,81
Kırklareli	87,0	88,4	85,5	0,88	1,06	0,72	86,9	88,2	85,4	0,95	1,20	0,72
Bahkesir	85,2	84,2	86,2	0,94	1,07	0,81	86,0	85,0	87,1	0,92	1,16	0,71
Çanakkale	86,6	87,5	85,8	0,91	1,11	0,69	86,9	87,3	86,5	0,97	1,16	0,82
EGE	84,3	83,4	85,2	0,91	1,01	0,81	84,4	83,0	86,0	0,96	1,16	0,78
İzmir	84,4	82,6	86,2	0,91	0,98	0,83	85,1	83,5	86,8	0,93	1,18	0,69
Aydın	84,2	84,2	84,2	0,92	1,03	0,79	83,4	81,7	85,2	0,98	1,14	0,84
Denizli	85,0	84,4	85,7	0,93	1,04	0,83	84,8	82,8	86,8	0,99	1,14	0,87
Muğla	83,1	81,8	84,5	0,90	1,01	0,75	83,8	82,6	85,1	0,96	1,09	0,82
Manisa	83,3	82,9	83,8	0,94	1,10	0,80	84,1	83,3	84,9	0,97	1,09	0,88
Afyonkarahisar	80,0	81,5	78,4	0,87	0,96	0,79	78,4	77,2	79,7	0,98	1,21	0,75
Kütahya	92,3	93,7	90,8	0,90	1,04	0,79	90,9	90,5	91,3	0,97	1,19	0,82
Uşak	85,3	81,0	90,0	0,99	1,09	0,84	86,2	82,0	90,6	0,97	1,17	0,82
DOĞU MARMARA	87,0	87,1	86,9	0,92	1,06	0,82	86,6	86,1	87,2	0,96	1,12	0,83
Bursa	84,6	84,1	85,1	0,91	1,04	0,83	85,1	84,5	85,7	0,94	1,08	0,83
Eskişehir	90,9	91,2	90,7	0,91	1,18	0,68	90,9	90,7	91,0	1,05	1,20	0,87
Bilecik	91,5	89,4	93,8	0,92	1,05	0,82	90,5	88,9	92,2	0,93	1,09	0,83
Kocaeli	86,9	86,1	87,7	0,90	0,97	0,85	87,0	86,1	88,0	0,95	1,08	0,88
Sakarya	85,1	84,4	85,9	0,97	1,19	0,82	85,3	84,3	86,3	0,94	1,23	0,69
Düzce	84,9	84,5	85,3	1,02	1,11	0,97	84,9	84,6	85,1	0,98	1,16	0,88
Bolu	95,2	99,7	90,6	0,89	1,22	0,67	95,2	99,2	91,1	0,98	1,06	0,91
Yalova	86,2	86,7	85,7	0,92	0,98	0,84	85,4	85,9	84,9	0,95	1,16	0,82
BATI ANADOLU	85,8	85,0	86,6	0,93	0,95	0,90	86,5	85,0	88,2	0,93	1,18	0,78
Ankara	88,9	88,2	89,7	0,91	0,97	0,85	88,8	87,1	90,6	0,95	1,13	0,85
Konya	79,2	78,1	80,2	0,95	0,88	1,00	81,7	80,6	82,9	0,88	1,27	0,65
Karaman	88,9	89,2	88,6	0,99	1,03	0,93	87,8	85,3	90,4	0,99	1,12	0,86
AKDENİZ	80,3	80,2	80,5	0,91	0,98	0,84	80,5	80,0	81,2	0,98	1,09	0,89
Antalya	83,2	81,6	85,0	0,94	0,94	0,92	84,3	82,6	86,2	0,97	1,02	0,93
Isparta	93,5	92,1	94,9	0,96	1,05	0,88	94,7	93,0	96,6	0,99	1,07	0,91
Burdur	85,4	84,9	85,9	0,96	1,15	0,78	88,4	87,6	89,2	0,99	0,96	1,01
Adana	80,5	81,8	79,1	0,86	0,95	0,74	78,7	78,8	78,6	1,02	1,07	0,95
Mersin	80,4	80,1	80,7	0,94	1,05	0,84	81,4	80,9	81,8	0,96	1,10	0,85
Hatay	79,1	79,8	78,4	0,93	1,01	0,86	78,9	78,9	78,8	0,99	1,09	0,88
Kahramanmaraş	72,1	72,0	72,1	0,88	0,90	0,87	73,3	72,7	74,1	0,98	1,15	0,84
Osmaniye	81,1	80,0	82,3	0,94	1,06	0,85	81,6	80,6	82,7	0,97	1,19	0,77
ORTA ANADOLU	81,7	81,2	82,3	0,92	1,00	0,84	82,9	81,7	84,0	0,98	1,14	0,85
Kırıkkale	88,5	87,7	89,4	0,92	1,14	0,76	90,5	90,0	91,0	0,96	1,12	0,81
Aksaray	72,4	71,2	73,7	0,97	1,03	0,91	75,1	73,9	76,3	0,98	1,12	0,85
Niğde	77,9	77,1	78,8	0,95	1,06	0,84	78,4	77,0	80,0	0,96	1,09	0,85
Nevşehir	80,1	78,6	81,6	0,96	1,00	0,92	83,6	82,4	84,9	0,99	1,08	0,94
Kırşehir	88,1	89,1	87,1	0,89	1,01	0,76	90,0	91,2	88,7	0,97	1,11	0,87
Kayseri	84,2	83,2	85,2	0,92	0,97	0,86	85,2	83,6	86,9	0,98	1,14	0,82
Sivas	85,3	87,0	83,6	0,86	0,96	0,77	83,3	82,5	84,1	0,99	1,22	0,85

TABLO B7: ORTAÖĞRETİME KATILIM (DEVAM)

BÖLGE/İL	2014-2015						2015-2016					
	NET OKULLULUŞMA ORANI (%)			KADIN/ERKEK ORANI			NET OKULLULUŞMA ORANI (%)			KADIN/ERKEK ORANI		
	TOPLAM	ERKEK	KADIN	ORTAÖĞ-RETİM TOPLAM	GENEL ORTAÖĞ-RETİM	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞ-RETİM	TOPLAM	ERKEK	KADIN	ORTAÖĞ-RETİM TOPLAM	GENEL ORTAÖĞ-RETİM	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞ-RETİM
Yozgat	75,6	74,5	76,8	0,94	1,03	0,86	78,0	76,8	79,2	1,01	1,15	0,88
BATI KARADENİZ	85,8	85,4	86,2	0,96	1,12	0,81	86,5	85,7	87,3	0,97	1,18	0,79
Zonguldak	88,4	88,3	88,6	0,96	1,24	0,73	88,7	87,9	89,5	0,97	1,15	0,82
Karabük	92,6	91,6	93,6	0,91	1,04	0,78	91,6	92,1	91,1	0,96	1,07	0,86
Bartın	89,7	89,2	90,2	1,02	1,15	0,93	92,1	90,7	93,6	0,95	1,10	0,05
Kastamonu	87,3	87,9	86,7	0,96	1,16	0,81	87,7	87,6	87,9	0,98	1,10	0,88
Çankırı	80,2	80,2	80,2	0,88	1,11	0,70	80,7	80,7	80,6	0,96	1,12	0,84
Sinop	84,9	85,1	84,8	0,98	1,22	0,77	88,1	87,5	88,6	0,99	1,22	0,82
Samsun	85,8	85,0	86,5	0,98	1,13	0,83	86,5	85,4	87,6	0,98	1,19	0,83
Tokat	81,5	81,1	81,9	0,94	1,06	0,84	81,3	80,5	82,1	0,98	1,27	0,76
Çorum	81,8	81,3	82,4	0,95	1,06	0,84	82,6	81,2	84,1	0,96	1,17	0,77
Amasya	93,3	93,3	93,3	0,94	1,09	0,82	94,9	94,9	94,8	0,99	1,17	0,90
DOĞU KARADENİZ	90,1	91,0	89,1	0,95	1,10	0,84	89,6	88,9	90,0	0,97	1,23	0,79
Trabzon	96,2	98,3	94,1	0,93	1,04	0,84	93,3	92,0	94,7	0,96	1,24	0,81
Ordu	82,4	81,6	83,3	0,99	1,18	0,87	84,8	83,3	86,3	0,96	1,33	0,73
Giresun	90,5	91,9	89,0	0,93	1,09	0,81	91,5	93,0	89,8	0,97	1,20	0,80
Rize	102,0	105,0	98,8	0,93	1,12	0,78	100,0	100,0	97,8	0,98	1,16	0,84
Artvin	92,3	92,2	92,4	0,95	1,16	0,76	92,8	91,8	93,9	0,96	1,14	0,85
Gümüşhane	69,8	68,9	70,8	1,02	0,92	1,15	66,3	65,6	67,0	1,00	1,16	0,86
KUZEYDOĞU ANADOLU	65,0	65,9	64,1	0,88	0,90	0,86	65,2	65,4	64,9	0,95	1,15	0,81
Erzurum	68,1	68,8	67,4	0,88	0,86	0,91	68,9	69,5	68,2	0,95	1,15	0,82
Erzincan	87,4	89,5	85,3	0,89	1,00	0,79	87,6	89,1	86,0	0,99	1,16	0,86
Bayburt	83,3	84,1	82,5	0,93	0,95	0,92	83,8	83,6	84,0	0,99	1,10	0,90
Ağrı	51,5	54,8	48,1	0,80	0,79	0,81	49,7	51,8	47,6	0,98	1,22	0,84
Kars	63,6	63,7	63,6	0,88	0,94	0,81	64,6	63,3	65,9	0,91	1,11	0,78
İğdır	69,0	65,3	72,7	1,04	1,10	0,96	72,2	68,0	76,6	0,92	1,09	0,74
Ardahan	78,5	76,8	80,3	0,93	1,00	0,89	81,0	78,5	83,7	0,94	1,12	0,78
ORTADOĞU ANADOLU	64,8	66,8	62,6	0,85	0,81	0,89	65,6	66,8	64,4	0,96	1,04	0,88
Malatya	86,4	86,7	86,1	0,89	0,91	0,87	86,9	86,0	87,8	0,96	0,92	0,99
Elazığ	85,0	86,0	84,0	0,93	0,96	0,90	86,2	86,8	85,5	0,93	1,03	0,85
Bingöl	69,8	73,0	66,4	0,85	0,79	0,94	71,9	73,8	69,9	0,93	0,96	0,89
Tunceli	81,2	81,8	80,6	0,87	0,94	0,78	80,6	80,9	80,4	0,87	1,07	0,74
Van	52,4	54,4	50,3	0,83	0,68	0,98	55,0	55,8	54,2	0,96	1,06	0,87
Muş	49,9	53,6	46,1	0,76	0,76	0,75	47,8	50,8	44,8	0,88	0,97	0,80
Bitlis	58,8	64,6	52,7	0,71	0,63	0,83	58,9	64,5	53,0	0,99	1,12	0,86
Hakkari	62,1	61,8	62,5	0,91	0,95	0,88	61,4	60,2	62,7	1,10	1,22	0,94
GÜNEYDOĞU ANADOLU	65,6	67,9	63,2	0,82	0,78	0,88	66,2	68,2	64,2	0,94	1,00	0,90
Gaziantep	70,8	70,7	71,0	0,89	0,85	0,94	72,4	72,4	72,5	1,01	1,21	0,91
Adıyaman	76,9	76,2	77,7	0,87	0,84	0,91	78,6	77,0	80,3	0,92	0,94	0,90
Kilis	79,2	78,7	79,6	0,94	1,07	0,83	79,9	80,2	79,6	1,02	1,10	0,96
Şanlıurfa	58,5	64,0	52,8	0,74	0,69	0,79	59,0	63,8	54,1	0,95	1,03	0,87
Diyarbakır	64,3	65,8	62,6	0,86	0,81	0,93	64,4	65,7	63,1	0,90	0,86	0,94
Mardin	63,9	67,0	60,6	0,81	0,76	0,88	65,5	68,3	62,6	0,97	1,07	0,85
Batman	69,0	70,8	67,0	0,81	0,77	0,89	70,9	71,7	69,9	0,93	0,86	0,98
Şırnak	64,4	65,8	62,9	0,81	0,76	0,85	60,7	62,4	58,9	0,85	0,96	0,79
Siirt	62,6	67,5	57,4	0,70	0,61	0,83	62,6	67,5	57,3	0,77	0,74	0,81

TABLO C1: ORTALAMA YILLIK DERS SAATİ

	2013-14	2014-15	2015-16
İLKÖĞRETİM			
İlkokul	700	720	720
Ortaokul	817	840	840
İmam-hatip ortaokulu	540	864	864
GENEL ORTAÖĞRETİM			
Genel lise	919	840	840
Anadolu lisesi	1.050	960	960
Anadolu lisesi (hazırlık var ise)	1.050	931	931
Fen lisesi	1.050	960	960
Sosyal bilimler lisesi	1.050	931	931
Güzel sanatlar lisesi	1.050	960	960
Spor lisesi	1.050	960	960
Anadolu öğretmen lisesi	1.050	960	960
MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM			
Anadolu imam-hatip lisesi	1.050	960	960
Anadolu meslek programı	-	978-1.026	978-1.026
Anadolu teknik programı	-	1.056-1.062	1.062

TABLO C2: ÖĞRETMEN BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI

BÖLGE/İL	OKULÖNCESİ EĞİTİM			İLKÖĞRETİM						ORTAÖĞRETİM					
				İLKOKUL			ORTAOKUL			GENEL ORTAÖĞRETİM			MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM		
	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16
TÜRKİYE	17	17	17	19	18	18	18	17	15	16	14	12	14	14	13
İSTANBUL	15	16	16	24	23	21	23	22	20	17	14	11	17	17	16
BATI MARMARA	16	16	17	16	16	15	16	15	14	14	13	12	12	12	11
Tekirdağ	17	17	18	21	19	19	21	20	18	16	14	13	15	15	14
Edirne	16	16	19	14	14	13	15	14	12	12	12	10	12	11	9
Kırklareli	19	20	22	16	16	16	16	16	14	14	14	13	13	13	11
Bahkesir	14	15	15	15	14	14	14	13	12	13	13	11	12	11	10
Çanakkale	15	16	15	14	14	13	14	13	12	14	13	12	10	10	9
EGE	15	16	16	16	15	15	15	14	13	16	13	11	13	12	12
İzmir	14	17	16	16	16	16	15	14	13	14	12	11	13	12	12
Aydın	15	16	16	15	14	14	14	13	12	13	12	10	11	11	10
Denizli	14	15	14	14	14	14	14	13	12	15	13	10	11	12	11
Muğla	14	14	15	14	14	13	13	13	12	13	12	10	12	11	10
Manisa	17	17	17	16	16	15	16	15	13	13	13	12	13	13	12
Afyonkarahisar	16	16	15	17	15	14	16	15	13	13	13	13	13	14	12
Kütahya	16	16	16	15	14	13	14	14	12	14	14	13	12	12	11
Uşak	15	15	16	15	14	13	14	13	12	14	13	12	13	12	12
DOĞU MARMARA	17	18	17	18	18	17	17	17	15	15	14	12	14	13	13
Bursa	19	20	18	19	19	18	18	18	16	15	14	11	15	14	13
Eskişehir	15	15	15	15	15	14	16	14	13	14	13	11	12	11	10
Bilecik	20	20	18	17	17	16	16	17	16	13	14	11	11	12	12
Kocaeli	18	19	18	20	19	18	19	17	16	16	15	13	15	15	14
Sakarya	16	18	17	18	18	17	18	17	16	15	15	14	14	14	15
Düzce	14	15	15	17	16	16	15	16	13	13	13	13	14	14	13
Bolu	14	15	14	16	15	14	15	14	12	14	13	12	12	12	11
Yalova	17	17	17	16	16	15	14	13	12	15	14	12	11	11	10
BATI ANADOLU	14	14	14	17	17	16	17	15	14	15	13	10	12	12	12
Ankara	12	13	13	17	17	16	17	15	14	14	13	10	11	11	11
Konya	16	17	16	17	17	16	18	15	13	15	15	12	14	14	12
Karaman	16	15	15	16	16	15	15	15	14	17	15	13	13	16	14
AKDENİZ	20	19	18	18	17	16	18	17	15	16	15	13	14	14	13
Antalya	17	17	16	18	16	16	16	16	14	14	14	11	13	14	13
Isparta	15	15	14	16	14	13	13	12	11	12	11	10	10	9	9
Burdur	16	16	15	13	12	12	12	11	10	13	13	12	11	10	10
Adana	18	19	18	20	19	18	20	19	17	17	16	14	14	14	14
Mersin	21	19	19	16	15	15	17	15	14	17	15	12	12	13	13
Hatay	32	26	22	19	18	17	20	19	17	17	17	13	18	18	16
Kahramanmaraş	18	19	19	21	19	18	19	17	16	21	17	16	14	15	15
Osmaniye	17	17	17	18	17	16	17	16	14	15	15	13	14	15	14
ORTA ANADOLU	16	16	16	17	16	15	15	14	13	16	14	12	12	12	12
Kırıkkale	16	15	15	15	14	13	15	13	12	14	12	10	12	11	11
Aksaray	17	17	16	18	16	16	16	15	14	17	14	13	13	14	13
Niğde	16	16	16	16	15	15	16	14	13	15	13	13	12	12	12
Nevşehir	17	18	16	15	14	14	14	13	12	13	14	12	11	11	11
Kırşehir	13	13	13	13	11	11	12	11	10	15	13	11	10	10	10
Kayseri	17	16	16	19	18	18	18	17	15	18	15	12	12	13	13
Sivas	16	16	19	18	16	16	14	13	13	15	13	13	12	13	12

TABLO C2: ÖĞRETMEN BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI (DEVAM)

BÖLGE/İL	OKULÖNCESİ EĞİTİM			İLKÖĞRETİM						ORTAÖĞRETİM					
				İLKOKUL			ORTAOKUL			GENEL ORTAÖĞRETİM			MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM		
	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16
Yozgat	15	16	16	16	14	14	13	12	12	14	14	13	11	12	11
BATI KARADENİZ	16	16	15	15	14	14	15	14	13	14	14	12	12	12	12
Zonguldak	16	16	17	16	15	15	16	16	15	14	14	13	13	13	12
Karabük	15	15	14	15	14	14	14	13	12	12	13	12	10	10	9
Bartın	15	16	16	16	15	14	14	14	13	13	13	12	12	12	11
Kastamonu	15	15	15	15	15	14	15	14	13	15	13	12	10	11	11
Çankırı	19	18	16	17	16	16	16	15	14	13	13	13	10	10	10
Sinop	13	14	13	17	15	15	15	15	13	13	12	11	9	10	10
Samsun	15	15	14	15	14	14	16	14	13	14	14	12	12	12	12
Tokat	16	21	19	15	14	14	14	13	12	15	15	13	14	14	13
Çorum	16	17	16	16	15	15	15	14	13	13	13	12	12	12	11
Amasya	17	16	15	12	12	13	13	12	11	15	13	12	12	11	12
DOĞU KARADENİZ	17	17	17	16	15	15	14	13	12	14	13	12	11	11	11
Trabzon	16	17	17	15	15	15	12	12	11	13	13	12	11	12	11
Ordu	17	16	16	17	15	15	15	14	13	14	13	11	12	12	12
Giresun	18	18	18	17	16	15	15	13	12	13	12	12	10	10	10
Rize	15	17	16	14	14	14	14	14	13	14	13	12	12	12	12
Artvin	16	18	16	15	14	13	12	11	11	16	14	12	9	9	9
Gümüşhane	14	15	17	19	15	15	11	10	10	15	13	13	11	9	10
KUZEYDOĞU ANADOLU	18	18	17	21	19	16	19	15	13	17	15	14	14	14	13
Erzurum	17	18	18	18	17	18	16	15	14	16	15	13	11	13	12
Erzincan	15	16	17	14	13	13	13	12	11	14	13	11	11	12	11
Bayburt	15	15	20	15	14	15	12	11	12	18	16	14	12	11	12
Ağrı	22	21	17	28	24	21	30	20	16	23	18	15	23	20	15
Kars	16	17	17	20	19	18	16	14	12	18	15	14	16	16	13
İğdır	19	20	19	20	19	19	18	14	14	18	16	16	18	16	15
Ardahan	16	16	16	18	15	16	14	12	12	20	15	16	12	11	11
ORTADOĞU ANADOLU	19	18	18	22	20	19	21	17	15	19	16	13	14	14	13
Malatya	16	17	17	15	15	15	14	13	12	18	14	11	11	12	12
Elazığ	16	18	17	17	17	16	16	15	15	16	14	13	12	12	12
Bingöl	19	17	18	19	19	19	19	15	14	18	15	13	15	13	12
Tunceli	14	14	14	11	11	12	9	10	9	14	10	8	4	7	6
Van	23	20	19	27	24	22	27	21	17	21	17	15	19	18	16
Muş	19	19	20	26	22	21	24	18	16	20	18	16	17	16	14
Bitlis	19	19	18	22	21	19	21	17	14	18	17	14	17	15	13
Hakkari	17	18	22	30	25	21	23	19	16	25	21	15	21	19	16
GÜNEYDOĞU ANADOLU	21	20	20	25	24	23	25	20	18	24	19	16	17	18	16
Gaziantep	20	20	21	25	23	23	24	21	20	22	19	17	18	18	17
Adıyaman	16	17	17	19	17	17	17	16	15	20	15	13	14	15	15
Kilis	18	18	20	21	19	19	19	17	16	22	18	17	14	14	14
Şanlıurfa	23	21	20	29	27	26	32	23	19	23	18	16	22	19	15
Diyarbakır	21	22	21	24	23	22	25	21	18	31	22	16	16	19	18
Mardin	18	19	21	24	23	22	23	20	17	23	20	17	16	17	15
Batman	19	18	16	24	24	23	24	20	16	24	19	16	17	17	15
Şırnak	23	19	18	34	31	26	23	19	16	33	18	17	17	22	16
Siirt	21	21	20	23	20	21	24	19	19	22	17	15	14	15	15

**TABLO D1: DERS SAATLERİNİN DERS TÜRLERİNE DAĞILIMI
(2015-16, %)**

	İLKÖĞRETİM						
	İLKOKUL	ORTAOKUL	İMAM-HATİP ORTAOKULU				
Türkçe becerileri ve edebiyat	30,0	15,7	15,3				
Matematik	16,7	14,3	13,9				
Fen bilimleri ve teknoloji bilgisi	5,0	17,2	16,7				
Sosyal bilimler ve felsefe	13,4	7,9	7,6				
Yabancı dil	5,0	10,0	15,3				
Din bilgisi	1,7	5,7	17,4				
Güzel sanatlar	6,6	5,7	5,6				
Beden eğitimi spor ve temel sağlık bilgisi	14,2	5,7	2,8				
Rehberlik etkinlikleri	0,0	0,7	0,7				
Diğer	7,5	0,0	0,0				
Seçmeli dersler	0,0	17,1	4,9				
GENEL ORTAÖĞRETİM							
	GENEL LİSE	ANADOLU LİSESİ	FEN LİSESİ	SOSYAL BİLİMLER LİSESİ	SPOR LİSESİ	GÜZEL SANATLAR LİSESİ	ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
Türkçe becerileri ve edebiyat	14,3	12,5	12,5	18,1	12,5	12,5	12,5
Matematik	8,6	7,5	15,0	15,0	6,3	6,3	7,5
Fen bilimleri ve teknoloji bilgisi	10,0	8,8	22,5	8,8	8,8	8,8	8,8
Sosyal bilimler ve felsefe	8,6	7,5	7,5	27,5	7,5	7,5	7,5
Yabancı dil	6,4	16,3	15,0	18,1	5,6	5,6	16,3
Din bilgisi	2,9	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Güzel sanatlar	2,9	2,5	5,0	2,5	2,5	37,5	2,5
Beden eğitimi spor ve temel sağlık bilgisi	5,7	5,0	0,0	0,0	37,5	5,0	5,0
Rehberlik etkinlikleri	2,9	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Mesleki ve teknik dersler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3
Diğer	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Seçmeli dersler	36,4	33,8	16,3	3,8	13,1	10,6	27,5
MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM							
	ANADOLU İMAM-HATİP LİSESİ	ANADOLU MESLEK PROGRAMI	ANADOLU TEKNİK PROGRAMI				
Türkçe becerileri ve edebiyat	12,5	11,7	11,3				
Matematik	7,5	7,0	13,6				
Fen bilimleri ve teknoloji bilgisi	8,8	8,2	16,9				
Sosyal bilimler ve felsefe	7,5	7,0	6,8				
Yabancı dil	7,5	10,5	10,2				
Din bilgisi	0,0	2,3	2,3				
Güzel sanatlar	0,0	0,6	0,6				
Beden eğitimi spor ve temel sağlık bilgisi	2,5	3,5	3,4				
Rehberlik etkinlikleri	1,3	2,3	2,3				
Mesleki ve teknik dersler	30,6	38,6	27,7				
Diğer	1,3	1,2	1,1				
Seçmeli dersler	20,6	7,0	4,0				

TABLO D2: TÜRKİYE'DE ORTAÖĞRETİMDE ÖĞRENCİLERİN OKUL TÜRLERİNE DAĞILIMI (%)

		2006-07			2007-08			2008-09			2009-10		
		TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK
GENEL ORTAÖĞRETİM	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı akademik seçicilik uygulayan liseler (anadolu, fen, sosyal bilimler, güzel sanatlar, spor)	10,1	11,2	9,2	12,5	13,5	11,7	11,4	12,0	10,9	10,6	11,6	9,8
	Anadolu öğretmen liseleri	1,4	1,5	1,3	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,7	1,4
	Genel liseler	41,0	44,0	38,6	36,5	39,2	34,2	33,9	37,0	31,4	32,2	35,4	29,5
	Özel liseler	2,5	2,7	2,4	2,9	2,9	2,8	2,9	2,9	2,9	2,8	2,6	2,9
	Açıköğretim	8,3	7,8	8,7	7,6	7,0	8,1	9,4	8,3	10,4	9,9	8,9	10,8
	Genel ortaöğretim toplam	63,3	67,1	60,4	61,1	64,3	58,4	59,2	61,8	57,1	57,1	60,2	54,4
MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı mesleki ve teknik liseler, polis kolejleri, konservatuvarlar	30,9	26,3	34,4	32,1	28,0	35,4	33,0	29,5	36,0	33,8	29,7	37,4
	Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı liseler (imam-hatip, anadolu imam-hatip)	3,6	4,2	3,1	4,0	4,7	3,4	3,7	4,4	3,2	4,7	5,3	4,2
	Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı liseler	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2
	Özel liseler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Açıköğretim	2,1	2,3	2,0	2,7	2,8	2,6	3,8	4,2	3,5	4,2	4,7	3,8
	Mesleki ve teknik ortaöğretim toplam	36,7	32,9	39,6	38,9	35,7	41,6	40,8	38,2	42,9	42,9	39,8	45,6

	2010-11			2011-12			2012-13			2013-14			2014-15			2015-16		
	TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK
	16,3	18,2	14,8	17,0	19,0	15,3	19,3	21,6	17,2	18,5	21,1	16,4	21,0	23,6	18,6	22,9	25,9	20,1
	1,6	1,8	1,4	1,8	2,1	1,6	1,9	2,3	1,6	2,1	2,5	1,8	1,5	1,7	1,2	0,9	1,0	0,7
	24,2	25,1	23,6	20,1	20,6	19,6	15,2	15,3	15,0	8,1	8,6	7,8	5,7	6,2	5,2	1,4	1,6	1,3
	2,7	2,6	2,8	2,8	2,6	3,0	2,8	2,6	2,9	2,7	2,6	2,8	2,9	2,8	3,0	6,4	6,4	6,5
	11,5	11,0	11,9	14,3	13,5	15,0	15,4	14,4	16,3	19,6	18,0	21,1	20,0	17,8	22,0	20,9	18,5	23,1
	56,4	58,6	54,5	56,1	57,9	54,4	54,5	56,3	53,0	51,2	52,8	49,9	51,0	52,2	49,9	52,5	53,4	51,7
	33,6	30,1	36,4	32,5	29,6	35,2	32,4	29,4	35,0	32,4	29,3	35,1	31,8	29,4	34,1	30,2	28,1	32,2
	5,0	5,7	4,4	5,6	6,4	5,0	7,6	8,5	6,8	9,2	10,2	8,3	9,6	10,7	8,6	9,6	10,8	8,4
	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,4	0,4	0,3	0,5	0,5	0,4	0,6
	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,4	0,4	0,3	1,1	1,2	1,0	1,3	1,4	1,3	1,7	1,8	1,7
	4,9	5,4	4,5	5,5	5,9	5,1	4,9	5,3	4,6	5,7	6,1	5,4	5,9	6,1	5,6	5,6	5,6	5,5
	43,6	41,4	45,5	43,9	42,1	45,6	45,5	43,7	47,0	48,8	47,2	50,1	49,0	47,8	50,1	47,5	46,6	48,3

TABLO D3: İLLERE GÖRE ÖĞRENCİLERİN ORTAÖĞRETİMDE PROGRAM TÜRLERİNE DAĞILIMI (%)

BÖLGE/İL	2013-14		2014-15		2015-16	
	GENEL ORTAÖĞRETİM	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM	GENEL ORTAÖĞRETİM	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM	GENEL ORTAÖĞRETİM	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM
TÜRKİYE	53,6	46,4	51,0	49,0	52,5	47,5
İSTANBUL	53,4	46,6	49,2	50,8	49,9	50,1
BATI MARMARA	52,9	47,1	52,8	47,2	55,7	44,3
Tekirdağ	53,6	46,4	52,7	47,3	55,3	44,7
Edirne	52,1	47,9	55,2	44,8	58,8	41,2
Kırklareli	49,8	50,2	51,1	48,9	55,7	44,3
Balıkesir	51,7	48,3	51,3	48,7	54,1	45,9
Çanakkale	57,2	42,8	56,6	43,4	58,2	41,8
EGE	52,6	47,4	52,5	47,5	55,1	44,9
İzmir	52,1	47,9	52,2	47,8	54,6	45,4
Aydın	56,8	43,2	55,9	44,1	60,4	39,6
Denizli	53,0	47,0	51,2	48,8	53,4	46,6
Muğla	59,5	40,5	59,5	40,5	62,0	38,0
Manisa	49,5	50,5	49,5	50,5	50,1	49,9
Afyonkarahisar	46,2	53,8	47,8	52,2	52,5	47,5
Kütahya	47,6	52,4	47,7	52,3	52,3	47,7
Uşak	61,6	38,4	62,3	37,7	63,8	36,2
DOĞU MARMARA	46,0	54,0	45,9	54,1	48,2	51,8
Bursa	42,6	57,4	42,7	57,3	45,1	54,9
Eskişehir	53,0	47,0	53,2	46,8	56,9	43,1
Bilecik	46,8	53,2	47,2	52,8	46,8	53,2
Kocaeli	48,3	51,7	47,6	52,4	49,7	50,3
Sakarya	44,0	56,0	44,4	55,6	46,9	53,1
Düzce	44,6	55,4	43,3	56,7	45,2	54,8
Bolu	47,0	53,0	47,2	52,8	48,7	51,3
Yalova	52,9	47,1	54,5	45,5	57,3	42,7
BATI ANADOLU	53,3	46,7	51,8	48,2	53,7	46,3
Ankara	55,8	44,2	54,2	45,8	55,8	44,2
Konya	46,3	53,7	45,8	54,2	48,3	51,7
Karaman	61,5	38,5	55,1	44,9	59,7	40,3
AKDENİZ	55,0	45,0	53,6	46,4	54,3	45,7
Antalya	59,6	40,4	59,3	40,7	60,9	39,1
Isparta	49,2	50,8	50,2	49,8	52,1	47,9
Burdur	53,2	46,8	54,1	45,9	56,2	43,8
Adana	58,6	41,4	58,8	41,2	56,1	43,9
Mersin	54,4	45,6	51,9	48,1	52,9	47,1
Hatay	51,1	48,9	48,9	51,1	52,0	48,0
Kahramanmaraş	50,9	49,1	45,3	54,7	46,9	53,1
Osmaniye	48,2	51,8	46,5	53,5	48,4	51,6
ORTA ANADOLU	53,2	46,8	51,4	48,6	53,2	46,8
Kırıkkale	46,1	53,9	45,4	54,6	45,2	54,8
Aksaray	56,3	43,7	53,7	46,3	56,5	43,5
Niğde	53,1	46,9	51,1	48,9	54,7	45,3
Nevşehir	52,8	47,2	53,9	46,1	55,4	44,6
Kırşehir	54,2	45,8	53,1	46,9	53,2	46,8
Kayseri	54,5	45,5	51,5	48,5	52,6	47,4
Sivas	54,8	45,2	51,1	48,9	54,3	45,7

TABLO D3: İLLERE GÖRE ÖĞRENCİLERİN ORTAÖĞRETİMDE PROGRAM TÜRLERİNE DAĞILIMI (%) (DEVAM)

BÖLGE/İL	2013-14		2014-15		2015-16	
	GENEL ORTAÖĞRETİM	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM	GENEL ORTAÖĞRETİM	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM	GENEL ORTAÖĞRETİM	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM
Yozgat	49,0	51,0	51,1	48,9	53,0	47,0
BATI KARADENİZ	51,8	48,2	50,8	49,2	52,1	47,9
Zonguldak	52,4	47,6	50,5	49,5	52,8	47,2
Karabük	55,0	45,0	53,8	46,2	55,9	44,1
Bartın	41,9	58,1	41,7	58,3	44,6	55,4
Kastamonu	50,4	49,6	48,4	51,6	50,3	49,7
Çankırı	46,1	53,9	48,3	51,7	51,4	48,6
Sinop	54,9	45,1	53,3	46,7	54,2	45,8
Samsun	54,6	45,4	52,9	47,1	53,5	46,5
Tokat	48,5	51,5	48,5	51,5	48,2	51,8
Çorum	53,5	46,5	53,8	46,2	55,6	44,4
Amasya	48,1	51,9	46,9	53,1	48,9	51,1
DOĞU KARADENİZ	48,0	52,0	45,9	54,1	48,0	52,0
Trabzon	49,2	50,8	46,4	53,6	49,0	51,0
Ordu	44,0	56,0	42,2	57,8	44,7	55,3
Giresun	48,0	52,0	46,2	53,8	48,5	51,5
Rize	47,7	52,3	46,6	53,4	47,4	52,6
Artvin	56,4	43,6	53,0	47,0	54,9	45,1
Gümüşhane	51,1	48,9	51,2	48,8	52,5	47,5
KUZEYDOĞU ANADOLU	56,6	43,4	53,0	47,0	55,3	44,7
Erzurum	57,9	42,1	55,1	44,9	57,2	42,8
Erzincan	54,1	45,9	51,5	48,5	51,9	48,1
Bayburt	54,8	45,2	53,7	46,3	51,2	48,8
Ağrı	55,3	44,7	50,0	50,0	54,1	45,9
Kars	59,4	40,6	54,3	45,7	56,5	43,5
Iğdır	59,8	40,2	59,1	40,9	61,4	38,6
Ardahan	46,9	53,1	38,4	61,6	41,6	58,4
ORTADOĞU ANADOLU	56,7	43,3	51,2	48,8	51,6	48,4
Malatya	59,6	40,4	53,9	46,1	52,1	47,9
Elazığ	60,1	39,9	54,8	45,2	56,8	43,2
Bingöl	56,3	43,7	55,2	44,8	57,3	42,7
Tunceli	72,7	27,3	60,3	39,7	62,3	37,7
Van	53,6	46,4	45,9	54,1	47,8	52,2
Muş	44,1	55,9	44,6	55,4	45,6	54,4
Bitlis	57,3	42,7	57,4	42,6	58,1	41,9
Hakkari	61,7	38,3	49,9	50,1	45,6	54,4
GÜNEYDOĞU ANADOLU	60,6	39,4	53,0	47,0	53,9	46,1
Gaziantep	59,2	40,8	54,3	45,7	55,9	44,1
Adıyaman	56,7	43,3	49,5	50,5	48,3	51,7
Kilis	51,8	48,2	48,6	51,4	46,6	53,4
Şanlıurfa	58,2	41,8	50,9	49,1	54,0	46,0
Diyarbakır	61,3	38,7	52,0	48,0	50,6	49,4
Mardin	63,9	36,1	56,8	43,2	58,8	41,2
Batman	67,0	33,0	60,3	39,7	61,0	39,0
Şırnak	62,7	37,3	46,0	54,0	47,6	52,4
Siirt	61,7	38,3	56,7	43,3	56,4	43,6

E1: DERSLİK BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI

BÖLGE/İL	İLKÖĞRETİM						ORTAÖĞRETİM					
	İLKOKUL			ORTAOKUL			GENEL ORTAÖĞRETİM			MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM		
	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16
TÜRKİYE	23	23	22	40	34	30	29	26	20	29	29	27
İSTANBUL	31	33	30	54	44	38	33	27	19	37	37	34
BATI MARMARA	17	18	17	31	28	27	25	23	20	25	24	22
Tekirdağ	24	23	22	39	36	35	25	22	18	30	29	25
Edirne	13	13	13	28	26	23	23	22	19	23	23	19
Kırklareli	14	16	15	27	22	22	24	20	21	26	24	20
Balıkesir	17	17	16	30	26	25	26	25	21	27	25	23
Çanakkale	15	15	15	26	28	25	26	23	19	18	18	18
EGE	19	19	18	31	27	24	25	24	19	28	27	25
İzmir	25	25	23	37	33	29	27	25	19	34	30	29
Aydın	18	17	16	26	22	22	23	21	18	27	26	24
Denizli	16	16	18	34	29	22	26	25	18	25	24	23
Muğla	18	17	16	22	24	21	23	23	18	28	24	22
Manisa	17	17	18	36	27	23	25	23	21	27	28	27
Afyonkarahisar	16	15	14	32	25	21	23	21	20	25	24	18
Kütahya	17	16	14	21	22	19	21	24	20	23	23	20
Uşak	17	17	17	25	22	20	24	25	19	26	28	22
DOĞU MARMARA	21	21	21	40	34	30	25	24	20	31	28	27
Bursa	23	24	24	68	46	40	28	24	18	33	30	27
Eskişehir	19	19	19	36	34	31	24	25	18	27	27	24
Bilecik	15	15	14	36	31	30	19	18	14	21	19	21
Kocaeli	24	22	21	32	28	27	26	26	21	32	29	28
Sakarya	28	25	24	23	23	21	26	24	23	36	33	32
Düzce	13	13	15	59	33	25	22	23	23	26	22	24
Bolu	11	11	13	130	65	34	24	24	21	22	21	20
Yalova	15	16	16	32	34	21	23	23	23	26	30	26
BATI ANADOLU	25	24	23	34	31	28	28	26	17	30	32	25
Ankara	27	27	25	36	33	29	29	25	17	31	32	27
Konya	23	21	20	31	29	27	27	30	20	28	32	22
Karaman	16	15	15	22	23	20	25	22	18	22	22	19
AKDENİZ	22	22	21	43	37	32	30	27	21	30	30	28
Antalya	19	19	19	42	36	30	27	25	19	27	27	25
Isparta	28	17	21	13	17	14	22	21	18	20	19	18
Burdur	12	11	12	25	20	19	21	22	17	20	19	18
Adana	27	28	25	48	42	35	31	30	24	31	35	31
Mersin	19	20	19	65	50	47	33	27	21	29	28	28
Hatay	21	21	20	56	38	35	31	29	21	42	38	33
Kahramanmaraş	28	29	25	36	35	29	39	32	23	27	33	29
Osmaniye	23	26	22	46	35	27	32	26	21	38	32	31
ORTA ANADOLU	18	17	17	30	27	25	27	24	20	22	22	21
Kırıkkale	17	14	14	24	21	20	21	21	16	22	22	21
Aksaray	20	17	17	23	21	20	28	25	19	22	23	24
Niğde	23	21	21	18	15	16	25	23	21	23	24	24
Nevşehir	19	16	15	19	17	17	21	21	19	22	25	18
Kırşehir	13	13	13	39	27	22	22	24	19	20	21	18
Kayseri	21	20	20	47	45	39	32	27	20	23	25	25
Sivas	17	17	15	26	24	23	31	23	21	22	22	20

E1: DERSLİK BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI (DEVAM)

BÖLGE/İL	İLKÖĞRETİM						ORTAÖĞRETİM					
	İLKOKUL			ORTAOKUL			GENEL ORTAÖĞRETİM			MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM		
	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16	2013-14	2014-15	2015-16
Yozgat	12	10	12	46	34	27	22	22	20	19	17	17
BATI KARADENİZ	17	18	17	26	24	22	25	22	19	25	24	23
Zonguldak	26	21	20	19	21	20	24	22	20	26	24	23
Karabük	18	18	18	20	20	19	20	19	17	24	22	20
Bartın	14	14	15	19	18	16	21	16	14	23	24	23
Kastamonu	15	96	15	32	25	21	29	21	21	19	20	19
Çankırı	14	14	16	25	22	16	22	19	18	20	19	16
Sinop	13	15	14	28	25	22	22	23	18	17	16	18
Samsun	22	19	19	29	26	25	27	24	21	27	28	26
Tokat	14	15	21	26	26	21	24	25	21	29	28	29
Çorum	15	14	14	37	32	28	25	22	16	26	24	19
Amasya	16	16	15	22	20	18	24	22	19	23	22	21
DOĞU KARADENİZ	16	16	16	28	24	22	24	23	19	21	21	20
Trabzon	16	16	16	29	25	23	27	25	22	22	24	22
Ordu	19	21	19	28	25	23	24	22	18	26	25	23
Giresun	17	14	14	30	24	22	23	20	19	18	18	16
Rize	13	14	14	31	23	23	22	22	16	20	20	18
Artvin	11	11	11	30	24	21	23	21	20	15	15	14
Gümüşhane	16	12	17	16	15	11	22	19	22	17	18	16
KUZEYDOĞU ANADOLU	20	19	18	35	29	26	27	27	22	27	28	25
Erzurum	20	20	18	32	27	25	27	28	22	22	25	23
Erzincan	15	14	13	21	17	17	23	19	16	22	21	19
Bayburt	18	15	18	12	13	12	24	23	21	19	18	20
Ağrı	23	22	20	73	47	38	29	31	25	53	44	37
Kars	18	16	15	26	24	22	28	24	26	29	27	27
İğdır	23	23	20	42	35	30	29	33	25	37	35	33
Ardahan	15	13	14	21	18	16	22	27	15	21	25	17
ORTADOĞU ANADOLU	22	22	20	53	37	30	33	28	22	26	28	26
Malatya	21	22	20	36	30	27	35	28	20	22	23	26
Elazığ	24	22	21	43	34	31	33	26	22	26	30	24
Bingöl	18	20	19	45	25	22	28	26	21	30	29	24
Tunceli	13	12	11	22	21	18	19	16	16	8	8	8
Van	24	24	21	75	47	38	31	27	24	27	28	29
Muş	23	19	19	59	36	27	30	27	23	31	30	24
Bitlis	18	16	15	51	38	29	25	27	24	29	31	27
Hakkari	28	26	26	72	47	34	66	51	27	31	46	38
GÜNEYDOĞU ANADOLU	30	30	28	62	42	37	42	33	25	33	34	29
Gaziantep	34	36	32	50	41	35	35	35	23	34	42	32
Adıyaman	26	28	26	39	27	27	37	29	25	32	30	29
Kilis	38	31	25	19	20	18	32	26	27	26	25	23
Şanlıurfa	30	32	31	137	49	39	36	27	25	35	29	24
Diyarbakır	29	28	26	75	54	48	61	42	27	40	41	37
Mardin	26	28	23	75	53	34	42	35	26	26	28	27
Batman	24	24	22	90	53	191	44	34	28	37	36	29
Şırnak	45	37	55	25	24	21	63	30	25	27	38	31
Siirt	23	21	21	62	41	40	35	27	22	22	24	23

TABLO F1: EĞİTİM SİSTEMİNDEN ERKEN AYRILMA

BÖLGE/İL	15-19 YAŞ ARASINDA OLUP İLKÖĞRETİM DİPLOMASI OLMAYANLAR								20-24 YAŞ ARASINDA OLUP ORTAÖĞRETİM DİPLOMASI OLMAYANLAR					
	2013				2014				2013			2014		
	TOPLAM	ERKEK	KADIN	DİPLOMASI OLMAYANLARIN İÇİNDE DEVAM EDENLERİN ORANI	TOPLAM	ERKEK	KADIN	DİPLOMASI OLMAYANLARIN İÇİNDE DEVAM EDENLERİN ORANI	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN
TÜRKİYE	8,0	6,3	9,9	20,3	8,2	6,0	10,4	16,5	45,0	42,4	47,4	47,4	45,2	49,5
İstanbul	6,8	6,0	7,7	20,3	7,1	7,0	7,4	14,7	38,4	38,8	38,0	41,9	41,5	42,4
Edirne, Tekirdağ, Kırklareli	2,9	1,7	4,1	19,1	4,6	2,7	6,9	17,9	35,0	30,9	38,7	40,1	36,6	44,5
Balıkesir, Çanakkale	2,4	2,2	2,7	35,3	4,0	2,9	5,3	44,1	31,7	31,1	32,3	38,6	39,3	37,7
İzmir	3,1	2,3	3,9	26,1	3,6	2,8	4,5	20,7	36,6	39,0	34,4	37,2	41,7	32,4
Denizli, Aydın, Muğla	1,8	2,2	1,4	31,9	2,1	1,3	3,0	20,5	45,2	44,7	45,7	47,9	51,0	44,8
Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak	3,0	2,4	3,8	21,7	2,0	3,0	1,1	31,6	48,6	44,6	52,3	44,6	40,9	48,1
Bursa, Eskişehir, Bilecik	2,7	2,3	3,3	17,4	2,7	2,1	3,4	6,9	33,2	30,0	36,2	35,4	35,1	35,8
Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	1,9	1,5	2,3	25,4	1,9	1,1	2,7	12,1	34,4	28,9	40,1	40,5	38,7	42,1
Ankara	1,7	0,9	2,5	19,1	1,2	0,8	1,6	52,9	26,8	28,3	25,3	30,5	30,9	30,0
Konya, Karaman	4,0	3,6	4,4	31,9	5,4	4,9	6,0	30,8	52,9	50,0	55,5	50,3	50,1	50,6
Antalya, Isparta, Burdur	3,7	2,9	4,4	25,0	1,8	1,3	2,5	31,9	43,5	45,6	41,1	39,1	38,2	39,9
Adana, Mersin	7,8	7,1	8,6	22,6	11,4	8,5	14,4	16,0	48,6	45,0	52,0	48,2	50,7	46,0
Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	7,3	6,6	8,2	31,9	7,4	5,9	9,0	24,5	51,3	47,4	55,0	55,3	52,1	58,2
Nevşehir, Aksaray, Niğde, Kırıkkale, Kırşehir	6,0	6,0	5,9	32,8	3,7	4,7	2,8	44,2	46,5	43,9	48,9	47,3	46,4	48,1
Kayseri, Sivas, Yozgat	2,9	2,8	3,1	37,0	2,0	1,3	2,7	28,8	45,3	42,2	47,8	43,7	41,4	45,9
Zonguldak, Karabük, Bartın	4,6	4,3	4,9	16,4	1,4	1,7	1,1	51,5	36,9	26,5	46,0	44,0	38,5	47,9
Kastamonu, Çankırı, Sinop	1,8	3,3	0,2	58,1	1,1	1,2	0,9	32,4	47,9	40,3	54,0	46,2	38,4	53,0
Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	2,9	1,8	4,1	21,3	4,2	4,7	3,7	22,7	52,5	48,3	55,9	49,1	41,3	55,3
Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	3,7	4,4	3,1	35,3	1,8	1,7	1,8	16,2	33,7	27,9	38,5	36,6	36,4	36,7
Erzurum, Erzincan, Bayburt	8,1	5,2	11,0	16,9	9,4	4,3	13,8	17,0	44,8	37,1	51,2	53,3	47,6	58,3
Kars, Ağrı, Iğdır, Ardahan	28,1	24,4	32,0	18,5	26,6	18,0	35,8	11,0	68,3	65,2	71,1	71,3	63,0	78,6
Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli	7,6	1,8	14,3	25,7	5,0	3,9	6,2	37,2	42,0	37,5	45,6	37,5	30,2	43,5
Van, Muş, Bitlis, Hakkari	29,4	21,5	38,4	16,0	22,6	13,4	31,5	14,2	74,1	67,8	79,7	73,5	63,4	81,6
Gaziantep, Adıyaman, Kilis	11,4	12,0	10,9	15,2	11,2	8,7	14,0	24,0	58,8	53,0	64,5	58,4	55,8	60,8
Diyarbakır, Şanlıurfa	26,1	18,1	34,4	17,1	29,2	19,4	39,4	11,4	69,5	63,6	75,1	75,6	72,1	78,5
Siirt, Mardin, Batman, Şırnak	15,3	9,7	20,4	17,2	13,8	6,0	21,2	10,8	67,4	60,7	72,5	74,5	65,8	81,1

TABLO F2: EĞİTİM DURUMUNA GÖRE İŞGÜCÜNE KATILIM VE İŞSİZLİK (%)

		KADIN				ERKEK			
		2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
OKURYAZAR OLMAYANLAR	İşgücüne katılım oranı	16,7	17,4	16,0	16,1	34,0	33,8	33,6	30,9
	İşsizlik oranı	1,4	2,3	3,0	2,9	9,9	11,6	13,6	11,3
OKURYAZAR OLUP BİR OKUL BİTİRMEMİŞ OLANLAR	İşgücüne katılım oranı	20,7	20,8	21,3	21,6	56,4	58,2	57,3	55,9
	İşsizlik oranı	5,2	6,9	7,3	7,9	13,1	13,3	13,9	14,4
İLKOKUL MEZUNLARI	İşgücüne katılım oranı	28,3	29,5	28,1	28,9	74,3	73,3	71,9	71,6
	İşsizlik oranı	6,4	7,5	7,7	7,9	7,2	7,5	7,9	8,4
ORTAOKUL VEYA İLKÖĞRETİM MEZUNLARI	İşgücüne katılım oranı	20,7	21,5	24,0	28,0	52,5	56,0	63,8	72,3
	İşsizlik oranı	13,2	15,6	13,4	15,1	14,3	14,5	14,0	14,5
ORTAOKUL VEYA DENGİ MESLEKİ OKUL MEZUNLARI	İşgücüne katılım oranı	27,9	27,5	22,7	20,3	82,2	79,8	70,4	61,6
	İşsizlik oranı	15,4	14,9	15,1	16,6	7,9	8,1	7,8	8,6
GENEL LİSE MEZUNLARI	İşgücüne katılım oranı	30,6	32,1	31,9	32,7	69,1	70,1	71,0	71,3
	İşsizlik oranı	19,0	20,1	19,1	20,3	9,2	9,0	9,3	9,5
MESLEKİ VEYA TEKNİK LİSE MEZUNLARI	İşgücüne katılım oranı	38,1	39,3	39,8	40,8	80,5	81,3	80,4	81,1
	İşsizlik oranı	19,4	20,4	19,3	18,1	7,5	7,5	8,0	7,7
YÜKSEKÖĞRETİM MEZUNLARI	İşgücüne katılım oranı	70,9	72,2	71,3	71,6	85,1	86,1	85,0	86,2
	İşsizlik oranı	14,7	15,1	15,5	16,3	7,2	7,4	7,6	7,6

TABLO F3: EĞİTİM DÜZEYİ VE MESLEK (%)

		2013			2014		
		TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK
OKURYAZAR OLMAYANLAR	Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	0,1	0,0	0,3	0,1	0,1	0,3
	Profesyonel meslek mensupları	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1
	Yardımcı profesyonel meslek mensupları	0,1	0,0	0,3	0,1	0,0	0,3
	Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0	0,1
	Hizmet ve satış elemanları	8,0	7,1	10,6	11,1	11,1	11,2
	Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	64,6	69,1	52,3	59,4	63,7	48,5
	Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	4,2	2,4	9,2	4,6	2,8	9,1
	Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	1,0	0,5	2,5	1,3	0,7	2,8
	Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	21,9	20,9	24,5	23,4	21,7	27,7
OKURYAZAR OLUP BİR OKUL BİTİRMEMİŞ OLANLAR	Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	0,6	0,1	1,1	1,0	0,1	1,7
	Profesyonel meslek mensupları	0,1	0,0	0,3	0,2	0,1	0,2
	Yardımcı profesyonel meslek mensupları	0,4	0,1	0,6	0,4	0,1	0,6
	Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3	0,5
	Hizmet ve satış elemanları	10,8	8,7	12,3	13,5	13,5	13,6
	Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	41,2	52,5	33,0	40,0	48,0	33,9
	Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	14,1	6,9	19,3	13,1	7,5	17,3
	Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	7,8	6,0	9,0	5,9	4,7	6,9
	Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	24,5	25,3	24,0	25,5	25,7	25,3
İLKOKUL MEZUNLARI	Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	2,7	0,4	3,5	3,1	0,4	4,1
	Profesyonel meslek mensupları	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
	Yardımcı profesyonel meslek mensupları	1,2	0,3	1,6	1,5	0,5	1,8
	Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	1,1	0,7	1,3	1,3	0,9	1,5
	Hizmet ve satış elemanları	15,3	16,2	14,9	15,8	18,7	14,7
	Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	30,1	37,2	27,2	26,5	31,7	24,5
	Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	17,4	8,0	21,2	18,1	8,3	21,9
	Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	12,8	4,4	16,2	12,9	4,6	16,1
	Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	19,3	32,8	14,0	20,8	34,9	15,3
ORTAOKUL VEYA İLKÖĞRETİM MEZUNLARI	Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	2,7	0,5	3,2	2,9	0,7	3,4
	Profesyonel meslek mensupları	0,3	0,5	0,3	0,4	0,8	0,3
	Yardımcı profesyonel meslek mensupları	2,7	2,1	2,8	2,7	2,0	2,9
	Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	4,0	5,9	3,5	4,1	5,9	3,6
	Hizmet ve satış elemanları	23,0	24,8	22,5	22,4	26,8	21,3
	Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	14,1	23,1	11,8	12,7	20,4	10,7
	Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	20,6	8,1	23,7	21,6	9,4	24,7
	Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	13,8	8,4	15,2	13,3	8,7	14,5
	Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	18,9	26,6	17,0	19,9	25,2	18,6

TABLO F3: EĞİTİM DÜZEYİ VE MESLEK (%) (DEVAM)

		2013			2014		
		TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK
GENEL LİSE MEZUNLARI	Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	7,6	4,2	8,6	6,7	3,6	7,7
	Profesyonel meslek mensupları	1,9	1,3	2,1	1,8	1,3	2,0
	Yardımcı profesyonel meslek mensupları	7,8	7,5	7,9	8,2	9,3	7,9
	Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	14,2	25,0	10,8	14,5	25,3	11,0
	Hizmet ve satış elemanları	31,6	35,8	30,2	31,9	34,1	31,2
	Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	6,1	5,4	6,4	6,1	5,0	6,5
	Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	10,5	5,3	12,2	11,2	5,5	13,0
	Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	9,8	3,5	11,8	8,5	3,3	10,2
	Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	10,5	12,1	10,0	11,0	12,6	10,5
MESLEKİ VEYA TEKNİK LİSE MEZUNLARI	Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	5,0	2,4	5,6	4,8	2,3	5,5
	Profesyonel meslek mensupları	2,8	5,1	2,2	3,8	7,6	2,8
	Yardımcı profesyonel meslek mensupları	13,4	14,3	13,1	12,2	13,1	12,0
	Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	12,9	23,3	10,1	12,6	23,7	9,7
	Hizmet ve satış elemanları	22,7	30,4	20,7	23,6	30,1	21,9
	Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	5,6	4,8	5,8	4,7	3,5	5,0
	Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	16,9	5,9	19,8	17,9	6,4	21,0
	Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	11,9	4,1	14,0	10,8	3,9	12,7
	Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	8,8	9,7	8,5	9,5	9,5	9,5
YÜKSEKÖĞRETİM MEZUNLARI	Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	12,4	7,4	15,3	12,2	6,7	15,3
	Profesyonel meslek mensupları	43,7	53,8	37,9	43,4	52,7	38,1
	Yardımcı profesyonel meslek mensupları	11,7	10,3	12,5	11,8	10,7	12,5
	Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	13,6	18,9	10,5	14,0	19,5	10,8
	Hizmet ve satış elemanları	11,8	7,0	14,6	11,6	7,4	14,0
	Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	1,2	0,6	1,5	1,3	0,6	1,7
	Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	2,6	0,9	3,6	2,7	0,9	3,7
	Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	1,6	0,3	2,4	1,5	0,4	2,1
	Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	1,4	0,9	1,7	1,6	1,2	1,9
TOPLAM	Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	5,0	2,4	6,2	5,2	2,3	6,4
	Profesyonel meslek mensupları	8,9	13,0	7,1	9,2	13,5	7,4
	Yardımcı profesyonel meslek mensupları	5,3	4,3	5,7	5,4	4,7	5,7
	Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	6,4	9,0	5,3	6,7	9,5	5,5
	Hizmet ve satış elemanları	17,9	16,3	18,6	18,3	18,0	18,5
	Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	18,9	26,5	15,6	16,7	22,8	14,1
	Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	13,7	5,3	17,3	14,2	5,7	17,8
	Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	9,7	3,5	12,4	9,3	3,6	11,7
	Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	14,3	19,6	12,0	15,1	20,0	13,0

F4: EĞİTİM DÜZEYİ VE ÜCRETLER (TL)

		2013								2014							
		TOPLAM		KADIN		ERKEK		KADIN/ ERKEK	KADIN/ ERKEK	TOPLAM		KADIN		ERKEK		KADIN/ ERKEK	KADIN/ ERKEK
		Saatlik ücret	Aylık ücret	Saatlik ücret	Aylık ücret	Saatlik ücret	Aylık ücret	Saatlik ücret	Aylık ücret	Saatlik ücret	Aylık ücret	Saatlik ücret	Aylık ücret	Saatlik ücret	Aylık ücret	Saatlik ücret	Aylık ücret
OKURYAZAR OLMAYANLAR	Ortalama	2,72	582	2,39	494	3,08	687	0,78	0,72	3,13	651	2,80	573	3,55	752	0,79	0,76
	Ortanca	2,63	650	2,24	600	3,08	760	0,73	0,79	2,84	730	2,41	700	3,53	840	0,68	0,83
OKURYAZAR OLUP BİR OKUL BİTİRMEMİŞ OLANLAR	Ortalama	3,32	759	3,03	615	3,44	816	0,88	0,75	3,42	765	3,13	669	3,56	813	0,88	0,82
	Ortanca	3,36	800	3,08	700	3,46	800	0,89	0,88	3,57	850	3,15	760	3,72	900	0,85	0,84
İLKOKUL MEZUNLARI	Ortalama	4,27	929	3,45	676	4,48	997	0,77	0,68	4,65	1.003	3,83	736	4,89	1.079	0,78	0,68
	Ortanca	3,86	860	3,61	770	4,09	900	0,88	0,86	4,33	950	4,04	850	4,62	1.000	0,88	0,85
ORTAOKUL VEYA İLKÖĞRETİM MEZUNLARI	Ortalama	4,02	884	3,37	676	4,16	928	0,81	0,73	4,40	963	3,57	740	4,57	1.011	0,78	0,73
	Ortanca	3,74	830	3,36	750	3,85	850	0,87	0,88	4,12	900	3,78	850	4,20	950	0,90	0,89
GENEL LİSE MEZUNLARI	Ortalama	6,00	1.227	5,42	1.051	6,21	1.290	0,87	0,81	6,39	1.309	5,75	1.136	6,63	1.372	0,87	0,83
	Ortanca	4,81	1.000	4,33	860	4,90	1.050	0,88	0,82	5,13	1.100	4,81	1.000	5,30	1.200	0,91	0,83
MESLEKİ VEYA TEKNİK LİSE MEZUNLARI	Ortalama	6,07	1.249	5,54	1.073	6,22	1.297	0,89	0,83	6,59	1.365	5,83	1.141	6,81	1.430	0,86	0,80
	Ortanca	4,81	1.000	4,46	900	5,08	1.100	0,88	0,82	5,42	1.200	4,87	1.000	5,77	1.200	0,84	0,83
YÜKSEKÖĞRETİM MEZUNLARI	Ortalama	12,82	2.291	11,98	2.031	13,33	2.454	0,90	0,83	13,72	2.464	12,55	2.165	14,42	2.651	0,87	0,82
	Ortanca	11,54	2.100	11,54	2.000	12,05	2.300	0,96	0,87	12,59	2.300	11,54	2.100	12,98	2.500	0,89	0,84
TOPLAM	Ortalama	6,82	1.343	7,06	1.273	6,73	1.368	1,05	0,93	7,25	1.445	7,26	1.349	7,25	1.480	1,00	0,91
	Ortanca	4,62	1.000	4,56	900	4,70	1.000	0,97	0,90	5,00	1.100	4,81	1.000	5,13	1.200	0,94	0,83

Koordinasyon

Batuhan Aydagül

Işık Tüzün

Yaprak Sarıışık

Hazırlayan

Aysel Madra

Işık Tüzün

Yeliz Düşkün

Eğitim İzleme Göstergeleri

Pelin Karakoca

Yeliz Düşkün

Arka Plan Raporları

Fulya Koyuncu

Işıl Oral

Yasemin Taşkın Alp

Yeliz Düşkün

Yelkin Diker Coşkun

Yayına hazırlayan

Bige Akar

E. Özge Karakaya

Işık Tüzün

Yeliz Düşkün

Önsöz ve Sonsöz Redaksiyon

Bora Turan

Yapım

MYRA

Koordinasyon

Engin Doğan

Yayın Kimliği Tasarımı

Alper San

Sayfa Tasarımı

Serhan Baykara

İstanbul, Kasım 2016

ISBN 978-605-9178-68-6

ERG EĞİTİM
REFORMU
GİRİŞİMİ | EĞİTİM
GÖZLEMEVİ

Bankalar Cad. Minerva Han
No: 2 Kat: 5 Karaköy 34425 İstanbul

T +90 (212) 292 05 42

F +90 (212) 292 02 95

www.egitimreformugirisimi.org